

Хронологията на старозаветните пророци

Шестнадесетте пророци – от Исая до Малахия – чиито писания са достигнали до нас, са живели през четири века, от около 800 до 400 г. пр.н.е. Повечето от тях са оставили хронологични данни, чрез които може да се определи продължителността на тяхното служение, поне приблизително. За двама от тях (Йоил и Авдия) обаче не съществуват убедителни доказателства за времето на тяхното дело и учените се различават значително във възгледите си по този въпрос.

Приложената таблица позволява на читателя да изучава тези пророци в тяхната историческа обстановка. Много послания и пророчества могат да бъдат разбрани правилно само ако се разглеждат на фона на времето, в което са служили пророците, и в светлината на събитията, случили се през живота им.

Доколкото е възможно да се датират царете на Юда и Израел, особено по-късните, със сравнително висока точност, различните царувания, по време на които тези шестнадесет пророци са служили, са въведени в тази таблица според предварителната хронология, използвана в този коментар (вижте том II, стр. 77, 24, 143, 162, 749, също том IV, стр. 505, 506). Царете на Асирия, Вавилония и Персия, чиито дати за този период са добре установени, са показани в отделна колона. Повечето от тях са споменати в Библията, или в пророческите, или в историческите книги. Една колона предоставя списък с определени специални събития от този период – някои от политически характер, отнасящи се до народите около Израел и Юда, други от вътрешен характер. Тази таблица показва само онези събития, които са споменати в Библията и които са от значение за разбирането на пророческите послания.

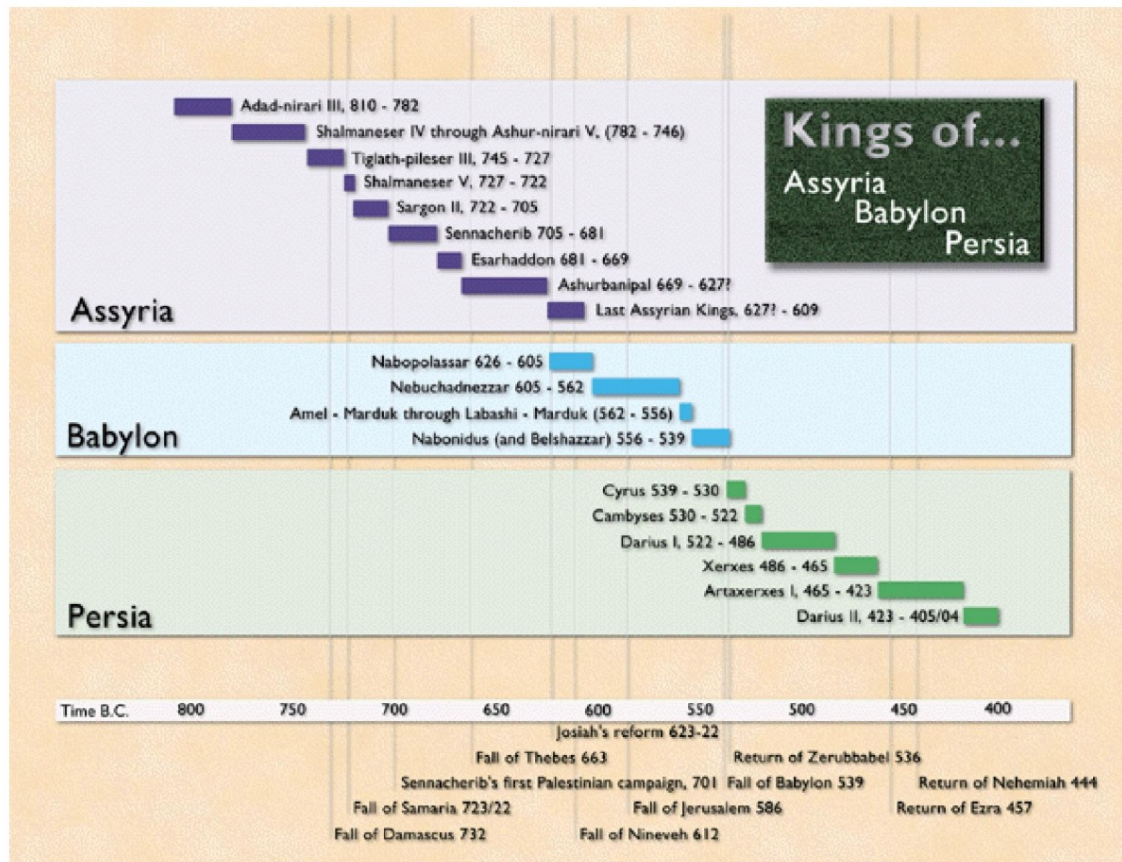
Следните кратки резюмета съдържат доказателствата, въз основа на които различните пророци са вписани в хронологичните позиции, в които са намерени в таблицата.

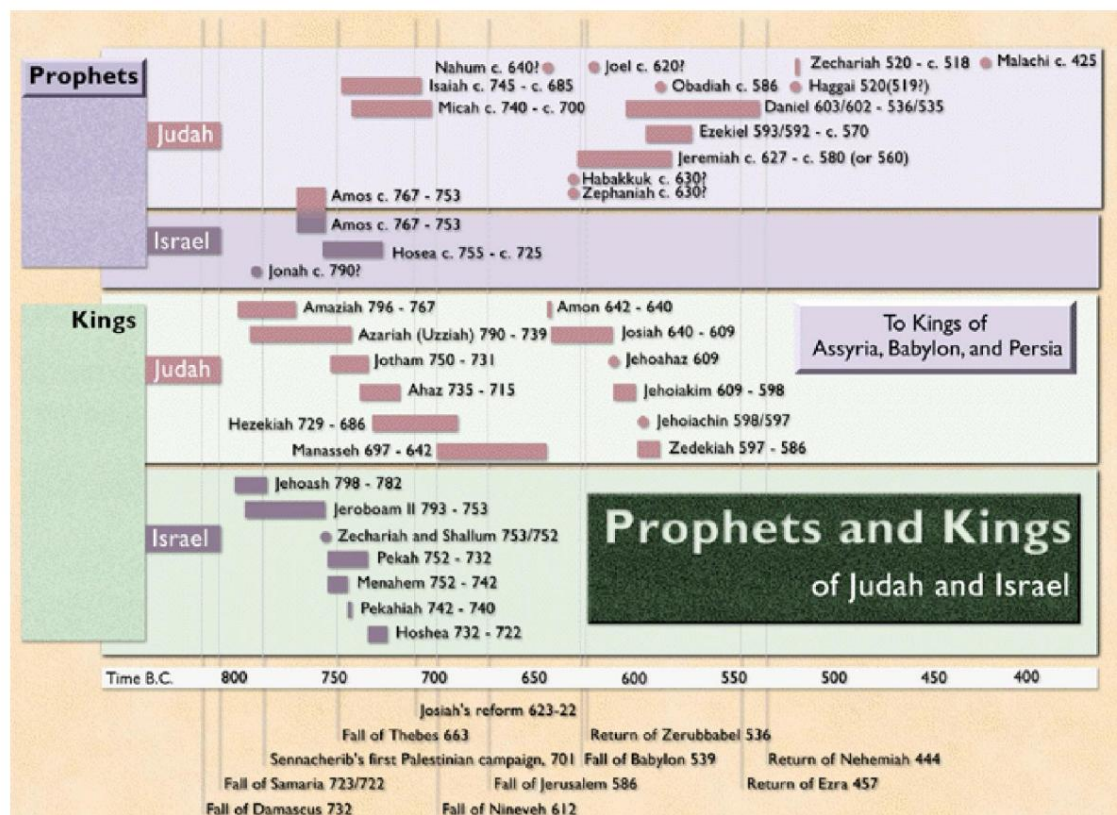
ИСАЯ

Исая е бил великият предшественик на писателите. Този факт е признат от различните новозаветни писатели, които са цитирали Исая повече от 90 пъти. Исая е бил пророк на южното царство, живял в критичен период за своя народ. Той е играл важна роля през два знаменателни периода: (1) при Ахаз, по време на войната между Сирия и Израел (гл. 7–11), и (2) при Езекия, по време на обсадата на Йерусалим от Сенахирим (гл. 36; 37). Насърчавайки Езекия и народа чрез собственото си упование в Бога, той е играл важна роля за спасяването на Йерусалим.

Ранното му служение изглежда съвпада с последните години от царуването на цар Озия (вижте Въведението към Исая), но официалното му призвание за пророк е през 740/39 г., последната година от управлението на цар Озия (гл. 6:1). Продължавайки вярно при следващите трима царе, Йотам, Ахаз и Езекия (гл. 1:1), той изглежда е бил яростно мразен от Манасия, нечестивия син на Езекия. Когато Манасия се възкачва на трона като единствен владетел след смъртта на баща си, приблизително през 686 г., той не губи време в отстраняването на верния гледач (РК 382). Според еврейската традиция Исая е бил разсечен с трион. Възможно е Евр. 11:37 да се отнася до това събитие.

¹ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ис. 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Следователно цялото служение на Исаия от Озия до Манасия трябва да е продължило повече от половин век (виж РК 310, 382).

Йеремия

Житейската история на Йеремия е по-известна от тази на всеки друг пророк. Той принадлежал към семейство свещеници, чийто роден град бил Анатот. Йеремия бил избран от Бог за служението си още преди раждането си (гл. 1:5) и бил призван да бъде пророк в крехка възраст (гл. 1:6, 7). Въпреки че еврейският термин наар, „младеж“ или „дете“, с който пророкът се самоопределя (ст. (6), не дава индикация за точната възраст на Йеремия по време на неговото призвание, контекстът на пасажа, в който се появява тази дума, изглежда благоприятства тълкуването, че той е бил все още много млад, може би под двадесет. Това призвание дошло при него през 13-тата година от цар Йосия (гл. 1:2; 25:3), около 627 г. Йосия също бил все още млад цар, навършил само 21 години по това време.

Живеейки в кризисен период на своята нация, Йеремия беше призван да проповядва много послания за порицание и тържествени предсказания за гибел над народа му заради непослушанието му. По време на управлението на Йоаким той едва не загубил живота си заради смелите си послания и затова се укрил (гл. 36:26). По време на управлението на Седекия, последният цар на Юдея, Йеремия бил хвърлен в затвора, смятан за предател на страната си (гл. 37:11-16), защото посъветвал народа си да се предаде на вавилонците. След падането на Йерусалим през 586 г. Навуходоносор позволил на Йеремия да остане с останалите от народа си, които били останали в страната (гл. 40:1-6). След убийството на Годолия, новия управител на Юдея, евреите от Масфа, страхувайки се от отмъщението на Навуходоносор, отишли в Египет и взели със себе си Йеремия, както и неговия секретар Варух (гл. 43:6).

В Египет Йеремия издигнал глас срещу идолопоклонството, което евреите практикували там (гл. 43; 44). Вероятно е починал в страната на Нил. Еврейска легенда твърди, че е бил убит с камъни от своя народ. Ако гл. 52, историческо приложение, е написана от пророка, той трябва да е живял до 561 г., когато Йоахин е освободен от затвора от вавилонския цар Евил-Меродах (виж гл. 52:31). В този случай той е бил осемдесетгодишен. Тези, които смятат, че гл. 52 е добавена като вдъхновен постскрипtum от секретаря на Йеремия или някой от неговите ученици, вярват, че той е починал около 20 години по-рано, около 580 г. пр.н.е. Диаграмата позволява и двете идеи, като посочва евентуалното му служение през двете десетилетия преди 560 г. пр.н.е. чрез прекъснатата линия.

Езекиил

Пророк Езекиил, свещеник, е един от 10 000 евреи, отведени в изгнание от Навуходоносор през 597 г. пр.н.е., когато цар Йоахин е отведен във Вавилон. През петата година от пленничеството на Йоахин, 593/92 г., Езекиил има първото си видение край „река Ховар“, канал близо до известния град Нипур в долна Вавилония (гл. 1:1–3). Загадъчно е твърдението му, че тази пета година от пленничеството е била и „тридесетата година“. Смята се, че пророкът говори или за собствената си възраст, или за тази година като 30-та година, считана от реформата, която се е състояла през 18-тата година на Йосия.

Няколко от посланията на пророка са датирани точно (виж том III, стр. 92, 93), а последното от тези датирани пророчески послания е получено през 27-ата година от пленничеството на Езекиил (гл. 29:17), 571/70 г. Това оставя Езекиил със служение от поне 22 години, от 593/92 г. до 571/70 г. Възможно е обаче някои от неговите недатирани пророчества да са дадени по-късно. Следователно годината 571/70 не трябва да се счита за непременно отбелязваща края на неговото служение.

ДАНИЕЛ

Даниил е отведен във Вавилон през 605 г. пр.н.е., по време на годината на възкачването на Навуходоносор (виж гл. 1:1). Но едва през третата година от пленничеството му, втората година на Навуходоносор, младият Даниил дава първите доказателства за своето пророческо призвание (гл. 1:5, 17; 2:1, 19). Следователно, годината 603 може да се счита за началото на служението на Даниил като пророк.

Известно време той заема висок пост в правителството на Навуходоносор (гл. 2:48) и става доверен съветник на великия цар. При наследниците на Навуходоносор службата на Даниил изглежда не е била желана. Въпреки това, той отново играе роля в нощта на падането на Вавилон, като тълкувател на мистериозния ръкопис на стената (гл. 5). Скоро след това събитие той отново се издига до висока почетна и отговорна позиция в новосформираната Персийска империя (гл. 6).

Всички видения на Даниил, записани в гл. 7–12, са получени през последните години на живота му, първият (гл. 7) през първата година на Валтасар (552 или вероятно по-късно), а последният (гл. 10–12) през третата година на Кир, 536/35 г. пр.н.е. Вероятно по това време, когато Даниил е бил на близо 90 години, му е било заповядано да завърши книгата си и да я запечата (гл. 12:4, 13). Поради тези причини продължителното пророческо служение на Даниил може да се датира приблизително от 603 до 535 г. пр.н.е.

Осия

Пророк Осия е бил гражданин на северното царство Израел, чийто владетел, Йеровоам II, е наречен от пророка „нашият цар“ (гл. 1:1; 7:5). Сравнението между някои от неговите пророчества и тези на Амос показва, че Осия е бил по-млад съвременник на Амос (вж. Осия 4:3 с Амос 8:8; Осия 4:15 с Амос 5:5; и

Осия 8:14 с Амос 2:5). След като започна служението си по времето на Озия, цар на Юда, и Йеровоам II, цар на Израел (гл. 1:1), Осия продължи до времето на Езекия, цар на Юда (гл. 1:1). Всичките му послания обаче бяха адресирани до северния народ.

Книгата не споменава падането на Самария, което се е случило през 723/22 г. пр.н.е. и следователно може да се заключи, че последното послание на пророка е било дадено преди разрушението на Самария. Поради тези причини неговото служение може да се датира от около 755 г. (или по-рано) до около 725 г. пр.н.е.

Джоел

Не е известно нищо за пророк Йоил, освен факта, че е син на Петуил. (гл. 1:1). Творчеството му се характеризира с умение в използването на езика, добре балансиран синтаксис и жива и впечатляваща поезия. И все пак книгата не съдържа ясни указания за времето, в което е живял пророкът. Невъзможно е да се датира опустошителното нашествие от скакалци, което пророкът толкова живо описва и сравнява с ужасите на предстоящия съден ден. Учените се различават значително във възгледите си относно времето на служението на Йоил. По-старото поколение го поставя в 9 век пр.н.е., докато повечето коментатори сега са склонни да го причислят или към времето на цар Йосия, или към периода след изгнанието. Тъй като не съществуват убедителни доказателства за нито една от тези три гледни точки, всички те са представени тук: 1. Гледната точка от 9 век. — Великите

империи Асирия и Вавилония не се появяват в хоризонта на пророка. Следователно, изглежда, че той е работил във време преди Асирия да играе роля в палестинските дела. Тъй като враждебните действия на езическите народи, извършени срещу Юдея (гл. 3:4 и сл.), изглежда се отнасят до записаните в 4 Царе 8:20–22 и 2 Летописи 21:8–10, 16, макар че нищо не сочи към проблемите, причинени от Азаил, както е разказано в 4 Царе 12:17, 18 и 2 Летописи 24:23, 24, се стига до заключението, че Йоил е предал посланията си през времето между тези две събития. Освен това се смята, че служението му се пада в годините, когато първосвещеникът Йодая е действал като регент на детето цар Йоас (4 Царе 11:17 до 12:2), което би обяснило защо царят не се споменава никъде в книгата, докато в същото време храмовата служба процъфтява.

2. Гледната точка от 7-ми век. — Според тази гледна точка служението на Йоил изглежда се вписва в ранните години на Йосия, когато асирийската мощ е наближавала края си, а Вавилон е все още слабо царство. Следователно пророкът не споменава тези две царства.

Тъй като Йосия се възкачва на трона като дете, той трябва да е живял под ръководството на регент, което обяснява защо Йоил не споменава цар. Освен това фактът, че жителите на Тир и Сидон не се появяват като враждебни нации към Юдея до последните десетилетия от нейната история, докато Йоил ги споменава като врагове на Юдея, изглежда също сочи към късна дата за служението на пророка. Към това може да се добави и споменаването на гърци (гл. 3:6), които едва ли са играли роля в историята на Близкия изток по-рано от 7-ми век. Поради тези причини в този коментар е приета датата 7-ми век за Йоил, въпреки че няма убедително доказателство, че този избор е правилен.

3. Гледната точка след изгнанието. — Липсата на каквото и да е позоваване на цар на Юда или на Асирия или Вавилон, позоваването на враждебността на Тир и Сидон и споменаването на гърци са били възприети от някои коментатори като доказателство за датировка на Йоил след изгнанието. Въпреки това, няма и препратка към Персия, което би се очаквало, ако книгата е от толкова късна дата. Този факт отслабва аргументите за толкова късна дата.

АМОС

Амос се представя на читателите си като „пастир“ и „събирач на плодове от сикомора“ (гл. 1:1; 7:14). В увода на книгата си той заявява, че е работил под управлението на царете Озия от Юдея и Йеровоам II от Израел. Тъй като се споменават само тези двама царе, изглежда, че Амос е пророкувал по времето, когато и двамата царе са били единствени владетели в съответните си царства. Озия е бил единствен цар над Юдея от 767 до 750 г., а Йеровоам над Израел от 782 до 753 г. Следователно служението на Амос може да е спаднало към годините 767–753 г. пр.н.е. По-точно датиране е невъзможно въпреки твърдението, че първото му божествено послание е дошло до него „две години преди земетресението“ (гл. 1:1), защото датата на това събитие е неизвестна. Това земетресение обаче трябва да е било много силно, защото споменът за него е бил все още пресен в съзнанието на хората, живели 250 години по-късно, както показва Захария 14:5.

Пророкът бил гражданин на Юдея, но е предавал послания и на царството на Израел. Няколко от посланията му са били срещу различни чужди народи. Той отишъл във Ветил, град-святилище на северното царство, за да предаде пророчества за предупреждение, порицание и гибел на Израел.

Авдия

Кратката книга на Авдий, състояща се само от 21 стиха, не е датирана и хронологичното ѝ действие е несигурно. Пророчеството на Авдий, насочено срещу Едом, предполага, че наскоро е станало плячкосване на Йерусалим и отвеждане на много евреи в плен. Някои смятат, че пророкът говори за завладяването на Йерусалим по времето на цар Йорам (4 Царе 8:20–22; 2 Лет. 21:8–10, 16, 17) през 9 век; други смятат, че пророкът говори за разрушението на Йерусалим от Навуходоносор през 586 г. пр.н.е. Фактът, че някои от думите, които той използва, се срещат и в Йеремиа (Авдий 1, 3, 4; вж. Йер. 49:14, 16) и Йоил (Авдий 15, 17; вж. Йоил 1:15; 2:1, 32), едва ли може да служи като доказателство за късна или ранна датировка. Тук е взета късната дата, без да се прави разлика между по-ранна.

ЙОНА

Пророк Йона е бил галилеянин от Гат-ефер. Книгата му не съдържа директни данни, които да установят времето на мисията му в Ниневия. Въпреки това, 2 Царе 14:25 посочва, че Йона е произнесъл и пророчество относно разширяването на Израел, което е било изпълнено от Йеровоам II. Това пророчество трябва да е било произнесено или преди Йеровоам да се възкачи на трона (приблизително 793 г. пр.н.е.) , или през ранните години на неговото царуване. Следователно, Йона вероятно е бил най-ранният от обсъжданите пророци.

Толкова ранна дата за служението на Йона – около 790 г. пр.н.е. – се вписва добре в асирийската история. Единственият период, в който мисията на Йона в Ниневия, с резултатите от нея, изглежда се вписва, е царуването на Адад-нирари III (810–782). За кратко време по време на неговото царуване Асирия се обръща от политеистичната си религия към един вид монотеистично поклонение на Набу (виж том II, стр. 60).

МИКА

Михей е бил пророк от Морешет-гат (гл. 1:1, 14), вероятно Тел ей-Юдеида в югозападна Юдея. Той не бива да се бърка с Михей, син на Имла, пророк на Израел по времето на Ахав (9 век пр.н.е.). По-ранни коментатори са се опитвали да приравнят двамата мъже, поради използването на подобни изрази в изказванията им (Михей 1:2; вж. 1 Царе 22:28). Хронологичните данни, дадени от Михей, обаче са против подобна идентификация и показват, че между двамата мъже има век или повече. Михей заявява

че служението му се пада по времето на царете Йотам, Ахаз и Езекия (гл. 1:1). Тъй като единственото царуване на Йотам започва след смъртта на баща му Озия през 740/39 г., първоначалната дата за пророческото служение на Михей вероятно би трябвало да се постави след тази дата. Следователно той е бил малко по-млад съвременник на Исаия, чийто речник и терминология показват голямо сходство в пророчеството му (Михей 4:1–4; вж. Исаия 2:2–4). Също така, Йеремиа (гл. 26:18), цитирайки Михей (гл. 3:12), свидетелства, че Михей е служил по времето на Езекия. Всичко това води до заключението, че Михей е пророкувал от около 740 до около 700 г. пр.н.е.

НАУМ

Наум е наричан Елкошит (гл. 1:1), но Елкош е неизвестно като топоним, въпреки че коментаторите са се опитвали да го идентифицират с Елкеси в северна Галилея, Алкуш близо до Мосул и град близо до Елевтеропол в Юдея. Сигурно е обаче, че той е живял и работил в южното царство и че основното му пророчество се е отнасяло до Асирия като цяло и до Ниневия в частност. Не са дадени хронологични данни, но пророкът говори за падането на Но (гл. 3:8) като за събитие от миналото. Тази горноегипетска столица, по-известна с гръцкото си име Тива, е разрушена от цар Ашурбанипал през 663 г. пр.н.е., дата, която определя горната времева граница на пророчеството на Наум. От друга страна, разрушението на Ниневия е описано като събитие, което все още е в бъдещето (гл. 3:7). Асирийската столица Ниневия е превзета и разрушена от обединените сили на Мидия и Вавилония през 612 г. пр.н.е., което съответно е най-късната възможна дата за Наум. Яркото описание на пророка на катастрофата, сполетяла Тива, оставя впечатлението, че събитието е все още пряко в паметта на хората, докато мощта на Асирия, макар и намаляваща, все още не е била близо до края си. Следователно, 640 г. пр.н.е., приблизително по средата между двете граници, белязана от разрушението на Тива и падането на Ниневия, би изглеждала разумна предполагаема дата за пророческото служение на Наум.

АВАКУМ

Не е известно нищо за пророк Авакум освен името му. Възможно е той да е бил храмов певец, тъй като третата му глава е посветена на „главния певец на моите струнни инструменти“ (гл. 3:19). Въпреки че в книгата не се намират хронологични данни, някои твърдения позволяват сравнително точно датиране на пророчествата на Авакум. Храмът се споменава като все още съществуващ (гл. 2:20), което показва, че книгата е написана преди разрушаването на Йерусалим от Навуходоносор през 586 г. пр.н.е. Освен това е предсказано възходът на халдейците и тяхното нахлуване на Запада, но по онова време това е изглеждало напълно невероятно (гл. 1:5–7). Тази ситуация най-добре се вписва във времето преди възхода на Халдейската империя под ръководството на Набопаласар, който започва да царува през 626/25 г. пр.н.е. и който, заедно с мидийците, е отговорен за унищожаването на Асирия. Дата, вероятно около 630 г. пр.н.е., но преди халдейците да са се превърнали в сила с известно значение, би изглеждала най-подходяща за периода на пророческата дейност на Авакум.

Софония

Пророк Софония проследява родословието си до важна личност на име Езекия, вероятно цар Езекия (имената са еднакви на еврейски) на Юда. Той заявява, че е служил при цар Йосия (гл. 1:1), който е управлявал от 640 до 609 г. пр.н.е. Разрушението на Ниневия, което е станало през 612 г., е посочено като бъдещо събитие, което показва, че делото на Софония е предшествало тази дата. Освен това, многократното споменаване на нечестията на Юда, описано като огромно по негово време (виж гл. 1:4–6, 8, 9, 12; 3:1–3, 7), сочи към времето преди реформата на Йосия, която е започнала през 623/22 г. Тези наблюдения сякаш

поставят Софония в ранните години на царуването на Йосия, може би около 630 г. пр.н.е., като съвременник на Авакум.

АГЕЙ

Смелото служение на Агей е отговорно за възобновяването на възстановяването на Храмът по времето на Дарий I, след като работата е била преустановена за известно време (Ездра 4:24; 5:1). Книгата на Агей съдържа четири обръщения, всяко от които носи точна дата, указваща деня, месеца и годината на царуването на Дарий (за тези дати вижте том III, стр. 98, 99). Последователният ред на книгата на Агей би показал, че цялото му записано служение е продължило не повече от 3 1/2 месеца, започвайки (гл. 1:1) на 29 август 520 г. пр.н.е. и продължавайки, в последните му две записани речи (гл. 2:10, 20), до 18 декември 520 г. Делото на никой друг пророк не може да бъде датирано толкова категорично, колкото това на Агей.

ЗАХАРИЯ

Захария вероятно е принадлежал към свещеническо семейство (гл. 1:1; вж. Неем. 12:12, 16). Призиванието му дошло някъде през октомври/ноември 520 г. пр.н.е., в същата година, в която се е появил и Агей (гл. 1:1; за датите на Захария вижте том III, стр. 98–100). Няколко месеца по-късно последвали няколко пророчества (Зах. 1:7 до 6:15). След това настъпила пауза в дейността му от почти две години, в края на която Захария получил друго божествено послание на 6 декември 518 г. (гл. 7:1), записано в гл. 7 и 8. Останалите послания и пророчества, открити в гл. 9–14, не са датирани, факт, който ни пречи да определим продължителността на дейността на пророка. Макар че е известно, че той е започнал работата си през 520 г. и е продължил до 518 г. пр.н.е., краят на неговото пророческо служение трябва да остане открит. Краят на неговото служение е предварително определен от някои учени на 510 г. Възможно е да е работил много по-дълго, тъй като част от гл. 9–14 може да е била дадена в много по-късно време.

МАЛАХИЯ

Не е известно дали Малахия е името на автора или просто титлата на иначе анонимен автор, тъй като Малахия означава „моят пратеник“. Ако е второто, неговото е единственото анонимно произведение сред пророческите книги на Стария завет. Няма обаче основателна причина Малахия да не се счита за собствено име.

Малахия не само е последна в последователния ред на пророците; тя е и последната пророческа книга, създадена в предхристиянските времена. Нейните послания показват, че е написана след времето на Юдейското царство, когато управител управлява страната (гл. 1:8), факт, който сочи към персийския период. Храмът очевидно е бил възстановен и жертвоприношенията са били редовно принасяни по време на дейността на пророка (гл. 1:7–10). Различните злоупотреби, порицани от Малахия, са до голяма степен същите като тези, които Неемия е открил, когато се е върнал в Йерусалим за втория си мандат на управител (Мал. 3:8, 9; вж. Неем. 13:10–12; Мал. 2:11–16; вж. Неем. 13:23–27).

За съжаление, вторият мандат на Неемия като управител не може да бъде датиран, което прави донякъде трудно датирането и на Малахия. Първият мандат на Неемия е продължил от 444 до 432 г. пр.н.е. (гл. 5:14), след което е бил повикан в Персия. Там той прекарва неизвестен брой години, преди да се завърне в Юдея и да открие злоупотребите, описани в гл. 13. Те са били отстранени чрез енергичните действия на управителя. Това ни води до заключението, че работата на Малахия може да е последвала първия мандат на Неемия като управител, но е предшествовала завръщането му в Йерусалим от персийската столица. Съответно, книгата вероятно може да бъде датирана около 425 г. пр.н.е.

Ролята на Израел в пророчествата на Стария завет

I. Въведение

ТАЗИ статия разглежда фундаменталния проблем на тълкуването на пророческите части от Стария завет от гледна точка на тяхното послание към Израел от древността и към църквата днес. Разглежда се ролята на буквалния Израел като избран от Бога народ, начина, по който Неговият план за тях е трябвало да бъде осъществен, начина, по който той всъщност се е осъществил, и евентуалното прехвърляне на привилегиите и отговорностите на буквалния Израел към духовния Израел, т.е. към християнската църква. Ясното разбиране на тези аспекти на проблема е от съществено значение за формулирането на валидна процедура за тълкуване на посланията на старозаветните пророци. Всяко тълкуване, което не обръща необходимото внимание на тези въпроси, нарушава Писанията.

Малко пасажи от Писанието са по-често неразбрани и тълкувани по различен начин от тези, съдържащи божествените обещания, дадени на древния Израел чрез пророците. Неоспорим исторически факт е, че и до днес по-голямата част от тези предсказания не са се изпълнили. В опит да обяснят тази привидна загадка, тълкувателите на Библията са изложили различни обяснения: 1. Модернистичното училище за тълкуване

отрича предсказващия елемент в пророчествата

като цяло, твърдейки или че „предсказанията“ са били записани след като така „предсказаните“ събития са се случили, или че такива „предсказания“ не отразяват нищо повече от надеждите на пророка за бъдещето или тези на неговия народ.

2. Футуристичната школа по интерпретация твърди, че многобройните обещания за възстановяване и световно лидерство, дадени на древен Израел, все още не са изпълнени във връзка със създаването на съвременната държава Израел в Палестина.
3. Британско-израелското движение учи, че англосаксонските народи са буквалните потомци на десетте така наречени „изгубени племена“ на северното царство и че обещанията до голяма степен ще бъдат изпълнени за тяхното съвременно потомство.
4. Една по-слабо дефинирана школа за тълкуване основава подхода си към пророческите части на Стария завет на теорията, че пророкът, докато е носел послания на хората от своето време, е правил и от време на време екскурзии в далечното бъдеще, в резултат на което много от неговите прогнози изобщо не са се отнасяли за буквалния Израел, а са били предназначени изключително за „Израел по дух“, тоест за църквата днес. Следвайки тази линия на тълкуване, някои са стигнали до крайността да предложат християнска миграция в Палестина.

5. Адвентистите от седмия ден вярват, че като цяло обещанията и предсказанията, дадени чрез старозаветните пророци, първоначално са се отнасяли за буквалния Израел и е трябвало да се изпълнят за тях, при условие че се подчиняват на Бога и Му останат лоялни.

Но Писанията записват факта, че те не се подчиниха на Бога и вместо това се оказаха нелоялни към Него. Съответно, това, което Той е възнамерявал да направи за света чрез Израел от древността, Той най-накрая ще осъществи чрез Своята църква на земята днес и много от обещанията, първоначално дадени на буквалния Израел, ще бъдат изпълнени за Неговия остатък в края на времето.

Модернистката школа по интерпретация основава позицията си на априорното предположение, че всяко познание за бъдещето е невъзможно, и игнорира всички доказателства за противното. Футуристичната школа игнорира както условията елемент, проникващ в предсказателните пророчества, ясно и категорично провъзгласен от самите пророци, така и специфичните твърдения на Новия завет, които потвърждават, че привилегиите и отговорностите на древен Израел в Христос са били прехвърлени на църквата. Тълкуване на Писанието

Опитът на поддръжниците на британско-израелската теория се състои от смесване на избрани библейски пасаж с легенди, народни приказки и спекулации. Четвъртата школа по тълкуване може понякога да стигне до валидно приложение на предсказателните части от старозаветните пророчества към църквата днес и към нейния бъдещ опит, но пренебрегва първичното приложение на тези послания към тяхната историческа обстановка и съвсем произволно определя, че определени избрани пасаж са написани повече или по-малко изключително за църквата днес. По един или друг начин всеки от тези опити за тълкуване на посланията на старозаветните пророци пренебрегва важни учения на Писанието, избягва фундаменталните принципи на екзегезата и предоставя изкривена картина на предсказателните части от пророчеството. Следващото обсъждане излага принципите на тълкуване, описани в „5“, и е последвано от този коментар, заедно с библейската основа, върху която почиват тези принципи.

II. Израел като Божият избран народ

С призива на Авраам, Бог задейства ясен план за довеждането на Месията в света и за представянето на евангелската покана на всички хора (Бит. 12:1–3; РР 125; РК 368). В Авраам Бог намери човек, готов да се подчини безрезервно на божествената воля (Бит. 26:5; Евр. 11:8) и да култивира подобен дух в потомството си (Бит. 18:19). Съответно, Авраам става в особен смисъл „Божият приятел“ (Яков 2:23) и „баща на всички, които вярват“ (Римляни 4:11). Бог встъпи в тържествени заветни отношения с него (Битие 15:18; 17:2–7) и неговото потомство, Израел, наследи свещеното доверие да бъде избраните Божии представители на земята (Евр. 11:9; РР 125) за спасението на целия човешки род. Спасението трябваше да бъде „от юдеите“, в смисъл, че Месията щеше да бъде юдеин (Йоан 4:22) и от юдеите, като посланици на спасение за всички хора (Битие 12:2, 3; 22:18; Исаия 42:1, 6; 43:10; Гал. 3:8, 16, 18; COL 286).

На планината Синай Бог сключи заветни отношения с Израел като народ (Исх. 19:1–8; 24:3–8; Втор. 7:6–14; РР 303; DN 76, 77) при същите основни условия и със същите крайни цели като Авраамовия завет. Те доброволно приеха Бога за свой суверен и това превърна народа в теокрация (РР 379, 603). Светилището стана Божие обиталище сред тях (виж Исх. 25:8), свещениците му бяха ръкоположени да служат пред Него (Евр. 5:1; 8:3), службите му предоставиха нагледен урок за плана на спасение и предвещаха идването на Месията (1 Кор. 5:7; Кол. 2:16, 17; Евр. 9:1–

10; 10:1–12). Хората биха могли да се обърнат към Бога лично и чрез служението на посредническо свещенство, техни представители пред Него; Той би ръководел народа чрез служението на пророци, Неговите назначени представители за тях. От поколение на поколение тези „свети Божии мъже“ (2 Петрово 1:21) призоваваха Израел към покаяние и праведност и поддържаха жива месианската надежда. По божествено предписание свещените писания бяха запазени век след век и Израел стана техен пазител (Амос 3:7; Римляни 3:1, 2; вж. ПП 126).

Установяването на еврейската монархия не засегнало основните принципи на теокрацията (Второзаконие 17:14–20; 1 Царе 8:7; РР 603). Държавата все още трябвало да се управлява от името и чрез авторитета на Бога. Дори по време на Плена, а по-късно и под чуждо опека, Израел оставал теокрация на теория, ако не и напълно на практика. Едва когато неговите водачи официално отхвърлили Месията и заявили пред Пилат своята вярност към „никого освен Цезаря“ (Йоан 19:15), Израел като нация безвъзвратно се оттеглил от заветните отношения и теокрацията (DA 737, 738).

Чрез древния Израел, Бог планирал да предостави на народите на земята живо откровение за собствения Си свят характер (COL 286; PK 368) и демонстрация на славните висоти, до които човек може да достигне, като сътрудничи с Неговите безкрайни цели. В същото време Той позволил на езическите народи да „ходят по своите собствени пътища“ (Деяния 14:16), за да даде пример за това какво човек може да постигне без Него. Така, в продължение на повече от 1500 години, пред света е проведен велик експеримент, предназначен да изпита относителните заслуги на доброто и злото (PP 314). Накрая, „пред вселената беше демонстрирано, че без Бога човечеството не може да бъде издигнато“ и че „нов елемент на живот и сила трябва да бъде даден от Този, Който е създал света“ (DA 37).

III. Идеалът: Как е трябвало да се осъществи планът

Бог постави Своя народ в Палестина, кръстопътя на древния свят, и осигури да им даде всяка възможност да станат най-великият народ на земята (COL 288). Неговата цел беше да ги постави „високо над всички народи на земята“ (Второзаконие 28:1; Пк 368, 369), в резултат на което „всички хора на земята“ щяха да признаят тяхното превъзходство и да ги нарекат „блажени“ (Мал. 3:10, 12). Несравним просперитет, както материален, така и духовен, им беше обещан като награда за прилагането на практика на праведните и мъдри принципи на небето (Второзаконие 4:6–9; 7:12–15; 28:1–14; Пк 368, 369, 704). Това трябваше да бъде резултат от всеотдайно сътрудничество с Божията воля, както е разкрита чрез пророците, и от божествена благословия, добавена към човешките усилия (вижте DA 811, 827; вж. DA 811; 827; вж. стр. 214).

Успехът на Израел трябваше да се основава на и да включва:

1. Святост на характера (Лев. 19:2; вижте върху Мат. 5:48). Без това, народът на Израел не би бил квалифициран да получи материалните благословии, които Бог е предназначил да им даде. Без това, многобройните предимства биха довели само до вреда за тях самите и за другите. Техните собствени характери трябваше постепенно да бъдат облагородявани и издигани и да отразяват все по-съвършено качествата на съвършения характер на Бога (Второзаконие 4:9; 28:1, 13, 14; 30:9, 10; вижте КОЛ 288, 289). Духовният просперитет трябваше да подготви пътя за материален просперитет.
2. Благословиите на здравето. Слабостта и болестите щяха да изчезнат напълно от Израел в резултат на стриктното придържане към здравословните принципи (виж Изх. 15:26; Втор. 7:13, 15; и др.; PP 378, 379; COL 288).
3. Превъзходен интелект. Сътрудничеството с естествените закони на тялото и ума би довело до постоянно нарастваща умствена сила, а народът на Израел би бил благословен със сила на интелекта, остра дискриминация и здрав разум. Те би трябвало да са далеч по-напред от другите народи по мъдрост и разбиране (PK 368). Те би трябвало да се превърнат в нация от интелектуални гении и слабостта на ума в крайна сметка би била непозната сред тях (виж PP 378; вж. DA 827; COL 288).
4. Умения в земеделието и животновъдството. Тъй като хората сътрудничеа с Бог, след като Бог им даде указанията относно обработката на почвата, земята постепенно щеше да бъде възстановена до едемското си плодородие и красота (Исая 51:3). Тя щеше да се превърне в нагледен урок за резултатите от действието в хармония с моралния, както и с естествения закон. Вредители и болести, наводнения и суша, неуспех на реколтата – всичко това в крайна сметка щеше да изчезне. Вижте Втор. 7:13; 28:2–8; Малахия 3:8–11; КОЛ. 289.
5. Превъзходно майсторство. Еврейският народ е трябвало да придобие мъдрост и умения във всичко „хитра работа“, т.е. висока степен на изобретателен гений и способности като занаятчийски, за производството на всякакви прибори и механични устройства. Техническото ноу-хау би

правят продуктите, „произведени в Израел“, по-добри от всички останали. Вижте Изх. 31:2–6; 35:33, 35; КОЛ 288.

6. Несравним просперитет. „Послушанието на Божия закон би ги направило чудеса просперитет пред народите на света“, живи свидетели на величието и могъществото на Бога (Второзаконие 8:17, 18; 28:11–13; КОЛ 288; Ж 577).
7. Национално величие. Като отделни личности и като нация, Бог предложи да даде на народа на Израел „всякакво улеснение, за да стане най-великият народ на земята“ (КОЛ 288; виж Втор. 4:6–8; 7:6, 14; 28:1; Йер. 33:9; Мал. 3:12; РР 273, 314; Ед 40; ДА 577). Той възнамеряваше да ги направи чест на Неговото име и благословия за народите около тях (Ед 40; КОЛ 286).

Докато народите от древността са виждали безпрецедентния напредък на Израел, техните вниманието и интересът щяха да бъдат събудени. „Дори езичниците щяха да признаят превъзходството на онези, които служеха и се покланяха на живия Бог“ (КОЛ 289). Желаяйки същите благословии за себе си, те щяха да се запитат как и те биха могли да придобият тези очевидни материални предимства. Израел щеше да отговори: „Приемете нашия Бог за ваш Бог, обичайте Го и Му служете, както ние правим, и Той ще направи същото за вас.“ „Благословенията, така гарантирани на Израел“, бяха „при същите условия и в същата степен гарантирани на всеки народ и на всеки човек под широкото небе“ (РК 500, 501; вижте Деяния 10:34, 35; 15:7–9; Римляни 10:12, 13; и др.). Всички народи на земята щяха да споделят благословиите, толкова щедро дарени на Израел (РК 370).

Тази концепция за ролята на Израел се повтаря отново и отново в целия Стар Завет. Бог трябваше да бъде прославен в Израел (Исая 49:3) и неговият народ трябваше да бъде Негови свидетели (гл. 43:10; 44:8), за да разкрие на хората принципите на Неговото царство (КОЛ 285). Те трябваше да показват Неговата хвала (гл. 43:21), да провъзгласяват Неговата слава сред езичниците (гл. 66:19), да бъдат „светлина на езичниците“ (гл. 49:6; 42:6, 7). Всички хора щяха да признаят, че Израел стои в специални отношения с небесния Бог (Втор. 7:6–14; 28:10; Йер. 16:20, 21). Виждайки „праведността“ на Израел (Исая 62:1, 2), „езичниците“ щяха „да ги признаят, че са потомството, което Господ е благословил“ (Исая 61:9, 10; вж. Мал. 3:12), а техният Бог е единственият истински Бог (Ис. 45:14; ПП 314). На собствения си въпрос: „Кой е толкова велик народ, до когото Бог е толкова близо?“, езичниците биха отговорили: „Наистина този велик народ е мъдър и разумен народ“ (Втор. 4:7, 6). Чувайки за всички предимства, с които Богът на Израел е благословил Своя народ и „цялото благоденствие“, което им е осигурил (Йеремиа 33:9), езическите народи щяха да признаят, че собствените им бащи са „наследили лъжи“ (гл. 16:19).

Материалните предимства, на които се радваше Израел, бяха предназначени да привлечат вниманието и да привлечат интереса на езичниците, за които по-малко очевидните духовни предимства нямали естествена привлекателност. Те щяха да се „съберат“ и да „дойдат отдалеч“ (Исая 2:1). 49:18, 12, 6, 8, 9, 22; Пс. 102:22). „от краищата на земята“ (Йер. 16:19), до светлината на истината, която сияе от „планината Господня“ (Ис. 2:3; 60:3; 56:7; вж. гл. 11:9, 10). Народите, които не са знаели нищо за истинския Бог, щяха да „бягат“ към Йерусалим заради явните доказателства за божествена благословия, която съпътстваше Израел (гл. 55:5). Посланици от една чужда държава след друга щяха да идват, за да открият, ако можеха, великата тайна на успеха на Израел като нация, а неговите водачи щяха да имат възможността да насочат умовете на своите посетители към Източника на всички добри неща. От видимото умовете им трябваше да бъдат насочени към невидимото, от видимото към невидимото, от материалното към духовното, от временното към вечното. За графична картина на това как един народ би...

са откликнали на неустоимия призив, излъчван от един верен на Бога Израел, вижте Исаия 19:18-22; вж. Пс. 68:31.

Връщайки се в родината си, езическите посланици съветвали сънародниците си: „Нека бързо да отидем да се помолим пред Господа и да потърсим Господа“ (Захария 8:21, 22; вж. 1 Царе 8:41-43). Те изпращали пратеници до Израел с декларацията: „Ще отидем с вас, защото чухме, че Бог е с вас“ (Захария 8:23).

Народ след народ ще „дохожда“ (Исаия 45:14), тоест „ще се присъедини“ и „ще се прилепи към дома на Яков“ (гл. 14:1). Божият дом в Йерусалим в крайна сметка ще „бъде наречен дом на молитва за всички племена“ (гл. 56:7) и „много племена и силни народи“ ще „дойдат да търсят Господа на Силен в Йерусалим и да се молят пред“ Него „в онзи ден“ и ще бъдат Негов народ (Захария 8:22; 2:11). „Синовете на чужденеца [или езичника, 3 Царе 8:41; вижте върху Изход 12:19, 43]“ ще „се присъединят към Господа, за да Му служат и да обичат името Господне“ (Исаия 56:6; Захария 2:11). Портите на Йерусалим щяха да бъдат „отворени постоянно“, за да приемат „богатството“, дарено на Израел за обръщането на други народи и племена (Ис. 60:1-11; Пс. 72:10; Ис. 45:14; Агей 2:7). В крайна сметка „всички народи“ щяха да „нарекат Йерусалим престол Господен“ и да „се съберат в него“, за да не „ходят вече по помислите на злото си сърце“ (Ер.

3:17). „Всички, които... се обърнаха от идолопоклонството към поклонението на истинския Бог, трябваше да се обединят с Неговия избран народ. С увеличаването на броя на израилтяните, те трябваше да разширяват границите си, докато царството им обхване целия свят“ (Колош. 290; вж. Дан. 2:35). Така Израел трябваше да „разцъфти и да напъпи, и да изпълни лицето на света с плод“ (Исаия 27:6).

Тези обещания за просперитет и успешна мисия е трябвало да „се изпълнят в голяма степен през вековете след завръщането на израилтяните от земите на техния плен. Божият план беше цялата земя да бъде подготвена за първото пришествие на Христос, както днес пътят се подготвя за Неговото второ пришествие“ (РК 703, 704). Въпреки крайния провал на Израел, ограниченото познание за истинския Бог и за месианската надежда е било широко разпространено, когато се е родил Спасителят (вижте върху Матей 2:1). Ако народът беше верен на доверието си и беше оценил високата съдба, отредена му от Бога, цялата земя щеше да очаква идването на Месията с нетърпение. Той щеше да дойде, щеше да умре и щеше да възкръсне.

Йерусалим щеше да се превърне във велик мисионерски център (COL 232) и земята щеше да бъде озарена от светлината на истината в един грандиозен, последен призив към онези, които все още не бяха приели поканата на божествената милост. Божият призив към народите щеше да бъде: „Обърнете се към Мен и бъдете спасени, всички краища на земята“ (Исаия 45:22). Вижте върху Захария 1:8.

Ако Йерусалим знаеше каква е неговата привилегия да знае и се вслуша в светлината, която Небето му изпрати, той щеше да се издигне в великолепен просперитет, „царицата на царствата“, „могъщият метрополис на земята“ (Жан. 577), и щеше, като благородна лоза, да изпълни „лицето на света с плодове“ (Ис. 27:6). „Ако Израел като нация беше запазил верността си към Небето, Йерусалим щеше да пребъде завинаги, избраникът Божий“ (Вел. 19; срв. Патриархия 46; Йер. 7:7; 17:25).

След великия последен призив към света да признае истинския Бог, онези, които упорстваха да отказват вяност към Него, щяха да се обединят със „злата мисъл“ да обсадят град Йерусалим и да го превземат с оръжие, за да си присвоят материалните предимства, с които Бог беше благословил Своя народ (Езекиил 1:2).

38:8-12; Йер. 25:32; Йоил 3:1, 12; Зах. 12:2-9; 14:2; вж. Откр. 17:13, 14, 17). По време на обсадата, покварените израилтяни ще бъдат избити от враговете си (Зах. 13:8; 14:2). В пророческата картина Бог е представен като събиращ народите в Йерусалим (Йоил 3:1, 2; Соф. 3:6-8; вж. Ез. 38:16, 18-23; 39:1-7). Той има спор с тях, защото са се разбунтували срещу Неговата власт (Йер. 25:31-33) и Той ще ги съди (Йоил 3:9-17) и ще ги унищожи там (Ис. 34:1-8; 63:1-6; 66:15-18). Всеки „народ и царство“, които „не биха служили“ на Израел, трябваше да „погинат“ гл. (60:12). „Онези народи, които отхвърлиха поклонението и служението на истинския Бог, трябваше да бъдат лишени от владения“ (COL 290), а Израел щеше „да наследи езичниците“ гл. (54:3).

По този начин земята ще се избави от онези, които се противопоставят на Бога (Захария 14:12, 13). Той ще бъде „цар над цялата земя“ св. (3, 8, 9), а владичеството Му „от море до море“, дори до „краищата на земята“ (гл. 9:9, 10). В онзи ден „всеки, който е останал от всичките народи, които са дошли против Йерусалим, ще се изкачва година след година, за да се поклонят на Царя, Господа на Силите“ (Захария 14:16; вж. гл. 9:7; Исаия 66:23).

IV. Неуспехът на Израел да изпълни Божия план

Бог осигури на Израел „всяка възможност да стане най-великият народ на земята“ (COL 288). Когато те „родиха диво грозде“ вместо зрелия плод на характера, Той попита: „Какво повече можеше да се направи за лозето Ми, което да не съм направил в него?“ (Исаия 5:1-7). Нямахме нищо, което Бог би могъл да направи за тях, което да не е направил, но те се провалиха. Именно „нежеланието им да се подчинят на ограниченията и изискванията на Бога“ „им попречи до голяма степен да достигнат високия стандарт, който Той желаше да постигнат, и да получат благословиите, които Той беше готов да им даде“ (PP 378).

Онези в Израел, които полагат най-добрите си усилия да сътрудничат с разкритата воля на Бог лично осъществи част от обещанията от Него блага. Така беше с Енох (Бит. 5:24), Авраам (гл. 26:5) и Йосиф (гл. 39:2-6; стр. 214). Така беше и с Моисей, за когото до самия ден на смъртта му можеше да се каже, че „окото му не помрачи, нито силата му отслабна“ (Втор. 34:7). Така беше и с Даниил, „ярък пример за това, което човек може да стане, дори в този живот, ако направи Бога своя сила и мъдро използва възможностите и привилегиите, които са му достъпни“ (4С 569; виж Дан. 1:8-10). 20; РК 490; вж. DA 827). Така беше и със Самуил (PP 573, 574), Илия (COL 301), Йоан Кръстител (виж върху Мат. 3:4), Йоан Възлюбения (виж върху Марк 3:17) и много други. Животът на Христос е съвършен пример за характера, който Бог би искал да развие Неговият народ (виж върху Лука 2:52). „По-висок от най-висшата човешка мисъл е Божият идеал за Неговите деца. Благочестието – богоподобие – е целта, която трябва да бъде постигната“ (Изд. 18).

Славната епоха на Давид и Соломон бележи това, което може би е било началото от златния век на Израел (виж Пс. 32, 33). Един царски посетител в Йерусалим възкликна: „И половината не ми беше казано!“ (3 Царе 10:1-9). Славата, която отличава ранния период от царуването на Соломон, се дължеше отчасти на неговата собствена вяност през това време и отчасти на факта, че баща му Давид сякаш напълно оценяваше възвишените привилегии и отговорности на Израел (виж Пс. 51:10, 11; Ис. 55:3; вж. Деяния 13:22).

Преди израилтяните да влязат в Обетованата земя, Бог ги предупреди да не забравят, че благословиите, на които ще се радват там, ако сътрудничат с Него, ще дойдат като божествени дарове (виж Втор. 8:7-14), а не предимно като резултат от тяхната собствена мъдрост и умения (ст. 17-18). 19). Соломон допусна голямата си грешка, когато не успя да осъзнае тайната на Израел

просперитет (вижте Въведението към Еклесиаст) и с няколко забележителни изключения, лидерите и хората потъваха все по-ниско и по-ниско от поколение на поколение, докато отстъпничеството не беше пълно (Исая 3:12; 9:16; Йеремиа 5:1–5; 8:10; Езекиил 22:23–31; Михей 3).

Царството е разделено след смъртта на Соломон (виж 1 Царе 11:33–38). Това разделение, макар и трагично, служи за изолиране за известно време на южното царство, Юда, от вълната от идолопоклонство, която скоро заля северното царство, Израел (виж Осия 4:17). Въпреки смелите и ревностни усилия на пророци като Илия, Елисей, Амос и Осия, северното царство бързо се влошава и в крайна сметка е отведено в асирийски плен. На народа му не е дадено „никакво обещание за пълно възстановяване на предишната им власт в Палестина“ (РК 298).

Ако Юдея беше останала лоялна към Бога, пленничеството ѝ нямаше да е необходимо (РК 564). Отново и отново Той предупреждаваше народа Си, че пленничеството ще бъде резултат от непослушание (виж Втор. 4:9; 8:9; 28:1, 2, 14, 18; Йер. 18:7–10; 26:2–16; Зах. 6:15; и др.). Той им беше казал, че постепенно ще намали силата и честта им като народ, докато всички те не бъдат отведени в плен (Второзаконие 28:15–68; 2 Лет. 2:14). 36:16, 17). Бог е замислил преживяването на Израел да се окаже предупреждение за Юдея (виж Осия 1:7; 4:15–17; 11:12; Йеремиа 3:3–12; и др.). Но Юдея не успява да научи урока и малко повече от век по-късно нейното отстъпничество също е пълно (виж Йеремиа 22:6, 8, 9; Езекиил 16:37; 7:2–15; 12:3–28; 36:18–23). Царството е свалено (Езекиил 21:25–32) и народът е отстранен от земята, която е била тяхна само по силата на заветните отношения (Осия 9:3, 15, Михей 2:10; вж. Осия 2:6–13). Депортирани във Вавилон, те трябвало да научат в негодите уроците, които не са успели да научат по време на просперитет (Йеремиа 25:5–7; 29:18, 19; 30:11–14; 46:28; Езекиил 20:25–38; Михей 4:10–12; ДА 28), и да предадат на езическите вавилонци познание за истинския Бог (ПК 292, 371, 372). За пророческото ръководство по време на пленничеството вижте стр. 569.

Бог не изостави народа Си, дори по време на Плена. Той щеше да поднови завета Си с тях (Ер. 31:10–38; Ез. 36:21–38; Зах. 1:12, 17; 2:12), включително съпътстващите го благословии (Ер. 33:3, 6–26; Ез. 36:8–15). Всичко, което беше обещано, можеше да се сбъдне, ако само Го обичаха и Му служиха (Зах. 6:15; вж. Ис. 54:7; Ез. 36:11; 43:10, 11; Михей 6:8; Зах. 10:6). Според Неговата благотворителна цел, заветните обещания е трябвало да „се изпълнят в голяма степен през вековете след завръщането на израилтяните от земите на техния плен. Божият план е бил цялата земя да бъде подготвена за първото пришествие на Христос, точно както днес пътят се подготвя за Неговото второ пришествие“ (РК 703, 704).

Важно е да се отбележи, че всички старозаветни обещания, насочени към време на възстановяване за евреите, са били дадени в очакване на тяхното завръщане от плен (вижте Исая 10:24–34; 14:1–7; 27:12, 13; 40:2; 61:4–10; Йеремиа 16:14–16; 23:3–8; 25:11; 29:10–13; 30:3–12; 32:7–27, 37–44; Езекиил 34:11–15; 37; Амос 9:10–15; Михей 2:12, 13; и др.). Самият Даниил разбирал тези обещания по този начин (Дан. 9:1–8). Пленът, казал той, „потвърдил“ „проклятието“, дошло поради непослушание (ст. 11, 12) и Йерусалим лежал опустошен (ст. 16–19). Тогава Гавраил дошъл, за да го увери във възстановяването на народа му и евентуалното идване на Месията (ст. 24, 25). Но, казал ангелът, Месията щел да бъде отхвърлен и „отсечен“ заради мерзостите на Израел, а Йерусалим и Храмът отново щели да пропилят живота си (ст. 26, 27). Между завръщането от Вавилон и отхвърлянето на Месията, Израел трябвало да има втората и последна възможност като нация да сътрудничи с божествения план (вижте Йер. 12:14–17). „Седемдесет седмици“ – 490 години

буквално време – бяха „решени“ върху юдеите, „да довършат престъплението, да сложат край на греховете, да извършат помирение за беззаконието и да въведат вечна правда“ (Даниил 9:24).

В крайна сметка обаче станало очевидно, че евреите никога няма да отговорят на стандарта, който Бог изисквал от тях, както показва Малахия (гл. 1:6, 12; 2:2, 8, 9, 11, 13, 14, 17; 3:7, 13, 14; Пк 705). Формалното поклонение заело мястото на искрената религия (Жан. 29; вж. Йоан 4:23, 24; 2 Тим. 3:5). Човешките традиции започнали да бъдат почитани вместо разкритата Божия воля (вж. върху Марк 7:6–9). Далеч от това да станат светлина на света, евреите „се затворили от света като предпазна мярка срещу съблазняване в идолопоклонство“ (Пк 708; вж. Втор. 11:26, 27; вж. Марк 7:9). В педантичното си внимание към буквата на закона те загубили от поглед неговия дух. Те забравиха, че Бог се отвращава от умножаването на формите на религия (Ис. 1:11–18; Осия 6:6; Михей 6:7; Мал. 2:13) и не иска от човека нищо друго, „освен да постъпва справедливо, да обича милостта и да ходи смирено“ със своя Бог (Михей 6:8; вж. Мат. 19:16, 17; 22:36–40). И все пак, в милост, Бог все още търпеше Своя народ и в определеното време дойде Месията (Мал. 3:1–3; ДА 37). До самия край „Христос щеше да предотврати гибелта на еврейския народ, ако народът Го беше приел“ (РК 712). Когато изпитателният период от 490 години приключи, народът все още беше упорит и непокаян и в резултат на това загуби привилегированата си роля на Негов представител на земята.

V. Защо Израел се провали

„Нежеланието на Израел да се подчини на ограниченията и изискванията на Бог им попречи до голяма степен да достигнат високия стандарт, който Той желаше да постигнат, и да получат благословиите, които Той беше готов да им даде“ (РР 378). Те ценеха идеята, че са любимци на Небето (COL 294) и бяха неблагодарни за възможностите, които така щедро им бяха предоставени (COL 302; вж. 391). Те загубиха Божията благословия, защото не изпълниха Неговата цел да ги направи Свой избран народ и по този начин си навлечеха гибел (COL 284, 290; РК 705).

Когато Месията дойде, Неговият собствен народ, евреите, „не го приеха“ (Йоан 1:11). Те сляпо „пренебрегнаха онези стихове, които сочат унижението от първото пришествие на Христос, и погрешно приложиха онези, които говорят за славата на Неговото второ пришествие. Гордост замъгли зрението им [виж Лука 19:42]. Те тълкуваха пророчествата в съответствие със своите егоистични желания“ (ДА 30; вж. 212, 257), защото амбициозните им надежди бяха насочени към светското величие (ДА 28). Те очакваха Месията да царува като светски княз (ДА 415; вж. Деяния 1:6), да се яви като освободител и завоевател и да възвиси Израел до господство над всички народи (Пк 709; вж. върху Лука 4:19). Те не искаха да имат никакво участие във всичко, за което Христос се бореше (вижте върху Матей 3:2, 3; Марк 3:14; ДА 243, 391). Те нетърпеливо търсеха силата на Неговото царство, но не желаеха да бъдат водени от неговите принципи. Те се хванаха за материалните благословии, които им бяха толкова щедро предложени, но отказаха духовните благодати, които биха преобразили живота им и биха ги направили подходящи да бъдат Негови представители. Те дадоха „диви гроздове“, а не зрял плод на богоподобен характер (Исая 5:1–7; вж. Галатяни 5:19–23), и поради този неуспех да дадат очаквания от тях плод, загубиха ролята си в божествения план (вж. Римляни 11:20).

След като отказаха по този начин да се предадат на Бог като Негови агенти за спасението на човешката раса, евреите, като нация, станаха „агенти на Сатана“ за унищожението на расата (Жан. 36). Вместо да станат носители на светлина за света, те погълнаха неговата тъмнина и вместо това отразяваха тази тъмнина. Те не вършеха никакво положително добро; следователно, те причиняваха неизмерима вреда и влиянието им се превърна в ухание на смърт (Кол. 3:1).

304). „С оглед на светлината, която бяха получили от Бога, те бяха дори по-лоши от езичниците, спрямо които се чувстваха толкова по-висши“ (DA 106; COL 293). „Те отхвърлиха Светлината на света и оттогава нататък животът им беше обгърнат от тъмнина като тъмнината на полунощ“ (PK 712, 713).

В тези трагични събития думите на Моисей срещнаха своето окончателно и пълно изпълнение: „Както Господ се радваше за вас да ви прави добро и да ви умножава, така ще се радва Господ да ви погуби и да ви довърши; и ще бъдете изтръгнати от земята, в която отиваш да я притежаваш. И Господ ще те разпръсне между всички племена, от единия край на земята до другия“ (Второзаконие 28:63, 64). Пълнотата и окончателността на това отхвърляне са очевидни от гл. 8:19, 20: „Както народите, които Господ изстребва пред лицето ви, така ще загинете вие, защото не искахте да послушате гласа на Господа, вашия Бог.“ Отхвърлянето на Исус от водачите на Израел (вж. Исая 3:12; 9:16) означаваше постоянно, необратимо отменяне на специалното им положение пред Бога като народ (Колош. 305; вж. Йеремиа 12:14–16).

По време на вавилонския плен Бог изрично беше обявил, че това преживяване няма да отбележи „пълен край“ на Израел като Божи народ (Йеремиа 4:27; 5:18; 46:28). Но когато евреите отхвърлиха Христос, нямаше такава гаранция за възстановяване. Сегашното завръщане на евреите в Палестина и установяването на съвременната държава Израел не предполага възстановяване като Божи народ, настоящ или бъдещ. Каквото и да правят евреите, като нация, сега или в бъдеще, по никакъв начин не е свързано с предишните обещания, дадени им. С разпятието на Христос те завинаги загубиха специалното си положение като Божи избран народ. Всяка идея, че завръщането на евреите в дома на предците им, т.е. в новата държава Израел, може по някакъв начин да бъде свързано с библейските пророчества, е без валидна библейска основа. Тя игнорира ясните твърдения на Стария завет, че Божиите обещания към Израел са били условни. (Вижте стр. 34.)

VI. Природата и целта на условното пророчество

Божието слово е сигурно (Исая 40:8; 55:11; Римляни 11:29) и Неговият план за спасението на човекът в крайна сметка ще надделее (Исая 46:10). При Него „няма промяна, нито сянка на промяна“ (Яков 1:17). Той е „същият вчера, днес и довека“ (Евр. 13:8). Неговото слово „трае довека“ (1 Петрово 1:25). В крайна сметка Божиите цели ще надделеят и планът на спасението ще успее, независимо от провала на който и да е човек или група (ПК 705, 706). Самият план никога не се променя, защото Бог никога не се променя. Но начинът, по който се изпълнява, може да се промени, защото човекът може да се промени. Непостоянната, човешка воля е слабият, нестабилен фактор в условното пророчество. Бог може да отхвърли един народ или група хора в полза на друг, ако тези, които са призвани за първи път, упорито отказват да сътрудничат с Него (виж Йер. 18:6–10; вж. Дан. 5:25–28; Мат. 21:40–43; 22:3–10; Лука 14:24). За илюстрации на обръщането на заплашеното осъждане вижте Йона 3:3–10; вж. 2 Царе 20:1–5; и на обещаното благословение вижте Изх. 6:2–8; вж. Числа. 14:26–34. Заветът с буквалния Израел се оказа несъстоятелен, не защото Бог не успя да изпълни Своята част от завета, а по-скоро защото справедливите обещания на Израел се оказаха мимолетни като утринна роса (Осия 6:4; 13:3; Евреи 8:6, 7). Трябва да се помни, че Бог не насилва човешката воля и че сътрудничеството на Израел беше от съществено значение за успеха на Неговия план за народа.

Божиите обещания са обвързани със сътрудничеството и послушанието на човека. „Обещанията и заплахите на Бога са еднакво условни“ (EGW MS 4, 1883, в „Свидетелството на Исус“, стр. 99). Бог отново и отново предупреждаваше Израел, че благословието върви ръка за ръка с

ръка за ръка с послушанието и че проклятие съпътства непослушанието (виж Втор. 4:9; 8:19; 28:1, 2, 13, 14; Йер. 18:6–10; 26:2–6; Зах. 6:15; и др.). Продължаващото послушание е било необходимо за продължаването на божествената благосклонност, докато упоритото непослушание неизбежно трябва да завърши с отхвърлянето на еврейския народ като избран от Бога инструмент за изпълнение на божествения план (Втор. 28:15–68). Поради провала на евреите като избран от Бога народ, много от пророчествата на Стария завет, като тези, потвърждаващи световната мисия на Израел и събирането на езичниците (виж Бит. 12:3; Втор. 6:15; и др.). 4:6–8; Иса. 2:2–5; 42:6; 49:6; 52:10; 56:6, 7; 60:1–3; 61:9; 62:2; Зах. 2:11; 8:22, 23; и т.н.), тези, които сочат към вечния покой в Ханаан (Ис. 11:6–9; 35; 65:17–25; 66:20–23; Йер. 17:25; Ез. 37; 40–48; Зах. 2:6–12; 14:4–11), и тези, които обещават избавление от враговете ѝ (Ис. 2:10–21; 24–26; Ез. 38; 39; Йоил 3; Соф. 1; 2; Зах. 9:9–17; 10–14; и т.н.), никога не са били и никога не могат да бъдат изпълнени за тях като нация.

Ако Израел беше отговарял на благородния идеал, всички обещания, зависещи от послушанието, отдавна щяха да бъдат изпълнени. Предсказанията за национален позор, отхвърляне и горко, които щяха да произтекат от отстъпничеството, никога нямаше да се осъществят. Но поради отстъпничеството предсказанията за национална чест и слава не можаха да се изпълнят. И все пак, тъй като Божиите цели са неизменни (Пс. 33:11; Прит. 19:21; Ис. 46:10; Деяния 5:39; Евр. 6:17; и т.н.), успехът трябва и ще дойде – чрез Израел, според духа. Въпреки че като цяло буквалният Израел не успя да осъзнае своята възвишена съдба, избраната раса направи ценен, макар и несъвършен, принос за подготовката на света за първото пришествие на Месията (вижте Матей 2:1). Освен това, трябва да се помни, че Месията, по плът, е бил евреин, че членовете-основатели на християнската църква са били всички евреи и че християнството е произлязло от юдаизма.

VII. Духовният Израел замества буквалния Израел

Формалното отхвърляне на Исус от евреите, като нация, бележи края на последната им възможност като специални Божии посланици за спасението на света. „Най-накрая“ Бог „им изпрати Сина Си“, според думите на Христос (Матей 21:37), но те „го хванаха“ и „го убиха“ (ст. 39). След това Бог „предаде лозето Си [виж Исаия 5:1–7] на други земеделци“, които щяха „да му дават плодовете на времето им“ (виж Матей 21:41). При окончателното Си напускане на свещените предели на Храма, Исус каза: „Вашият дом се оставя пуст“ (Матей 23:38). Ден преди това Той го нарече „Моят дом“ (гл. 21:13), но оттогава нататък вече не го притежаваше като Свой. Присъдата на самия Исус беше: „Божие царство ще ви се отнеме и ще се даде на народ, който принася плодовете му“ (Матей 21:43; вж. 1 Петрово 2:9, 10).

Преходът от буквалния Израел към духовния Израел, или християнската църква, е тема на Рим. 9–11. Тук Павел потвърждава, че отхвърлянето на юдеите не означава, че Божиите обещания са „невали сила“ (Рим. 9:6) и веднага обяснява, че те трябва да станат ефективни чрез духовния Израел. Той цитира Осия 2:23. „Ще нарека Мой народ онези, които не бяха Мой народ“ (Рим. 9:25, 26). Духовният Израел включва както юдеи, така и езичници (ст. 24). Петър се съгласява, казвайки: „Наистина познавам, че Бог не гледа на лице“, защото „във всеки народ, който се бои от Него и върши правда, е приятен пред Него“ (Деяния 10:34, 35; вж. гл. 11:18). Много години по-късно, пишейки до „чужденците“ или езичниците (1 Петрово 1:1; вижте върху Изх. 12:19, 43), като до „избраните“ Божии (1 Петрово 1:2), Петър ги нарича „избраните“ Божии, „свят народ, люде, придобити от Него“ (гл. 2:9), преди „не люде“, а „сега люде Божии“ (ст. 10).

Павел заявява същата истина в Рим. 9:30, 31, където ясно заявява, че християнинът

църквата е заменила еврейската нация в божествения план. Отсега нататък, казва той, няма разлика между „юдеин“ и „гърк“ (гл. 10:12, 13).

Павел подчертава факта, че отхвърлянето на буквалния Израел като избран от Бога инструмент за спасението на света не означава, че отделните евреи вече не могат да бъдат спасени (гл. 9:6; 11:1, 2, 11, 15), защото самият той е еврей (гл. 9:3; 10:1; 11:1, 2). Но те трябва да бъдат спасени като християни, а не като евреи. Вярно е, казва той, че националният Израел се е „спянал“ в „камъка на препъване“, Исус Христос (Рим. 9:32, 33; 11:11; вж. 1 Петрово 2:6–8; 1 Кор. 1:23), но това не означава непременно, че те трябва да паднат – „да не дава Бог“, възкликва той (Рим. 11:1, 22). Буквалните евреи все още могат да намерят спасение, като бъдат присадени към духовния Израел, по абсолютно същия начин, по който трябва да бъдат присадени езичниците (ст. 23, 24). „Целият Израел“ се състои както от евреи, така и от езичници, следователно „целият Израел ще бъде спасен“ (Рим. 11:25, 26; П.К. 367). Павел ясно заявява безспорно, че когато говори за „Израил“ като за избрания Божий народ, той го има предвид в този смисъл. Той казва конкретно, че под „юдеин“ не разбира буквален юдеин, а някой обърнат по сърце, независимо дали е юдеин или езичник (гл. 2:28, 29). Всички, които имат вяра в Христос, са едно в Него и като духовно „семе“ на Авраам са „наследници според обещанието“ (Гал. 3:9, 28, 29).

„Това, което Бог е възнамерявал да направи за света чрез Израел, избрания народ, Той най-накрая ще го осъществи чрез Своята църква на земята днес“ (РК 713, 714). Славните обещания, дадени първоначално на буквалния Израел, срещат своето изпълнение днес в провъзгласяването на евангелието на всички хора (РК 374, 375; ГС 451; Откр. 14:6, 7).

„Благословенията, така гарантирани на Израел, са, при същите условия и в същата степен, гарантирани на всеки народ и на всеки човек под широкото небе“ (РК 500, 501; вж. 298). „Църквата в това поколение е била надарена от Бога с големи привилегии и благословии и Той очаква съответстваща възвръщаемост. ... В живота на Божия народ истините на Неговото слово трябва да разкрият тяхната слава и превъзходство. Чрез Своя народ Христос трябва да изяви Своя характер и принципите на Своего царство“ (COL 296). Сега духовният Израел, в миналото „не народ“, а „сега Божий народ“, трябва да „възвестява хваленията“ на Този, Който ги е призовал „от тъмнината в Своята чудна светлина“ (1 Петрово 2:9, 10).

Никога не бива да забравяме, че „всичко, което е било писано преди, е било писано“. за „поука“ на бъдещите поколения до края на времето, за да вдъхновят търпение, утеха и надежда (Римляни 15:4). Те бяха „написани за поука на нас, върху които са стигнали последните времена“ (1 Коринтяни 10:11).

Пророците не винаги са разбирали ясно посланията, които самите са носили сочейки напред към далечното бъдеще, към идването на Месията (1 Петрово 1:10, 11). Тези повтарящи се месиански предсказания са били предназначени да отклонят погледа на хората от преходните събития на тяхното време към идването на Месията и установяването на Неговото вечно царство, за да им дадат поглед върху нещата от времето в светлината на вечността. Тези послания, отнасящи се до тогавашното далечно бъдеще, обаче са били предназначени не само да вдъхновят търпение, утеха и надежда в деня, в който са били дадени за първи път, но и да предоставят на хората от Христовото време потвърждаващи доказателства за Неговото месианство. Дълбокото убеждение, че посланията на пророците са се изпълнили, е накарало мнозина да повярват в Христос като Божий Син (ДА 775, 799). По този начин пророците са осигурили солидна основа за вярата на апостолската църква и са направили пряк и жизненоважен принос за християнската вяра.

Следователно пророците не са служили само „на себе си“ и на своите съвременници, но и на всички искрени мъже и жени от по-късните поколения (1 Петрово 1:12). Винаги е привилегия на онези, които са свидетели на изпълнението на пророчествата, да „помнят“ и „вярват“ (Йоан 13:19; 14:29; Йоан 16:4). Пророчествата, които Вдъхновението ясно прилага към нашето време, са били предназначени от Бог, за да ни вдъхновят с търпение, утеха и надежда, че всички неща, предсказани от тези свети мъже от древността, скоро ще достигнат своето окончателно и пълно изпълнение.

VIII. Заключение: Принципи на тълкуването

Като цяло, старозаветните обещания и предсказания са били адресирани до буквалния Израел и е трябвало да бъдат изпълнени за тях, при условие че бъдат послушни. Частичното им спазване на Божията воля е направило възможно частично изпълнение на заветните обещания от тяхна страна. И все пак много от обещанията, особено тези, отнасящи се до даването на евангелието на народите и установяването на месианското царство, не са могли да бъдат изпълнени за тях поради тяхната невярност, но са щали да бъдат изпълнени за църквата на земята, подготвяща се за Христовото завръщане, особено за Божия остатък и в новата земя.

Когато евреите отхвърлили Христос като Месия, Бог от своя страна ги отхвърлил и назначил християнската църква като Свой избран инструмент за спасението на света (Мат. 28:19, 20; 2 Кор. 5:18–20; 1 Петрово 2:9, 10; и др.). Съответно, заветните обещания и привилегии били прехвърлени завинаги от буквалния към духовния Израел (Рим. 9:4; вж. Гал. 3:27–29; вижте върху Втор. 18:15). Обещания, които не са били изпълнени към буквалния Израел, или никога няма да бъдат изпълнени изобщо, или биха били изпълнени към християнската църква като духовен Израел. Пророчествата, които попадат в последната класификация, трябва да бъдат изпълнени по принцип, но не непременно във всеки детайл, поради факта, че много подробности от пророчествата са се отнасяли до Израел като буквален народ, разположен в земята на Палестина. Християнската църква е духовен „народ“, разпръснат по целия свят, и подобни подробности очевидно не биха могли да се отнасят за нея в буквалния смисъл. Пророчествата от предишната класификация сега не могат да се изпълнят, защото са били строго условни по природа и ограничени по обхват, по самата си природа, до буквалния Израел.

Основният принцип, чрез който можем безпогрешно да кажем кога някое конкретно обещание или предсказание от Стария завет, направено първоначално на буквалния Израел, ще се изпълни по отношение на духовния Израел, е – когато по-късен вдъхновен писател направи такова приложение на това. Например, пророчеството за битката между Гог и Магог в Езекиил 38, 39 никога не се е изпълнило на буквалния Израел; но Йоан Откровител ни уверява, че по принцип, макар и не непременно във всички детайли (като тези на Езекиил 39:9–15), тази битка ще се случи в края на хилядолетието (Откр. 20:7–9). Но да отидем отвъд това, което е ясно изложено от Вдъхновението – в непосредствения контекст на съответния пасаж, в Новия завет или в Духа на пророчеството – означава да заменим личното мнение с простото „Така казва Господ“. Където Вдъхновението не е говорило толкова ясно, наша е привилегията да сравняваме писанието с писание в стремежа си да разберем по-съвършено ума на Духа. Но тук, както при всяко тълкуване на Писанието, трябва да избягваме да утвърждаваме като изрични учения на Библията това, което е нашето лично, ограничено виждане, колкото и правдоподобно да изглежда то. Освен това, старозаветните пророчества първо трябва да бъдат изследвани от гледна точка на историческото им приложение към буквалния Израел, преди да може да се направи оценка на валидността на производно приложение към духовния Израел.

Една от основните цели на библейския коментатор е да реконструира историческата обстановка, в която първоначално са били направени изявленията на пророците. Християнството е историческа религия и неговите вдъхновени послания са свързани с хълмовете и долините, пустините и реките на древния свят и с буквалните мъже и жени, които някога са ходили по земята. Няма по-сигурна защита срещу спекулативните капризи на религиозните визионери от ясното познаване на историческия контекст на Писанието.

Въпреки че пророкът е гледал събитията около себе си, той е можел да вижда и далеч отвъд собствените си ден. По мистериозен начин, известен само на Бога, думите на пророка понякога са били предназначени да се изпълнят в тогавашното далечно бъдеще. Понякога те са имали значение не само за епохата, в която е живял пророкът, но и за един далечен ден в бъдещето; с други думи, те са имали двойно приложение. По подобен начин начините, по които Бог се е отнасял с хората в кризи от миналото, често се цитират като примери за начина, по който Той ще се отнася с целия свят в последния ден (вижте Втор. 18:15). Например, съдът, който е сполетял Содом и Гомор, буквални градове от древното минало, се използва от библейските писатели като описание на съда, който Бог в крайна сметка ще донесе на целия свят.

Изследователят на Библията, който се надява да получи от нея най-голяма помощ, първо ще пристъпи към реконструкция на историческия контекст на всеки пасаж. Той ще слуша пророка, говорещ на древния Израел, и ще се стреми да разбере какво са означавали думите му за хората, които първоначално са ги чули. Но той ще се вслуша и в по-нататъшното значение, което думите на пророка могат да имат за по-късни времена, особено за нашето време. Всъщност това вторично приложение е още по-значимо за нас днес. Но само на фона на първоначалния исторически контекст на посланието, неговото значение и стойност за нас могат да бъдат установени със сигурност.

Изучаването на старозаветните пророци, което се състои предимно в изваждането на избрани пасажки тук-там от историческия им контекст и произволното им прилагане към нашето време – сякаш пророкът е говорил изключително за наша полза – е изпълнено със сериозна опасност. Всъщност тази процедура е отговорна повече от всичко друго за фантастичните тълкувания, които отличават ученията на определени религиозни групи.

В епоха, когато духа всякакъв вятър на доктрина, е добре да се уверим, че нашето разбиране на библейските пророчества се основава на положителното „Така казва Господ“ (виж Втор. 1:2). 29:29; Ис. 50:11; Йер. 2:13; Мат. 7:24–28; 1 Кор. 2:4, 5, 12, 13; Еф. 4:14; Кол. 2:2–4, 8; 2 Петр. 1:16; Откр. 22:18). По този начин ще бъдем защитени от фантастичните обяснения, които понякога се дават на някои старозаветни пророчества. Ще бъдем защитени от прекалено буквалното обяснение на някои тълкуватели относно завръщането на буквалния Израел в буквалната Палестина, за да управлява света хиляда години преди края на човешкото благодатно време, а също и от други също толкова небиблейски тълкувания, които предлагат да приложат алегорично към църквата всички подробности от обещанията, първоначално дадени на буквалния Израел.

И двата крайни метода изопачават очевидното намерение на Писанията и правят непостижимо за църквата днес добро разбиране на посланията на пророците.

Следните прости правила се предлагат като безопасен подход към изучаването на всеки пророчески пасаж от Стария завет: 1. Разгледайте

пророчеството в неговата цялост. Обърнете внимание от кого е било изречено, до кого е било адресирано и обстоятелствата, които са го предизвикали. Не забравяйте, че – най-общо казано – то първоначално е било дадено във връзка с историческите обстоятелства, които са го предизвикали. То е било предопределено от Бог, за да отговори на нуждите на Неговия народ по времето, когато е било дадено, и да им напомня за славната съдба, която ги е очаквала като нация, за предстоящото

за Месията и за установяването на Неговото вечно царство. Открийте какво е означавало посланието за хората от онова време. (Това правило не се отнася за онези части от книгата на Даниил, които на пророка е било заповядано да „затвори“ и „запечатат“, или за други пасажки, чието приложение Вдъхновението може да е ограничило изключително до нашето време.)

2. Наблюдавайте условните аспекти на прогнозата и установете дали и до каква степен условията са били изпълнени.
3. Разберете какво приложение правят по-късните вдъхновени писатели на пророчеството и въз основа на това определи евентуалното му значение за Божия народ в това време.
4. Помнете, че записите за Божиите отношения с Неговия народ в минали векове са били записано в полза на всички бъдещи поколения до края на времето. Нашето изучаване на послания, първоначално провъзгласени от свети мъже от древността на хората от тяхното време, не трябва да се превърне в самоцел, а в средство за откриване на Божията воля за всички, които биха Му служили с истинско сърце сега, в кулминацията на вековете. Божият глас чрез пророците ясно ни говори днес.

Ако тези правила се спазват последователно, полученото тълкуване може да бъде прието с увереност. Във вдъхновените изказвания на пророците от древността искреният търсач на истината ще намери послания на вдъхновение, утеха и напътствие за днес.

История на тълкуването на Даниил

I. Прогресивното разбиране на пророчествата обхваща векове

ДОБРОТО разбиране или тълкуване на няколкото пророчества, съставляващи книгата на Даниил, е било изграждано постепенно в течение на векове. Всъщност то е започнало още по времето на Даниил, който самият е бил първият тълкувател на някои основни характеристики на общите пророчества, които Бог е дал на човечеството чрез него. След това, с бързината и степента, в която историческото развитие е изпълнявало всяка важна епоха или събитие от великите пророчески очертания, благоговейните изследователи на пророчествата са разпознавали последващите развития до голяма степен такива, каквито са се случили. Разгръщането е било едновременно прогресивно и впечатляващо.

И макар понякога да е имало големи извращения и отричания на звука принципи и специфични развития, възприемани преди това, както и периоди на пренебрегване и изоставяне на интерес и доверие в самите пророчества, нито едно истинско приложение никога не е било загубено завинаги. Те винаги, с времето, са били възстановявани и потвърждавани, и са били пренасяни напред към още по-ясно и пълно разбиране. Това е вярно от времето на Даниил до нашето време. Историята на пророческото тълкуване на тази вдъхновена книга (2 Петрово 1:19–21) следователно е била стремежът на човека да разбере истинското значение на грандиозния план на Даниил за вековете, толкова бързо и доколкото е възможно да се разбере при общото условие, изложено от Исус относно подобни предсказания – „Това ви е казано, за да повярвате, когато се сбъдне“ (Йоан 14:29; вж. 13:19; 16:4).

След като имаме това общо уводно изложение, нека сега отбележим поредица от исторически факти и развития, които ще осигурят основния фон и контекст за развитието на специфичните интерпретации, които ще бъдат проследени след това. Такъв общ панорамен поглед ще направи развитието на отделните фази на изложението по-ясно и по-значимо.

Книгата на Даниил, която трябва да бъде разбрана. — Самият Христос, изричайки собственото си чудно пророчество, записано в Матей 24 и паралелни пасажки, каза за „Даниил

пророк“, „Който чете, нека разбира“ (ст. 15). Това е достатъчно основание за изучаване на тази пророческа книга и божествено уверение, че тя може да бъде разбрана.

Само част от книгата е запечатана. – Изричното твърдение е записано – и е напълно потвърдено от историята на прогресивното тълкуване на Даниил – че „книгата, която е запечатана, не е Откровението, а онази част от пророчеството на Даниил, отнасяща се до последните дни“ (AA 585). И исторически погледнато, едва когато „времето на края“ действително е било навлязло в началото на 19 век, се е случило едновременно избухване на множество тълкувания на най-дългото времево пророчество – това за 2300-те дни. Подготвителните стъпки обаче са обхванали векове.

Начало на пророческия план на Даниил. – Самият Даниил предоставя отправната точка, приета за аксиоматична от дългата редица тълкуватели, с вдъхновеното изявление, че великият пророчески план, очертан, разкрит и повторен му чрез вдъхновение, започва с Нововавилонската империя. Така „ти [Вавилонската империя, с Навуходоносор като неин владетел] си тази златна глава“ (Дан. 2:38). Но „след теб [Вавилонската империя] ще се издигне друго царство, по-долно от теб“ (ст. 39). След това в паралелни пасажии Даниил посочва идентичността на втората и третата световна сила по име – по-специално Мидо-Персийската и Гръцката империя (Дан. 5:28, 31; 6:12, 15, 28; 8:20, 21). По този начин не само отправната точка, но и развитието, което непосредствено следва от обединеното пророчество на Даниил, са безспорно установени в грандиозен план от Вдъхновението. Така самият Даниил представлява първият тълкувател. От този момент нататък изследователите на пророчествата трябвало да сравняват историческото изпълнение с предсказанието, такова каквото е трябвало да се случи, и по този начин да определят постепенното изпълнение на следващите аспекти. И голяма част от Откровението било разкриването и допълнението на Даниил.

Тълкувателите включват най-способните мъже. — Записите свидетелстват, че тълкувателите на Даниил са прегърнали много от най-видните и уважавани учени от следващите векове. Няма причина за смущение относно произхода на исторически установената интерпретация.

Изпълнения, разпознати от много хора. — Всяко основно приложение на пророчеството е било разпознато не от един човек, а от редица хора, обикновено в различни страни, които са оставили за потомството запис на своето разбиране, и то на различни езици. Бог винаги е имал редица свидетели, които да удостоверяват Неговата разкриваща се истина.

Времето и развитието коригират неточностите. – Времето, заедно с историческите перспективата, която тя предоставя, е дала възможност на по-късните ученици да коригират неточностите, характерни за по-ранните изложения, с техните неизбежни ограничения. Но тези по-ранни тълкуватели, които са проследили пътя, трябва да бъдат почитани за тяхната пионерска роля в развиващото се изложение, което е нашето наследство днес. И е силно желателно да се познават тези предистории.

Пророчествата за времето са признати за изпълнени. — 70-те седмици са били рано разпознати като представляващи „седмици“ от години, но времето за разбиране на 2300-те вечери-утрина и тяхната връзка със 70-те седмици тогава е било далечното бъдеще. А времето за разбиране на периодите, отнасящи се до развитието в последвалата християнска ера – тоест, 1260-те години-дни на голямото отстъпничество (и еквивалентните 3 1/2 времена или 42 месеца) – няма да дойдат, докато това голямо отклонение от християнската вяра действително не се развие и докато не се предсказа изопачаването и потискането на истината и нейните защитници

бяха достатъчно напреднали, за да бъдат ясно разграничени. Така малкият рог от Дан. 7 не беше разпознат до векове след възникването му.

Ранното църковно изложение е затъмнено. — Ясните изложения от най-ранните векове на християнската епоха са били прогресивно изопачавани и прилагани неправилно с напредването на отстъпничеството. Пророчествата започнали да бъдат алегоризирани и одухотворявани под пагубното влияние на Ориген (ок. 185 – ок. 254), именит философ-теолог от Александрия. Всъщност, цялото Писание по това време е било подложено на същия този процес на одухотворяване, алегоризиране, мистицизиране.

Възкресението е било одухотворено от Ориген в поредица от прераждания. Божието царство е материализирано и въплътено от Евсевий Памфили (ок. 260 – ок. 340), епископ на Кесария и църковен историк, след предполагаемото обръщане във вярата на Константин Велики и последвалото от него признание, защита и материално обогатяване на християнската църква.

Към заминаването на Ориген и Евсевий се добавя трета революционна концепция, популяризирана от Августин (354–430), влиятелен епископ на Хипон. Августин твърди, че първото възкресение е духовно (това на мъртвите души, възкресени към духовен живот) и твърди, че Божието царство не е нищо друго освен развиващата се Католическа църква, камъкът от Дан. 2:34, 45, който тогава е в процес на превръщане в планината, предопределена да изпълни цялата земя, и че дяволът вече е вързан и човечеството вече живее в периода на хилядата години Апокалипсис. Това се превръща в вярването на доминиращата църква през Средновековието.

Тези погрешни схващания, произтичащи от тази склонност към алегии, почти загасиха светлината на истинското тълкуване в продължение на векове.

Възраждане на здравето тълкуване. – Средновековното възраждане на историческото тълкуване не произтича от валденсите и други групи извън Римската църква, които не признават върховенството на епископа на Рим, а от непоколебими синове в църквата, някои от които са принудени да се обявят срещу нейните нескрити извращения и да прилагат някои от пророческите символи на Писанието към собствената си църква. То включва и подобни приложения от някои еврейски писатели. Нарастващата редица дисиденти, от Ренесанса нататък, на практика всички черпят подкрепа за критиките си към църквата от пророчествата на Даниил и Апокалипсиса. Тези пророчества сега постепенно си възвръщат полагащото им се място в съзнанието на мислещите хора.

Реформация, основана на пророчества. – Както всички са съгласни, великата протестантска Реформация е преоткриване на евангелските истини на ранната църква, доминиращи по времето на нейната по-голяма чистота. Но изпълнителна сила е осигурена от нов акцент върху намерението на библийските пророчества относно Антихриста. В продължение на два века преди Лутер, духовно настроени мъже с все по-голяма яснота са наблюдавали на спасението чрез Христос и са протестирали срещу грубите извращения на Рим, докато все още са оставали в рамките на Католическата църква. Но когато Лутер схванал истината за пророческата идентичност на Антихриста, това го накарало, както и стотици други в различни страни, да скъсат с Рим. В светлината на изричните и повтарящи се пророчески изображения и предупреждения, те се почувствали подтикнати да „излязат“ от папския Вавилон. В резултат на това те щяха да отидат в тъмницата или на кладата, вместо да направят компромис с вече ясно разпознаваемите божествени съвети. И всичко това е било използвано като призив, защото пророческото изобразяване е било възходящо в мисленето на Реформацията и сега е било ясно разпознаваемо и прилагано.

Контрареформацията впръсква контраинтерпретации. – Почти единодушното обвиняване на папството като Антихрист на пророчествата от всички протестантски групи във всички земи накара римокатолическите лидери да се опитат да отклонят обвинителния пръст и да насочат вниманието на протестантите от средновековната католическа система. В това те постигнаха голям успех. Франсиско Рибера и Луис де Алкасар, и двамата испански йезуити от 16-ти век, се изправиха, за да отговорят на предизвикателството, като въведоха правдоподобни контраинтерпретации на пророчествата.

Рибера твърдял, че Антихристът е един-единствен индивид, който тепърва ще дойде – невернически владетел в Йерусалим, извършващ своите подвизи буквално в рамките на 3 1/2 години в края на епохата. В това той бил силно подкрепен от великия католически полемист Робърт кардинал Белармин. Това устройство, което поставя Антихриста в бъдещето, е правилно наречено Футуристично интерпретация. Тази футуристична концепция скоро се превърна в стандартното римокатолическо тълкуване на Антихриста и сега се поддържа от практически всички послания на тази вяра.

От друга страна, Алкасар проектира това, което впоследствие се нарича претеристки (минало) възглед, твърдяйки, че на практика всички пророчества завършват с падението на еврейската църква и нация и насилственото сваляне на езическия Рим, и че Антихрист е някакъв езически римски император като Нерон, Домициан или Диоклециан. Разпространението на тези две възгледи – футуристични и претеристки – представи аномалния спектакъл на две противоречиви и взаимно изключващи се обяснения, произтичащи от една и съща Римска църква. Но те постигнаха целта си да объркат протестантското пророческо тълкуване.

Възстановяването на Реформацията, помрачено от по-късни отклонения. - Контратълкуването на йезуитския Алкасар започва да се възприема от такива отявлени протестанти като Хуго Гроций (1583–1645) от Холандия и Хенри Хамънд (1605–1660) от Англия, което води до разделение и загуба на доверие в непрекъснатия исторически поглед върху пророчествата от страна на много протестанти. Резултатът е втори пропуск в здравето тълкуване, този път сред протестантите. Има обаче и такива, като Йозеф Меде, които не само не са трогнати от извращенията, но са подтикнати да препоръчат целия диапазон от пророчества и да въведат отново бъдещото хилядолетие и Историческата школа за тълкуване. Това води до все по-ясно и здравословно изложение. Претеризмът прониква в Рационалистическата школа на немските богослови през 18 век; през 19 век футуризмът навлиза на мода сред протестантите и през последните десетилетия е широко приет сред фундаменталистите.

Теорията на Порфирий за Антиох Епифан. — Сега често срещаното приложение на четвъртото царство от Дан. 2 и 7 към елинистическия период [DPHI1], и следователно на малкия рог от Дан. 7 към Антиох Епифан, обикновено се проследява до Порфирий (233 г. сл. Хр. – ок. 304 г. сл. Хр.), неоплатоник и защитник на езичесвото. Разтревожен от по-нататъшното разпространение на християнството и усещайки ключовото място, заемано от пророчествата в раннохристиянското мислене, Порфирий се опитва да парира силата на пророчеството на Даниил, като твърди, че книгата не е пророчество, написано от Даниил през VI век пр. Хр., а измамна историческа скица, написана от по-късен писател по времето на Макавеите. С други думи, Порфирий твърди, че книгата е изфабрикувана след като историческите събития са се случили, но е формулирана в бъдеще време, сякаш е предсказание.

Това контраинтерпретация не беше прието от християните на Запада, но беше ограничена до малцина в Близкия изток. Теорията на Порфирий до голяма степен е била в пауза до периода след Реформацията, когато е извадена от неизвестността си от Хю Бротън (1549–1612) на Англия. Но оттогава е широко използван (без съмнение без знанието за неговото

произход и истинската му цел) в Стария и Новия свят, за да се противопостави на Историческата школа по тълкуване, която тълкува малкия рог от Дан. 7 като историческото папство, възникващо сред десетте подразделения на четвъртата или римската власт и процъфтяващо през Средновековието. Тази теория на Антиох Епифан сега е широко разпространена сред модернистите и се среща в повечето критични коментари.

Тълкуването на Новия свят често е по-ясно. – Мигрантите към Новия свят донесли със себе си стандартното тълкуване на Даниил, разпространено сред протестантите от 17-ти век във Великобритания и на континента. От времето на пристигането им в Америка пророчествата заемали видно място в мисленето на колонистите. Тълкувателите идвали от всички сфери на живота. Първият американски коментар върху Даниил, публикуван през 1644 г., е от Ефраим Хюит, „Цялото пророчество на Даниил обяснено“. Физическото отделяне от сцените и асоциациите на Стария свят довело до независима линия на тълкуване, често по-ясна от някои тълкувания в средите на Стария свят, защото претеризмът, рационализмът и др. все още не били навлезли в Америка.

Пробуждането през деветнадесети век. – Във време, когато постмилениализмът преобладаваше в църквите и претеризмът завладявали критическите изследвания, но преди развитието на футуризма, процъфтявал историцистият премилениализъм.

Историческото пророческо тълкуване е имало възход в три периода – първо в ранните християнски векове, след това в периодите на Реформацията и след Реформацията и накрая в началото на 19 век. Това е общият контекст на адвентното пробуждане в Стария свят и адвентното движение в Новия свят през 19 век, в които много независими тълкуватели са проправили пътя към паралелни тълкувания.

Произход на нашето тълкуване. – Тълкуванията от 25 века показват, че нашето Ролята ни, като адвентисти от седмия ден, е тази на възстановители и продължители на почитани и ортодоксални пророчески тълкувания от вековете, кумулативно развити и сега възстановени, преподчертани и усъвършенствани в светлината на тези последни времена. Нашият специален акцент днес, уместно и логично, е върху онези сегменти от пророчествата за последните дни, които досега не са били възприемани или подчертавани. В миналото времето за тяхното изпълнение и последващото им разпознаване, приложение и акцентиране все още не е дошло.

Основни тълкувания, получени от други. – Всички наши съвременни основни тълкувания, включително всички големи общи пророчества (като края на 2300-те години от Дан. 8:14 през 1844 г. и тяхното синхронно начало със 70-те седмици от Дан. 9:25), могат следователно да бъдат проследени до предишни забележителни тълкуватели. По този начин ние, като адвентисти от седмия ден, просто стоим в редицата на солидните тълкуватели на годините, с благодарност осъзнавайки нашата задължняност към благородните пътеводители. Ние сме наследници на пророческите истини на минали тълкуватели и специални вестители на изпълненията в последните дни.

С такъв фон на разбиране пред нас, сега сме готови да проследим прогресивните и специфични развития в тълкуването на символичния метален човек от Дан. 2; четирите звяра, десетте рога и малкия рог на четвъртия звяр и 3 1/2-

временото пророчество от Дан. 7; овена и козела и съответните им рога, и най-дългото времево пророчество от Даниил в гл. 8; 70-те седмици до Месията, князът от Дан. 9; и паралелното буквално пророчество от 11-та и 12-та глава на книгата Даниил.

Постепенно отразяване в очертаванията на Даниил. – Докато продължаваме, трябва да имаме предвид едно нещо. Пророчествата на Даниил са уникални в Стария завет. Писанията на предишни пророци не предоставят хронология на бъдещи събития. Понякога първото и второто пришествие сякаш са били представени заедно, без да се посочва времето, което е било

да се намеси между тях и без да прави разлика между духовните триумфи на църквата тук и сега и славата на вечното Божие царство на земята, сътворена нов.

От друга страна, общите пророчества на Даниил дават хронологичната последователност и приемственост на божествения план на вековете. Те обхващат вековете в непрекъсната прогресия от времето на Даниил нататък до установяването на Божието царство и обновената земя. Те дават царската обстановка за могъщия изкупителен план на Бога, както е реализиран в първото и второто пришествие на Христос. Това вдъхновено разписание на вековете разкрива времето на първото пришествие и на „времето на края“, предшествашо второто пришествие. Пророчествата на Даниил ясно разкриват определящата ръка на Бога в историята и Неговия контрол над световните дела. Те представят божествената философия и значението на историята. Те разкриват великия Божи план на изкупление в действие, с предстоящия катастрофален край на века. Те излагат и единствената надежда на света, както и славния резултат.

Това, което беше разкрито на Даниил във видение, може да се оприличи на безшумен филм – както Даниил видя действие в непрекъснатост, като например падащия камък, който разби металния образ от Дан. 2, смисла съставните му части на прах и се превърна в планина, която изпълва цялата земя завинаги. В други случаи виденията му могат да се оприличат на говореща картина или телевизионно предаване, докато Даниил чува думите на богохулство, изречени от малкия рог от Дан. 7, или вижда поредицата от символи на зверове, поникването на десетте рога, изкореняването на три и поникването на малкия рог, което е последвано от страхотните сцени на съд. По този начин Даниил предоставя нов вид пророчество – общите пророчески обяснения и неговите условни времеви периоди. Сега ще разгледаме тази поредица от пророчески описания от Даниил, така както техните съставни характеристики са били разбирани от тълкувателите през вековете.

II. Общо единомислие относно Даниил 2 през вековете

Юдеите определят Рим като четвърта сила. – През вековете Дан. 2 обикновено е била считана за азбуката на великите общи пророчества. Първата, която е била тълкувана, е била смятана за основополагаща за четирите последващи пророчества на Даниил. Юдеите, около началото на християнската ера, са били първите ѝ тълкуватели. Те вярвали, че тя изобразява последователността от четири световни сили от времето на Даниил нататък, последвана от месианското царство. От твърденията на Даниил (гл. 2:38, 39; 5:28; 8:20–22) те правилно заключили, че първата е Вавилон, втората – Мидо-Персийската империя, а третата – „Греция“, т.е. Гръко-Македонската империя на Александър и неговите наследници.

В началото на християнската ера Йосиф Флавий, известен еврейски историк-свещеник от 1-ви век и съвременник на последния от апостолите, повтаря общоприетото еврейско тълкуване на четирите империи. За да не обиди Рим, който не търпял съперници, той бил доста сдържан относно назоваването на „желязното“ царство, което трябвало да бъде унищожено и заменено от запълващото света царство на „каменното“. Той бил още по-колебал се относно идентифицирането на каменното или месианското царство, което щело да сложи край на Римската империя. Но юдеинът Йоханан бен Закай, също от 1-ви век сл. Хр., изрично определил Рим, тогава в могъществото си, като четвъртата империя на пророчеството.

Авторитетните Талмуд, Таргуми и Мидраш превърнали Рим в четвъртата империя в пророческата поредица. Мидрашът и Талмудът включват и по-късната църковна фаза на Рим. След това равините Елиезер, Саадия, Йефет ибн Али, Раши, Авраам ибн Езра, Маймонид, Герсонид, Абраванел, Йосиф бен Давид и особено Манасия бен

Израел, разпрострян във времето между IX и XVII век, е подобен на християнските писатели от тези векове, като идентифицира четирите империи на Даниил, като камъкът е бъдещото месианско царство. Няколко души, като Авраам ибн Ездра, Йефет ибн Али и Исак Абраванел, смятат, че смесените желязо и глина може да са християнството и мохамеданството. Но каменното царство все още не е дошло и за тях то очевидно не е християнската църква, както смятат повечето католици. Най-категоричен е Манасия бен Израел, който умира през 1657 г. Той основава първата еврейска печатница и служи и като главен равин в Амстердам. Той представя четирите империи в приетата последователност, двата крака като романизъм и мохамеданство, десетте пръста като разделения на Рим, като „Петата Божия монархия“ завършва поредицата.

Ранните християни очакват разделянето на Рим. – Сред ранните християнски писатели, Ириней Галски от II век, позовавайки се на пророчества, за да демонстрира истинността на Писанието, проповядвал същата последователност на четирите царства, като четвъртото римско царство завършва с десетократно разделяне. За него Христос бил пророкуваният слизащ към небето „камък“, който трябвало да удари образа след разпадането на Рим. Тертулиан в Картаген от III век по подобен начин смятал, че при второто Си пришествие Христос ще унищожи светските царства на четириделния образ и заявявал, че миналите изпълнения гарантират сигурността на бъдещите събития.

Един класически ранен тълкувател, Иполит (починал около 236 г.), епископ на Порт Романус и автор на забележителен коментар върху Даниил, твърди, че четирите световни сили са Вавилония, Персия, Гърция и Рим – в последното царство и период, в който той е обявил, че живее неговото поколение. Той твърди освен това, че пръстите на краката от желязо и глина, „които ще бъдат“, все още са в бъдещето по негово време и обяснява, че ударният камък е Христос, „който идва от небето и донася съд на света“.

Евсевий Памфили, епископ на Кесария и известен „баща на църковната история“, от четвърти век също посочва общоприетите четири империи и добавя, че „след тези четири, Божието царство е представено като камък, който разрушава целия образ“ чрез божествена намеса. Дори съвременният му Афрахат, персийският мъдрец, учи на същото, като поразяващият камък е бъдещото и вечно царство на Христос.

Разделяне, разпознато в ход. – След това, докато Рим е бил в процес на разпадане, Сулпиций Север от Аквитания от V век става вестител на ново изпълнение – че глината вече се е смесвала с желязото по негово време. „И това се е изпълнило“, заявява той. Известният учител на латинската църква, Йероним (ок. 340–420 г.), също така проповядва за постепенното разделяне на Римската империя на фрагменти, както вече е било „най-ясно признато“ по негово време, и посочва ранните варварски разделители на Рим. Гръцкият екзегет Теодорит (ок. 386–457 г.), епископ на Кир през V век, по подобен начин твърди, че желязната сила на Рим вече е отслабена от смесването на глината с вечния камък (Христос), предопределен да унищожи народите при второто пришествие.

Августин прилага Каменната планина към Църквата. – След това Августин погрешно твърди, че пророкуваното вечно царуване на Христос е настоящото царуване на Римската църква, която според него определено е в процес на превръщане в планина, запълваща света по негово време.

Тълкувателите отпреди Реформацията създават бъдеще от камък. – Минават векове. След това Йоаким Флориски (починал през 1202 г.), изключителен средновековен тълкувател, отново се заема с тълкуването на Дан. 2, в донякъде объркана форма. Четирите империи са (1) Халдейската и

Мидийската и персийската, (2) македонската, (3) римската, (4) и сарацинската, като камъкът, който ще запълни земята, все още е в бъдеще. Скоро Джон Уиклиф, професор от Оксфорд и „Утринната звезда на Реформацията“, през 14-ти век, по подобен начин казва, че „четирите монархии“ от Дан. 2 ясно включват Асирия-Вавилон, Мидо-Персия, Гърция и Рим. А Уолтър Брут, съвременен учен от Лолардите, заявява, че „краката на образа“ от желязо и глина предвещават разрушената „империя на Рим“, която „все още пребъдва“, като камъкът е идващото Христово царство.

Реформаторите са почти единодушни относно стандартното изложение. — Когато Реформацията през 16-ти век се заражда, динамичният Мартин Лутер, след като представя стандартното развитие на четирите империи — Вавилон, Персия, Гърция, Рим — твърди: „В това е съгласен целият свят.“ Той също така заявява, че камъкът е идващото Божие царство. В тази си позиция той е подкрепен от Меланхтон, както и от Вергилий Солис, Зелнекер и Еколампадий. В Швейцария Тобиас Стиммер, а във Великобритания Джордж Джой, Хю Латимър, Томас Бекън и Томас Брайтман — всички от 16-ти век — проповядват подобни позиции като общоприетата платформа на реформаторите.

Контрареформацията отрича, че Рим е паднал. – Натискът от единодушното твърдение на всички протестантски групи, че Римската църква е пророкуваният Антихрист, беше силно усетен от папството и доведе до контратълкувания на пророчествата по време и след Контрареформацията. Относно Дан. 2, кардинал Белармин (починал 1621 г.), най-способният от йезуитските полемисти, стремежи се да отклони приложението от Римската църква, твърдял, че Антихристът не може да дойде, докато не се извърши разделянето на Римската империя според пророческото изискване.

Това вдъхновено уточнение, настояваше той, все още не се е състояло. Той твърди, че два крака на металния колос представлявали Източен и Западен Рим; че когато Западен Рим паднал, Източният крак все още стоял. И когато Източната империя се разпаднала през 1453 г., Западният крак по това време бил възстановен под формата на Свещената Римска империя – следователно Рим винаги е имал един крак, на който да стои. И Рим трябва да бъде разбит, преди да може да се появи Антихрист. Така че, настоявал той, папството не е Антихристът.

Тълкувателите след Реформацията поставят камъка в бъдещето. – Формули на Англиканската църква, като например „Кратък катехизис“, одобрен от Едуард VI през 1553 г., обявяват каменното царство за бъдещо. Калвин обаче все още се е придържал към концепцията за камъка като църковно духовно царство, което трябва да разруши всички земни царства. Това обяснява неговите потиснически нагласи.

В периода след Реформацията, следвайки учения Джоузеф Меде, починал през 1638 г., издигнаха се Джон Тилингхаст, независим ректор; Томас Бевърли, независим пастор; Уилям Шеруин; Пиер Журио, френски хугенот; сър Исак Нютон; Томас Нютон, англикански епископ; Хайнрих Хорх; Жан дьо ла Флешер, швейцарски сътрудник на Уесли; Ханс Ууд, ирландски мирянин; Джон Уилисън, шотландски богослов; Джеймс Бичено, английски дисидент; и Кристиан Г. Тюбе, немски пастор, всички от които проповядваха последователността на Вавилония, Персия, Гърция и Рим, която тогава обикновено се смяташе за неприкосновена. Краката и пръстите на краката бяха народите, на които беше разделен Рим. А камъкът най-често се обявяваше за идващото царство на Христос.

Колониалните американци подкрепят стандартните възгледи. – Колониалните и ранните национални американски писатели от 17-ти и 18-ти век са заемали позициите на Стария свят. Ефраим Хюит от Кънектикът, първият систематичен тълкувател на Даниил (1644) от Новия свят,

придържал се към стандартните четири империи и камъка като идващото царство на Христос, отбелязвайки примесата от глина и желязо в краката като смесица от Римската църква с временните държави в Европа. В същото време ученият Томас Паркър от Масачузетс настоявал, че каменното царство няма да бъде установено до второто пришествие на Христос, което ще доведе до разпадането на царствата и падането на Антихриста. А Самюъл Хътчинсън, бостънски мирянин, заявил, че камъкът „все още не е“ отсечен от планината.

Инкърс Матер, плодовит писател на пророчества и президент на Харвард, починал през 1723 г., назовава четирите монархии и уточнява деленията им, като по същия начин твърди, че камъкът все още не е планината, изпълваща света. Котън Матер, неговият син, конгрегационалистски теолог, заявява същото. А Никълъс Нойс, пастор от Салем, смята, че металното изображение стои на „последните си крака“, сякаш е получило съкрушителен удар от „Камъка“. Езекиел Чийвър, съвременен учител от Нова Англия, също твърди, че Христовото царство няма да бъде установено, докато не отминат четирите монархии.

Бенджамин Гейл, лекар от Кънектикът, твърди, че частта от изображението е свързана със стъпалата и пръстите на краката. да бъде последната форма на римска тирания, в която „гражданската и църковната власт са обединени и смесени“. Самюъл Осгуд, генерален пощенски началник от 1789 до 1791 г., смятал, че периодът на краката бързо изтича, като камъкът представлява второто пришествие. Джошуа Сполдинг, премилениалистът от Салем, също проповядвал за стандартните четири империи, като камъкът удря образа при Второто пришествие. И накрая, Дейвид Остин, бивш презвитериански пастор, държащ глината и желязото като символ на държавната и църковната власт, заявявал, че тяхното унищожение ще бъде осъществено чрез предсказаното удряне с камъка.

Деветнадесети век представя впечатляваща картина. — През 19 век Мануел Лакунца, чилийски йезуитски свещеник и писател, завършва пророчеството за металния образ с десетте пръста на железните крака като римско-готическите изповядващи християнските кралства на Западна Европа, а камъкът като Христовото царство. Той подчертава продължаващото разделение, въпреки кралските бракове, и заявява, че средновековната църква не е каменното царство.

Във Великобритания е имало много видни тълкуватели, включително англичани, презвитерианци, баптисти и други неконформисти, които са проповядвали в подобен дух между 1805 и 1822 г., наблягайки на същите четири световни сили и на желязно-глинените стъпала и пръсти на разделена Европа – не малко от тълкувателите са ги назовавали – и на камъка като Христово, Божие или идващото царство на Месията. Освен това, епископ Даниел Уилсън от Индия, Франсоа Самюел Робърт Луи Гаусен от Швейцария и Й. Х. Рихтер от Германия са проповядвали по подобен начин.

Американците от деветнадесети век са почти единодушни. – Не само милеристите, но и по-голямата част от тълкувателите на Даниил в Съединените щати, писали между 1798 и 1844 г., до голяма степен са съгласни, че четирите метални части на пророческия образ символизират Вавилон, Мидо-Персийската империя, Гърция и Рим, а краката и пръстите на краката от смесено желязо и глина – разделените народи на Европа. Някои стигнаха дотам, че казаха, че смесването също така представлява съюза на църковното и държавното изкуство. И всички те заявиха, че камъкът, който ще разбие народите и ще напълни земята, е идващото царство на Христос.

Същото важеше и за стотиците милеристки глашатаи, които пишеха и проповядваха широко в началото на 40-те години на 19-ти век. Общоприетите милеристки позиции относно пророчествата бяха

постигнато до голяма степен чрез серия от около 18 генерални конференции на духовници и други лидери, които са възприели каузата на Милър. Те са били съставени от всички религиозни групи – баптисти, конгрегационалисти, презвитерианци, методисти, епископали, християни, холандски реформати и други. Тук, на конференция, те стигнали до заключения, които след това провъзгласили на света чрез трактати, брошури и книги, и чрез серия от периодични издания, разпространени от Мейн до Охайо и от Монреал до Балтимор и Вашингтон. Те обхващали повече от 30 национални и местни, постоянни и временни списания с необичайно големи тиражи за времето си. И те говорили практически с един глас, съгласявайки се по всички основни въпроси относно великите общи пророчества на Даниил и свързаните с тях времеви периоди.

Верига от свидетели обхваща християнската епоха. – В обобщение, Дан. 2 е тълкувана, със значително единодушие от еврейски, римокатолически и протестантски тълкуватели в продължение на близо 2000 години, като четирите световни сили от Вавилон до Рим. Краката и пръстите на пророческия метален човек са разпознати като разделената Римска империя, която и до днес съществува като съвременните нации на Западна Европа. Основните разлики, освен вариацията на четвъртата империя като елинистически царства или като Рим, са (1) че евреите разглеждат камъка просто като идващото месианско царство; (2) че римокатолиците смятат камъка за настоящата Римска църква, която е в неумолим процес на превръщане в планината, изпълваща света; и (3) че повечето протестанти са го интерпретирали като бъдещото царство, което ще бъде установено от Христос при Неговото второ пришествие.

Следователно, адвентистите от седмия ден са в съгласие с фундаменталното историческо тълкуване на Дан. 2 – четири световни сили, Рим, разделен на десет царства, с всичките им смесени бракове, съюзи и безплодни съюзи, смесената глина и желязо, включващи и смесването на „държавничество и църковно изкуство“, с приближаващото установяване на Божието царство, което ще бъде осъществено чрез божествена намеса в човешките дела чрез второто пришествие на Христос, когато периодът на отреденото на Антихриста царуване в крайна сметка ще приключи.

III. Структура на Даниил 7 допълва пророчеството от глава 2

Още в ранната църква се е смятало, че пророчеството за четирите дивни звяра Символите от Дан. 7, последвани от установяването на Божието царство, просто успоредяват, повтарят и усилват пророческия контур на четирите метала на голямата пророческа статуя на човек и разбиващия се камък в Дан. 2. И двете видения са разпознати като Божието изображение на възхода и падението на народите и начертаването на курса на световните империи, като повечето развития са разпознавани веднага щом са се случвали.

Споменаването на десетте царства и малкия рог в Посланието на Варнава, около 150 г. сл. Хр., предполага осъзнаването, че четвъртият звяр е била тогава съществуващата Римска империя, с десет царства, които скоро ще бъдат откъснати от Рим, последвано от изкореняването на трима царе-рогове от „малкия цар“. И това е последвано от алюзия към кривия път на идващия „черен“ или „беззаконния“ и неговото унищожение при второто пришествие и съд.

Разпадането е очаквано и осъзнато. — Юстин Мъченик от Самария, първи църковен отец от периода преди Никейския период, след това свързва второто пришествие с кулминацията на Дан. 7 и загатва за 3 1/2 времена. Ириней Галски, починал около 202 г., заявява, че четвъртото римско царство във голямата последователност ще завърши с десетократно разделяне, като малкият рог ще го измести.

три от десетте района на Рим. Освен това той отъждествява антихристиянския човек на греха на Павел с малкия рог на Даниил.

Времето неизбежно е било съкратено за тези ранни тълкуватели. За Иринея 3 1/2 Времената са били 3 1/2 буквални години, подходящи за живота на един човек. Едва при Йоаким Флорски, през 12 век, е развита концепцията за 1260 буквални години за тези 3 1/2 времена. Тертулиан от Картаген (3 век) добавя мисълта, че според Павел (във 2 Сол. 2), продължаването на неразделения Рим е забавило появата на Антихрист и разпадането му на десетте царства ще направи път за Антихрист, който в крайна сметка ще бъде унищожен от блясъка на второто пришествие на Христос.

Поне още при Иполит (ок. 200 г. сл. Хр.) паралелът на съответните фактори от Дан. 2 и 7 беше разпознат. Те са идентични по обхват, твърди той, просто с допълнения в Дан. 7. Ето неговите собствени забележителни думи: „„Златната глава на образа“ е идентична с „лъвицата“, чрез която са били представени вавилонците.“ „Златните рамене и сребърните ръце“ са същите като „мечката“, с която се имат предвид персите и мидийците. „Коремът и бедрата от мед“ са „леопардът“, с който се имат предвид гърците, управлявали от Александър нататък. „Железните крака“ са „страшният и ужасен звяр“, с който се имат предвид римляните, които сега държат империята. „Пръстите от глина и желязо“ са „десетте рога“, които ще се появят. „Другият малък рог, който изниква сред тях“, е „антихристът“. Камъкът, който „удря образа и го разбива на парчета“ и който изпълва цялата земя, е Христос, Който идва от небето и донася съд на света. (Фрагменти от коментари, „Върху Даниил“, фрагмент 2, [гл. 3](#); [вж.](#) неговия Трактат за Христос и Антихрист).

Живеейки по времето на римското господство, той заявява, че десетте царства са „все още да се издигне.“ Век по-късно, точно преди Никейския събор, Евсевий Кесарийски повторил по същество същата позиция, като съпоставил Дан. 2 и 7 с Божието царство, което ще бъде въведено чрез божествена намеса при второто пришествие. С това се съгласил и Кирил Йерусалимски – четирите звяра на Даниил са Вавилонската, Персийската, Македонската и Римската империи, като Антихристът се появява след разделянето на Рим и следва смиреннието на три от разделенията на роговете. И в този план Златоуст от Константинопол се съгласил, пишейки в края на IV век.

Скоро Порфирий, опитвайки се да дискредитира пророчеството на Даниил, вмъква идеята, че малкият рог от Дан. 7 е просто Антиох Епифан от 2 век пр.н.е. Йероним, преводач на Вулгата и последен изчерпателен тълкувател на пророчествата на Даниил преди Тъмните векове, пише през 5 век, за да компенсира позициите на Порфирий, и идентифицира зверовете от Дан. 7 с металите от Дан. 2. Той също така назовава редица части на Рим – вандалите, саксонци, бургундци, алемани и др. Той обявява малкия рог не за Антиох, а за идващия Антихрист. Съдът и идването ще последват царуването на малкия рог, което той все още смята, че ще обхване просто 3 1/2 буквални години.

Теодорит, гръцки богослов, добавил, че малкият рог на четвъртия, или римския, звяр, изобразен от Даниил, е същият като „синът на погибелта“ на Павел.

Забележителен напредък при Йоаким и Еберхард.—Средновековното пророческо тълкуване не е белязано от никакъв напредък. Творбата от 7-ми век, Саргис д'Аберга, нарича четирите звяра четирите царства, последвани от десетте рога-деления, като малкият рог е „фалшивият Месия“. Най-ранните съществуващи рисунки, запазващи четирите символични звяра, са от Беатус, испански монах от 8-ми век. Британският преподобни Беда, също от 8-ми век, е споменавал тези четири основни царства, които е назовал. Но за него 31/2 времената са били буквални години.

Бенедиктински монах, Беренго, в края на IX век се опитва да посочи географското местоположение на някои от роговете като исторически деления на Рим, като например

Вандали в Испания, готите в Германия и хуните в Панония. Едно изложение на Даниил, погрешно приписвано на Тома Аквински от 13-ти век, цитира стандартното изложение на Йероним за четирите империи, с десет рога като бъдещи царе по времето на Антихрист, който ще управлява 3 години и половина. А Петър Коместор (починал около 1178 г.), схоласт, изобразява хода на Вавилон, Персия, Гърция и Рим, десетте разделения на Римското царство и малкия рог като Антихрист, произлизащ от племето на Дан.

Но с Йоаким Флориски, най-известният тълкувател на Средновековието, започва възстановяването на историческия възглед за пророчествата на полагащото му се място. Въпреки че той препраща към Дан. 7, най-големият му принос е разширяването на принципа за годината и деня до 1260-те дни от Откровение. Той ги приравнява с 42-та месеца от Откр. 11:2 и 3 1/2 пъти от Дан. 7, заявявайки „ден, който без съмнение се приема за година“. Неговите последователи от 13-ти век, като Арнолд от Виланова и Пиер Жан д'Оливи, след това прилагат този принцип за годината и деня към 1290-те и 1335-те дни.

Забележителният валденски трактат за Антихриста подчертава изпълнението на папската църква на пророческите предсказания на Даниил, Павел и Йоан в това изчерпателно изявление: „Беззаконието, квалифицирано по този начин, заедно с всички негови служители, големи и малки, заедно с всички онези, които ги следват със зло сърце и със завързани очи; такова събрание е това, което се нарича Антихрист или Вавилон или четвъртият звяр, или Блудницата, или Човекът на греха, Синът на погибелта“ (прев. в Самюъл Морланд, История на евангелските църкви в долините на Пиомонт, стр. 143, 158, 159).

Но първият, който обявява малкия рог от Дан. 7 за историческото папство – антихристиянска система, а не за индивид – е Еберхард II, архиепископ на Залцбург, Австрия, на събора в Регенсбург през 1240 г. Значението на неговата декларация едва ли може да бъде надценено. Този постулат става позиция на Уиклиф, Лутер, Кранмър и Нокс, както и на практически всички протестантски тълкуватели на Реформацията и след нея на континента, във Великобритания и след това в Северна Америка.

Еврейски тълкувател идентифицира папския рог. — Сред средновековните еврейски тълкуватели, Джефет ибн Али от 10-ти век смятал, че десетте рога са римски, но предполагал, че малкият рог е мохамеданство. Напротив, Дон Исак Абраванел (1437–1508 г.), блестящият министър на финансите при Фердинанд и Изабела Испанска, след като изтъква Рим като четвъртата световна сила от Дан. 7, заявява за малкия рог: „Затова стигнах до вътрешното заключение, че малкият рог е управлението на папата“ (Кладенци на спасението, кладенец 8, палма 5).

Все по-точни позиции на Реформацията. — Джон Уиклиф, професор в Оксфорд отпреди Реформацията, починал през 1384 г., наблягал на малкия рог като папството, възникнало сред десетте царства-рога. Той изрично заявявал: „Защото така нашето духовенство предвижда господ Папата.“ Лутер и Меланхтон не били толкова ясни относно това дали малкият рог от Дан. 7 е папски Рим или мохамеданство. Но Вергилий Солис от Нюрнберг (починал около 1567 г.) определено изтъква папството като тройно коронясания звяр в своя уникален илюстриран коментар.

След това следва цяла поредица от тълкуватели в Германия и Швейцария с подобни възгледи, обхващащи втората половина на 16 век. Същото е вярно и във Великобритания, от Тиндейл през 1529 г. нататък. Идентифицирането на папството като малкия рог вече е почти единодушно сред протестантите. Първата проповед на Нокс през 1547 г. е забележително изложение на Дан. 7 за Реформацията, в което той назовава четирите империи. Следва следното твърдение:

„В разрушението на което се издигна последният Звяр, за който той [Нокс] потвърди, че е Римската църква; защото на никоя друга сила, която някога е съществувала, не принадлежат всички бележки, които Бог е показал на Пророка.“

(Джон Нокс, Историята на реформацията на религията в кралството на Шотландия).

През този период е било обичайно изброяването на десетте рога, съставляващи европейските нации. Джой (починал през 1553 г.) дава стандартния списък на империите, като Римската империя, като четвърто подразделение, се разпръснала и разпаднала на „Германия, Англия, Испания, Франция“ и т.н. Правят се все по-точни опити да се определи времевото разположение на 1260-те години – Аретий от Берн първи го поставя от 312 до 1572 г., а Брокхард от Италия – от 313 до 1573 г. След това други го поставят от 412 до 1672 г. или от 441 до 1701 г., като епископ Джон Джуъл от Англия предполага евентуално от Юстиниан през VI век.

Контра- и пост-реформационни конфликти. – След това контрареформацията въвежда

контраинтерпретации, проектирани от йезуитите Франсиско Рибера (починал през 1591 г.) и Луис де Алкасар (починал през 1613 г.), стремежи се да ограничат Антихриста до един индивид, вместо до система, доминираща в продължение на 1260 буквални дни, вместо 1260 години. Рибера превръща Антихриста в бъдещ невярващ еврейин, а не в християнин, който да царува в Йерусалим, а не в Рим. Неговата контраатака е основната римокатолическа и се превръща в стандартна католическа позиция. Но докато Рибера тласка Антихриста в бъдещето, Алкасар го връща в миналото, превръщайки го в бивш езически римски император. В начинанието си Рибера е силно подкрепен от кардинал Роберт Белармин (починал през 1621 г.), който атакува принципа на годината и ограничава малкия рог на Даниил до един-единствен сирийски цар, Антиох Епифан – теорията, издигната от езическия критик Порфирий повече от 1000 години по-рано.

В периода след Реформацията, между 1603 и 1797 г., във Великобритания, Германия, Франция и Швейцария се появяват множество тълкуватели. Позицията на Историческата школа относно Дан. 7 – четирите империи, десетте разделения на Рим, папството като малкия рог, с все по-точно определяне на 1260-те години – е била преобладаваща. И сред тези екзегети са били някои от най-видните мъже на времето – епископи, царе, университетски професори, учени и богослови. За повечето от тях папството несъмнено е било малкият рог.

Заслужава да се отбележи забележителното очакване на Дрю Креснер през 1689 г. за края на 1260-годишния период около век по-късно или „малко преди 1800 г.“ Той е първият, който ясно датира 1260-те години от Юстиниан, и това е точно сто години (1689 г.) преди избухването на Френската революция през 1789 г. Това е неговото очакване: „Първата поява на Звяра е била при възстановяването на Западната империя от Юстиниан, от което време до около 1800 г. ще са около 1260 години.“

(„Божиите съдби върху Римокатолическата църква“, стр. 209).

Още по-точен е допълнителен израз, срещащ се няколко страници по-нататък: „Защото, ако първият път на Звяра е бил при Юстиниан, когато е възстановил град Рим, тогава той не би трябвало да свърши малко преди 1800 г.“

Съвременен разпознаване на края на периода. — Изместването на папското управление с изгонването на папа Пий VI от Рим през февруари 1798 г. (влизането на френския маршал Бертие в Рим на 10-ти, детронирането на Пий на 15-ти и извеждането на възрастния папа от града на 20-ти) е приветствано от пророчески тълкуватели от двете страни на Атлантика като очевиден край на 1260-те години. То е признато и провъзгласено от различни писатели като още един епохален напредък в интерпретацията.

Тълкувателите от Нова Англия подкрепят позициите на Стария свят. – Паралелно с тълкувателите от Стария свят след Реформацията, през

Нова Англия, простираща се от пуритаина Джон Котън през 1639 г. до премилениалист Джошуа Сполдинг през 1796 г. - редица видни писатели. Те са включвали презвитерианци, баптисти и други неконформисти. Докато мнозинството са били духовници, няколко са били президенти на колежи - Харвард, Принстън, Йейл и други - от Инкръс Мадър до Тимъти Дуайт, в ранните години на 19 век. Имало е и губернатори, главен съдия на Масачузетс, главен пощенски директор и държавен секретар, както и лекари, историци, законодатели, преподаватели, автори и редактори.

Петиция на Роджър Уилямс до британския парламент за защита срещу религиозните Преследването се основаваше на пророческия план на Дан. 7. Върхът в колониалното изложение несъмнено беше по времето на Инкръс Матер (починал 1723 г.), който пише: „На пророк Даниил беше разкрито, че на Земята ще има четири велики монархии последователно; първо вавилонската, след това персийската, след това гръцката и накрая римската: и че тя ще бъде разделена на десет царства; и че сред тях ще се издигне Рог (Цар), който ще бъде различен от другите царе, а именно Антихрист: Всичко това се е изпълнило. Но след това е предсказано, че този Рог ще воюва със светиите и ще надделее над тях, и ще продължи за Време, и Времена, и разделяне на Времената, и след това ще бъде унищожен, и тогава ще бъде даден на ХРИСТОС, Господство, и Слава, и Царство (Дан. 7:14), за да се боят от Него ВСИЧКИ хора, народи и езици“

(„Беседа за вярата и пламенността в молитвата“, стр. 19).

Тези мъже са определяли папството или последователните епископи на Рим и техните последователи, като малкия рог, издигащ се сред частите на Рим, които често са назовавани. Например, Уилям Бърнет (починал 1729 г.) ги изброява като вестготи, вандалите, франки, бургунди, хуни, алани, свеви, херули, остготи и ломбарди, като трите изтръгнати рога са херули, остготи и ломбарди.

И при определянето на времевия елемент, периодът от 3 1/2 години, или 1260 години, варира между датировката на Котън от 395 до 1655 г. и датата на Джоузеф Латроп от 606 до 1866 г. Така че е имало практически паритет със старосветската интерпретация на същия период.

Вестителите от Стария свят признават 1260-те години за изпълнени. – Още по-ясно изразено и единообразно е било идентифицирането на папството като малкия рог от много известни тълкуватели на адвентното пробуждане от началото на 19-ти век от Стария свят, вариращи във времето между Уилям Хейлс (1803) и Е. Б. Елиът (1844). Сред тях са презвитерианци, конгрегационалисти, баптисти и англикани във Великобритания, както и лутерани и други на континента, мъже с високо образование и лидерство, епископи, декани, викарии, теолози, пастори, професори, редактори, адвокати, архитекти, коментатори, хронолози, историци и един член на парламента.

Стандартното историцистко или историческата школа тълкуване на Дан. 7 вече се счита за установено. И от мнозинството тогава се смяташе, че 1260-те годишни дни са исторически отминали – простиращи се от времето на Юстиниан до Френската революция. Повече от всяко друго единично датирание, 533–1793 г. беше цитирана от тази група. Имаше и опити да се определи връзката на 1290 и 1335 години с вече настъпилите 1260 години. Това накара не малко хора да добавят допълнителните 30 години от 1290 (1260+30=1290) и още 45 години от 1335 години (1290+45=1335) в търсенето си на края на 1335-те години.

Така мнозина смятат края на този последен период за около 1866, 1867 или 1868 г. И С това се развива „континуационистка“ позиция по отношение на 1260-те години: тоест, въпреки че първоначалното приложение е може би от 533 до 1793 г., се стига до заключението, че вторично приложение може да бъде от 606 г. (при император Фока) до 1866 г., което води до несигурност.

Едва след това адвентно пробуждане, римокатолическата контрареформационна футуристична теория на Рибера за Антихриста е приета за първи път сред протестантите – че той ще бъде индивидуален тиранин; ще царува в Йерусалим, а не в Рим; ще се появи в края на епохата, а не през Средновековието; ще доминира в продължение на 3 1/2 буквални години или 1260 буквални дни, а не за период от повече от 1000 години. Първоначално възприета от Самюъл Рофи Мейтланд от Англия, тази теория е възприета от Джеймс Тод и Уилям Бърг, и двамата от Дъблин. От тях и от католическия лакунза футуризм, той се разпространява бавно сред някои премилениалисти в Стария свят и оттам в Новия, докато сега се превръща в общоприетата фундаменталистка позиция! Но областта на специален интерес и изследване в областта на пророчествата вече се е изместила от Дан. 7, със сцените на последния съд, към Дан. 8, която ще бъде разгледана в Раздел IV.

Забележително американско единство, освен по отношение на датирането. – Преглед на 49 публикувани тълкувания на Дан. 7 от немилеристки американски тълкуватели на дюзина деноминации между 1800 и 1844 г. показва следното разпределение по щати: Ню Йорк – 10; Масачузетс – 8; Пенсилвания – 7; Кънектикът – 6; Ню Хемпшир, Охайо и Вирджиния – по 3; Ню Джърси и Тенеси – по 2; Илинойс, Индиана, Мичиган, Северна Каролина и Южна Каролина – по 1. Имаше също 1 от Канада и 1 от Мексико.

Те бяха почти единодушни в тълкуването на четирите звяра от Дан. 7 (идентични с четирите световни сили от Дан. 2), също така на десетте рога (десетте подразделения на Римската четвърта империя) и на малкия рог (папството). Съществуваше обичайното разнообразие във времевото разположение на 1260-те години. Шестнадесет тълкуватели ги датират от Юстиниан до Френската революция, тоест, започвайки ги между 529 и 538 г. и завършвайки периода между 1789 и 1798 г. Четиринадесет избраха 606 (от Фока) до 1866 г. Осем се върнаха 1260 години назад от 1847 г., за да завършат периода с 2300 години, които тези конкретни тълкуватели поставиха от 453 г. пр.н.е. до 1847 г. сл.н.е.

Лидерите на Милър, между 1831 и 1844 г., макар и няколкостотин души, се придържаха почти до един човек към стандартното описание на четирите световни сили от Вавилон до Рим, следвани от десет европейски кралства на подразделения Западен Рим. Нямаше нито един несъгласен глас относно определянето на малкия рог като папството. Нещо повече, тази голяма група от свещенически глашатаи и свързаните с тях миряни лектори бяха единодушни в определянето на 538 и 1798 г. като начална и крайна дата на 1260-те години.

Тълкуването на Дан. 7 в седмия ден може да се разглежда като впечатляващо наследство от нашите духовни предци, завещано чрез две хиляди години прогресивно тълкуване. По този начин седмодневните последователи са подчертано ортодоксални в тълкуването си на тази глава, с потвърдената подкрепа на благоговейната наука от вековете зад тях.

IV. Даниил 8 — Пълно разбиране във „времето на края“

Юдеите за първи път прилагат принципа ден-година към 2300 години. – Поради специалното значение на Дан. 8 за адвентистите от седмия ден, тази глава ще бъде проследена по-подробно. Даниил, пишейки под вдъхновение, посочва, че пророчеството за 2300-те дни започва с Мидо-Персийската империя на Изток, символизирана от „овен“, последвана от Гърция от Запад, като „козел“, с първия ѝ цар, обозначен от забележителния рог (Дан. 8:20, 21). Съществува предание, че около 332 г. пр.н.е., в преходния час от мидо-персийско към гръцко господство, Ядуа, първосвещеникът, в своите цветни одежди, е тълкувал това пророчество на Александър Велики, когато той е дошъл в Йерусалим, за да отпрати искания към юдеите. Това е разказът на Йосиф Флавий:

„И когато на него [Александър] му беше показана книгата на Даниил, в която той беше заявил, че един от гърците ще унищожи империята на персите, той [Александър] повярва, че е посоченият; и в радостта си той отпусна множеството за известно време, но на следващия ден ги повика отново и им каза да поискат каквито и да било дарове, които биха желали. Когато първосвещеникът [Ядуа] поиска да могат да спазват законите на страната си и през седмата година да бъдат освободени от данък, той даде всичко това.“
Тогава те го помолиха да позволи на евреите във Вавилон и Мидия също да имат свои собствени закони и той с радост обеща да направи както поискаха“
(Древности, xi. 8. 5).

Но „извънредно големият“ рог, който щял да изникне по-късно, бил смятан от Йосиф Флавий за Антиох Епифан. По-късни евреи обаче, още Нахавенди от Персия, през 9-ти век, смятали 2300-те „дни“ за години, датиращи от разрушението на Шило през 942 г. пр.н.е. През десети век Йефет ибн Али от Палестина смятал големия рог, който хвърля истината на земята, за мохамеданство и разглеждал 2300-те „дни“ като години, но с 2300-те вечери-сутрин, взети за 1150 цели годишни дни. Саадия от Вавилон, също през същия век, тълкувал 2300-те като 1150 години. Но известният Раши от Франция и други еврейски учени смятали 2300-те пророчески „дни“ за пълни години, макар че започвали периода от различни дати - например от влизането на Израел в Египет или от издигането на първия храм.

Нахманид, известен испански лекар от 13-ти век, датира 2300 години от царуването на Давид; Рашбаз, друг лекар (15 век), ги датира от разрушението на царството на Израел, от около 450 г. пр.н.е. до 1850 г. сл.н.е. Но великият испански тълкувател Исак Абраванел тълкува 2300-те години като продължителността на изгнанието под Рим, като ги завършва, което е многозначително, в „далечните дни“ във „времето на края“.

Ограниченият възглед на ранния християнски писател. – Сред ранните християнски писатели Климент Александрийски, както и всички ранни църковни тълкуватели, които са писали за по-дългите периоди от времето на Даниил, е разглеждал 2300-те „дни“ просто като период от шест години и четири месеца, вероятно по времето на Нерон или по-късно. Юлий Африкански предполага, че това може да са месеци, общо около 185 години, от превземането на Йерусалим до 20-тата година на Артаксеркс. Но в това той е единственият. Иринеи Галски, негов съвременник, е разглеждал огромния рог и свързания с него период от време като царуването на Антихрист. Ефрем Сириец (ок. 306–373), подобно на Иполит, ограничава този рог до Антиох. А Полихроний (ок. 374–430), подобно в Сирия и следвайки Порфирий, отъждествява 3 1/2-те времена на Даниил с 2300-те буквални вечери-утрин, които той смята за 1150 цели дни. Някои отъждествяват малкия рог с Антиох и Антихрист.

Тълкувателите от тринадесети век прилагат годината за ден. – Йероним е бил стандартът за Даниил през средновековието. След това стигаме до псевдо Тома Аквински, който, подобно на по-ранните Ефрем и Полихроний, вижда в малкия рог от Дан. 8 Антиох, с 2300-те „дни“, като времето на опустошението на Йерусалим, но той също така прави същия рог Антихриста. От друга страна, известният Йоаким Флориски, в края на 12-ти век, смята Антиох за образа на този рог на Антихриста. А през 13-ти век, в трактата, наречен De Semine Scripturarum, приписван на монах от Бамберг, се среща първото християнско тълкуване на 2300-те дни от 23 века (от времето на Даниил, като по този начин се простира до 16-ти век). През 1292 г. испанският лекар Арнолд от Виланова пише тълкуване или коментар върху De Semine. Той изрично датира 2300-те години, на принципа ден-година, от Даниил до второто пришествие или „вечера“ на света:

„Когато казва „две хиляди и триста дни“, трябва да се каже, че под дни разбира години. Това става ясно от обяснението на ангела, когато казва, че накрая видението ще се изпълни, от което той ясно изразява, че в това видение под дни се разбират години.“

Това той повторил в по-късен трактат през 1305 г. Оливи, в края на 13-ти век, също Йоахимит, определил 2300-те години като буквални дни, по време на тъпченето на Йерусалим от Антиох, или като години, от Антиох до около 2000 г. сл. Хр. Убертино от Казале (роден 1259 г.) датира същата датировка – от Антиох до 2000 г. сл. Хр .

Кузанската епоха завършва 2300 години през 18 век. — След това идва Николас Кребс от Куба (ок. 1400–1464), католически кардинал, учен, философ, който не само популяризира прилагането на пророческото измерване на времето година-ден към 2300-те години, но през 1440 г. им дава по-определена отправна точка. Той защитава авторитета на съборите над този на папата, настоява за реформа на църковните злоупотреби, разкрива фалшификацията на Дарението на Константин и отчасти изпреварва с един век Коперниковата теория за движението на Земята. В своите „Предположения относно последните дни “ (1452 г.) той заявява, че проблясъци от бъдещето се разкриват чрез пророчества. Той твърди, че 2300-те години се простират от времето на видението на Даниил от глава 8, през първата година на Персия, до идването на Христос на съд и поглъщането на греха при второто Му пришествие, вероятно 1700–1750 г.

Ето точните му думи, преведени от латински: „По същия начин на Даниил беше открито какъв ще бъде последното проклятие, след като светилището бъде очистено и видението се изпълни; и това след 2300 дни от часа на излизането на словото. Тъй като в третата година на цар Валтасар му беше направено това откровение, в първата година на цар Кир, който според Йероним, Африкански и Йосиф Флавий е живял около 559 години преди Христос, тогава е установено, че възкресението на църквата според предсказаното число чрез разделяне на един ден на година, според разкритието, направено на пророк Езекиил, [ще бъде] 1700 г. след Христос и преди 1750 г.; което е в съответствие с изложеното.“

Регресия през века на Реформацията. – Очевидно само няколко тълкуватели през века на Реформацията са се докоснали до Дан. 8. Мартин Лутер, след като идентифицира овена като Мидо-Персийската империя, а козела като Гърция под управлението на Александър (следвано от четиричастно деление), казва, че „извънредно големият“ рог изглежда е Антиох, прототип на папския Антихрист, в неговото преследване на евреите в продължение на 2300 буквални дни, или около шест години и три месеца. Меланхтон на практика повтаря позицията на Лутер. Джон Нейпиър, шотландски тълкувател, в началото на 17 век също е смятал 2300-те за буквални дни.

Напредък, отбелязан след Реформацията. – В периода на Реформацията и след това, поне 21 тълкуватели, от Джордж Даунхам (починал през 1634 г.), английски теолог, до Едуард Кинг, адвокат (писал около 1798 г.), тълкуват Дан. 8 и разглеждат числото 2300 като включващо години. Даунхам, може да се отбележи, е смятал, че огромният рог е папството, което премахва „ежедневието“, и е смятал, че този период достига до Реформацията. Джон Тилингхаст (починал през 1655 г.) е сложил край на 2300-те години, заедно с 1335-те години, през 1701 г., в началото на очакваното лично идване на Христос и царуването на светиите през 1000-те години. Той е започнал 2300-те години с първата година на Кир, в началото на Персия, и ги е удължил до второто пришествие и едновременно сваляне на звяра. И, което е по-важно, е включил 70-те седмици в рамките на 2300-те години.

„Тези седемдесет седмици са по-малка Епоха, обхваната в по-голямата от две хиляди и триста години, състояща се от четиристотин и деветдесет дни; защото седемдесет седмици, сведени до дни, се равняват на гореспоменатото число, което според пророческия начин на говорене е толкова години, а именно четиристотин и деветдесет години.“ („Познание за времето“, стр. 152, 153).

Уилям Шеруин удължил 2300-те години от вавилонския плен до „благословеното време“, като ги завършил около 1700 г., като ги прекратил едновременно с 1335-те години.

Към края на 17-ти век Томас Бевърли удължава периода от 2300 години от Персия до редица свързани събития – до „очистването на светилището в новия Йерусалим и съкрушението на Антихриста“ чрез камъка, видян от пророк Даниил отсечен от планината без ръце.

Анонимна брошура от 1699 г., озаглавена „Завършените Божии мистерии“, изчислена 2300-те години от първата година на Мидо-Персийската империя до времето на „Освобождението на църквите“, тоест около 1699 г. Уилям Лоут (1660–1732) прекратява 2300-те години с унищожението на Антихриста. Приблизително по същото време Уилям Уистън прекратява 2300-те години през 1716 г. Теодор Кринсоз дьо Бионен, швейцарски протестантски теолог, предвижда края на потъпкването на църквата през 1745 г. Епископ Томас Нютон от Бристъл, Англия, просто определя края на 2300-те години като „все още бъдеще“. Де ла Флешер, сътрудник на Уесли, вярва, че те ще приключат в неговото или следващото поколение, вероятно около 1770 г. „RM“ (1787) ги датира евентуално от 558 г. пр.н.е. до 1742 г. сл.н.е.

Джон Първс, шотландски пастор, сложи край на брака им през 1766 г.

Хайнрих Хорх (1652–1729), реформиран теолог, поставя 2300-те години от Кир до унищожаването на Антихрист и установяването на Христовото царство, добавяйки, че 2300-те години обхващат всички други пророчески времеви периоди. Георг Херман Гиблер, немски пиетистки пастор, около 1700 г. предвижда съда в края на 2300-те години, а аотираната Берленбургска Библия, преди 1743 г., заявява, че този период достига до установяването на Христовото царство и свързва 70-те седмици с него.

Петри — Съвместно начало за 70 седмици и 2300 дни. — Немският реформиран пастор Йохан П. Петри (1718–1792), който служил близо до Франкфурт на Майн, бил първият, който започнал синхронно 70-те седмици от годините и 2300-те години. 70-те седмици били ключът, твърдял той, който отключил времето и края на 2300-те години. А хилядолетното царуване на Христос започва с второто пришествие в техния край. Ето неговите думи, записани в два трактата: „Ангелът показва тридесетата година на Христос или 483-тата година от 70-те седмици и следователно 453-тата година като

раждането на Христос, така че това било правилното обяснение на запечатаното видение за 2300-те дни. 453 години от 2300-те са минали при раждането на Христос и останалата част от това число продължава от тази дата до **н. е.**

1847 г., тъй като 1847 плюс 453 прави 2300“

(Aufschluss der Zahlen Daniels, [стр. 9](#)).

„Тъй като от раждането на Христос са изминали 453 години от 2300-та година, оставащите ще ни отведат до 1847 г., когато светилището ще бъде осветено. Доколкото календарът е правилен, дотолкова ще бъде правилен и краят на 2300-та година. Доказателството тук не се основава на несигурни персийски или гръцки дати, а на Божието Слово.“

(Aufschluss der drey Gesichter Daniels, [стр. 30](#)).

Ханс Ууд от Ирландия, към края на 18 век, също така е направил 70-те седмици първата част от 2300-те години, но ги е започнал през 420 г. пр.н.е. По този начин той е удължил 70-те седмици до 70 г. сл.н.е. и съответно е завършил 2300-те години през 1880 г. След това Джеймс Бичено, несъгласен с това мнение, ги е определил от 481 г. пр.н.е. до 1819 г. сл.н.е. А Едуард Кинг, адвокат, е изчислил времето на 2300-те години от пълното установяване на „овена“.

(Мидо-Персийска империя) през 538 г. пр.н.е. до 1762 г. сл.н.е. , или евентуално от 525 г. пр.н.е. до 1775 г. сл.н.е.

Колониалният американски интерес е само умерен. – По време на колониалния и ранния национален период тълкувателите на Дан. 8, които формират американския еквивалент на европейските тълкуватели след Реформацията, все още са съсредоточили основния си интерес върху Дан. 7.

Но редица от тях обсъждаха Дан. 8. Томас Паркър от Масачузетс, калвинистки пастор, през 1645 г. е бил категоричен относно персийския овен, гръцкия козел и големия римски рог,

и отбеляза войните на папството срещу „истинското поклонение“. Подобно на някои европейски писатели от неговото време, той смятал, че 2300-те вечери-утрина представляват „само половината от толкова пълни дни, а именно 1150“, изчислени на базата на годината и дните. Той предполагал, че те може да се простират от 367 г. сл. Хр. до около 1517 г. сл. Хр. или от 360 г. до 1510 г. сл. Хр. .

Самюъл Хътчинсън, учен мирянин (1618–1667), вярвал, че 2300-те години са все още не е изтекло. Известният теолог Котън Мадър (1663–1728) твърди, че 2300-те години се простират до Новия Йерусалим, падането на мистичния Вавилон и „останката, която остава“ за Божия народ.

Учебният губернатор Уилям Бърнет от Масачузетс, вярвайки, че папството е силата, която осквернява светилището, удължава 2300-те години от 555 г. пр.н.е. до 1745 г. сл.н.е. , като Божието царство е съвсем близо. Писмото на Дейвид Имри от 1756 г. свидетелства, че той очаква „великият ден“ да започне някъде около 1794 г. и датира 2300-те години от първата година на Персия, или 538 г. пр.н.е. Епископският ректор Ричард Кларк от Южна Каролина в края на 18 век смята 2300-те години, когато истината трябва да бъде потъпкана и фалшивата религия да бъде подкрепена, от 538 г. пр.н.е. до 1762 г. сл.н.е. – до „полунощта“ на света и падането на Вавилон.

Дяконът на конгрегацията Самюъл Гачел от Масачузетс вярвал, че потъмняването на Слънцето през май 1780 г. е било знак на времето и е било свързано с 2300-ата и 1335-ата година и приближаващия край на света.

Конгрегационалистският теолог Самюъл Хопкинс през 1793 г. излага постмилениализма. Той смятал, че „извънредно големият“ рог, излязъл от едно от гръцките отделения, обхваща както езическия Рим, така и силата на Антихриста в църквата на Рим. След унищожаването на този рог царството на Христос ще възтържествува. Въпреки че не е сигурен за годината, той вярвал, че хилядолетното царуване ще започне с края на 2300-те години, около 2000 г. сл. Хр. .

А генерал-пощенският началник Самюъл Осгуд (1748–1813), бивш член на Континенталния конгрес, е изчислил 2300-те години по следния начин: „Най-вероятно е 2300-те дни да започнат с края на Персийската империя и началото на Александърската империя и да приключат, когато изображението [от Даниил 2] бъде счупено и разпръснато като плява от вятъра“

(Бележки върху книгата на Даниил, [стр. 63](#)).

През 1795 г. библиотекарят Джеймс Уинтроп (1752–1821) от Харвард прекратява 1335 г. и 2300 години на хилядолетието (1866 г.).

Многобройни тълкуватели се фокусират върху 1843–1847 г. – Тълкувателите представят коренно различна картина за първата половина на 19 век. Интересът вече се е изместил от Дан. 7 към Дан. 8 и от предишните 1260 години от гл. 7 към приближаващия край на 2300-те години, които сега се разглеждат от мнозина като пророческа истина, чието време за акцент е дошло. Предстоящият край на 2300-те години и едновременните събития, които ще се случат, следователно са новата фокусна точка на интерес и изследване. Четиридесет европейски тълкуватели, от „JAB“ (1810) до Бъркс (1843), са регистрирани като търсещи края на 2300-те години през 1843, 1844 или 1847 г., като най-често започват 2300-те години заедно със 70-те седмици от Дан. 9. (Изключително малко писатели, по-специално Джеймс Х. Фрер, започват по-дългия период век по-рано, от времето на Даниил, като го правят 2400 години вместо 2300, цитирайки тогавашните издания на LXX, въпреки че други посочват, че числото 2400, погрешно приписано на Codex Vaticanus, всъщност произлиза от печатна грешка в едно печатно издание от 16-ти век. Самият ватикански ръкопис гласи 2300.)

Акцентът през 19-ти век върху 1843, 1844 или 1847 г. започва с два трактата – от „Дж. АВ“ в Англия (около края на 1810 г.) и Уилям К. Дейвис в Северна Америка

(януари 1811 г.), предвещавайки приближаващия край на съдбовните 2300 години съответно през 1843 г. и 1847 г. Тези пионерски гласове скоро се разпространяват отвъд Великобритания до континента и дори до Африка и Индия. Съществуват обаче противоречиви позиции относно естеството на заключителните събития – дали катастрофален край на епохата или постепенно начало на хилядолетието – и относно идентичността на огромния рог от Дан. 8, независимо дали е римски или мюсюлмански.

Уилям Хейлс, следвайки примера на Ханс Ууд, започва 2300-те години през 420 г. пр.н.е. и ги завършва през 1880 г. сл.н.е. От друга страна, Джордж Стенли Фабер прекратява 2300-те с 1260 години през 1866 г., вярвайки, че големият рог е мохамеданството. Адам Кларк ги датира от видението за козела, или от 334 г. пр.н.е. до 1966 г. сл.н.е. Уилям Кънингам от Лейншоу, пресвитериански мирянин, и Арчибалд Мейсън, реформиран пресвитериански свещеник, и двамата от Шотландия, приемат 457 г. пр.н.е. за едновременно начало на 70-те седмици и 2300-те години, като последните завършват през 1843 г. сл. Хр. С тях се съгласява и забележителна група. Различни автори защитават това датиране в няколко британски религиозни списания, посветени предимно на изучаването на пророчествата. Изследователски групи, като Обществото за изследване на пророчествата и конференциите в Албъри Парк, го обсъждат. Учени мъже във Великобритания и на континента, представляващи различни религиозни групи, определят 1843, 1844 или 1847 г. като край на 2300-те дни. Разликите между тях са незначителни, а фундаменталното им единство е забележително.

Американски тълкуватели върху 2300-те години. – Сред тълкувателите преди или след Милър между 1800 и 1844 г. е имало много добре образовани и видни мъже. Много от тях са били пастори на големи градски църкви. Много от тях са имали магистърска степен, а някои са имали докторска степен. Няколко са заемали най-високите постове, предоставяни в съответните им деноминации, като например д-р Джошуа Л. Уилсън от Синсинати, някогашен модератор на Пресвитерианското общо събрание; Джон П. К. Хеншоу от Роуд Айленд, протестантски епископален епископ; и Александър Кембъл от Вирджиния, основател на „Учениците на Христос“. Няколко са били президенти на колежи, като Тимъти Дуайт от Йейл, Елифалет Нот от Юниън Колидж (Скенектади) и Джордж Джънкин от Университета в Маями (Оксфорд, Охайо).

Двама, Елиас Бърдик и Робърт Скот, бяха лекари; един, Джон Бейкън, беше съдия; и трети, Елиас Будино, конгресмен и директор на Монетния двор.

От малкото религиозни списания, публикувани тогава, няколко се занимаваха с пророчества, като например Бостънското издание на Christian Observer и списанието Connecticut Evangelical Magazine. Тези списания представляваха англиканските, пресвитерианските, ученическите и християнските вероизповедания, а едно беше междуденоминационно. Сред тези редакторски влиятелни фигури на общественото мислене бяха Александър Кембъл от Millennial Harbinger и Елиас Смит от Herald of Gospel Liberty.

Повечето от тълкувателите, които се занимаваха с датироването на 2300-те години, бяха почти по равно разделени между 453 1847 г. пр.н.е. и 457 г. пр.н.е. – 1843 или 1844 г. сл.н.е., въпреки че някои завършваха периода през 1867 или 1868 г., а малцина и на други места. Те бяха разделени по подобен начин относно малкия (или прекалено големия) рог от Дан. 8; някои го тълкуваха като Рим, езически и папски, но мнозинството като мохамеданство (дори сред онези, които направиха папството малкия рог от гл. 7). Допълнителният възглед за малкия рог от гл. 8 като Антиох Епифан също беше често излаган.

По-голямата част от тези тълкуватели очакваха 2300-те години да завършат с някакво велико събитие, което би въвело или проправило пътя за хилядолетието. Те очакваха забележимо увеличение на праведността и мира или очистването на църквата-светилище от

отстъпничество и поквара, или унищожаването на Антихрист, или освобождаването на Светата земя от мюсюлманите. Някои премилениалисти очакваха Христовото царуване на земята с Неговите светии; постмилениалистите предвиждаха забележително изливане на Духа и постепенно обръщане на света, предшествашо появата на Христос.

Милеритско тълкуване на Даниил 8. — Забележителното послание на милеритите е, че второто пришествие на Христос ще се състои в края на 2300-те дни. Всъщност, най-съществените разлики между милеритските тълкуватели и другите от същия период не са били предимно относно изчисляването на пророческите времеви периоди, а относно събитията, които ще се случат след тяхното изтичане. Милеритите са очаквали катастрофален край на епохата, породен от личното завръщане на Христос, със съпътстващия го край на човешкото благодатно време, възкресението на праведните мъртви и убиването на нечестивите.

Сред милеритите не е имало разнообразие в определянето на Рим като „изключително големия“ рог на гръцката коза. Следователно, те не са очаквали просто прочистването на Палестина, Йерусалим или Храма от проклятието на мюсюлманското замърсяване. И тъй като всички са били премилениалисти, никой не е очаквал хилядолетие на постепенно подобрене на света, с всеобщ мир и праведност чрез човешки постижения. За разлика от футуристите, те не са виждали в изключително големия рог бъдещ, индивидуален Антихрист; и са се борили енергично срещу отъждествяването на този рог с Антиох.

Вторият разделителен въпрос беше несъгласието на милеритите с доктрината за реставрацията на буквалния Израел като Божи народ. Те вярвали, че истинският Израел се състои от последователите на Христос, които стават наследници на обещанията към Авраам и Израел от древността (Гал. 3:29). Но немилеристките премилениалисти както в Новия, така и в Стария свят, които очакваха пълното и буквално възстановяване на евреите, свързваха очистването на светилището със спасяването на Палестина и Йерусалим от мюсюлманите, които те виждаха като „прекомерно големия“ рог на Дан. 8. Адвентистите от седмия ден продължиха да подчертават тези точки на разделение, както и да наблягат на основните характеристики, върху които практически всички са стояли през вековете, с предварителното тълкуване, че очистването на небесното светилище трябва да започне, а не да завърши, в края на 2300-те дни.

V. Пет века изложение на „ежедневието“

Възгледи в периода преди Реформацията. – Интересът към значението на „ежедневието“ (Дан. 8:11–14) или „непрекъснатото“ започва през периода преди Реформацията и продължава през епохата на Реформацията. Този интерес се развива, когато папството е ясно идентифицирано като пророкуваното „отпадане“ или тайната на беззаконието, и голям изопачител на фундаменталните истини и разпоредби за спасението – особено на изкупителната жертва и небесното свещенство на Христос и истинското поклонение на Бога. През 14-ти век Джон Уиклиф определя папството като „мерзостта“, която е осквернила светилището или църквата, и изрично заявява, че папската доктрина за пресъществяването и съпътстващата я „ереса за гостоприемството“ са отнели „непрекъснатото“. С тази позиция Уолтър Брут, съвременен учен по лолардите, определено се съгласява, свързвайки я с 1260-те и 1290-те години-дни.

Дефинирано от протестантските реформатори. — Николаус фон Амсдорф, първи протестантски епископ Наумбург, близък сътрудник на Лутер, по подобен начин твърди, че „ежедневието“ е „неопетнено проповядване на евангелието“, което е било обезсилено и заменено от опустошителните човешки традиции на папското отстъпничество. По същото време Йохан Функ от Нюрнберг (първият свободен град, възприел възгледите на Реформацията), който през 1564 г. датира 70-те седмици от 457 г. пр.н.е. до 34 г. сл.н.е., също така тълкува „ежедневието“ като „истинското поклонение“ на Бога.

През 17-ти век англиканският епископ Джордж Даунъм от Англия продължавал да подчертава, че папата е отнел „ежедневното“, което той определял като „истинското учение и поклонение на Бога според Неговото Слово“. Това опустошение, казал той, щяло да продължи до края на 2300-те вечерни утрини. С това бил съгласен и Томас Бевърли, който поставил 2300-те години между Персия и Второто пришествие, настоявайки, че папството е отнело „ежедневното поклонение на светиите“. Той също така отбелязал връзката между периодите от 1290, 1335 и 2300 години.

Сред паралелните тълкуватели в Америка, първите двама систематични колониални коментатори на Даниил, Ефраим Хюит и Томас Паркър, през 1644 и 1646 г., обясняват „ежедневието“ съответно като „ежедневно поклонение на Бога“ и „ежедневна жертва или истинско поклонение“, премахнато от папството.

Партньор в контрареформацията. — В контрареформацията, след Тридентския събор, както кардинал Белармин (1542–1621), така и Блазиус Виегас (1554–1599), португалски йезуит, дават като свое контратълкуване мнението, че премахването или отнемането на „ежедневието“ е вместо това протестантско премахване на литургията. Кардинал Белармин добави, че един отделен еврейски Антихрист, който тепърва ще дойде, ще премахне допълнително ежедневното или непрекъснато жертвоприношение на литургията.

Така както говорителите на Реформацията, така и на Контрареформацията, в обвинения и контраобвинения, свързваха „ежедневието“ с истинската и лъжлива жертва и свещеничество на Христос и истинското поклонение на Бога. Твърдението на единия беше антитеза на другия, но и двамата идентифицираха „ежедневието“ като поклонение на Бога.

Възгледите се запазват и през 18 век. — В периода след Реформацията д-р Сейър Ръд, баптист на Британия (починал през 1757 г.) изрично заявява, че под „ежедневна жертва“ той разбира „чистото поклонение на Бога под евангелието; а под отнемането му - потискането или покварата на това поклонение от антихристиянската тирания, настъпваща с възхода на папското отстъпничество“. (Есе към ново обяснение на доктрините за възкресението, хилядолетието и съда, [стр.](#) 14).

В методисткото движение Жан Г. дьо ла Флешер, близкият сътрудник на Уесли, твърди че, като е премахнал „ежедневието“, римският епископ е „премахнал или напълно е обезобразил истинското поклонение на Бога и Исус и е съсипал истината до основи“. И много от тези тълкуватели са очаквали това пророкувано извращение да бъде поправено, когато светилището бъде очистено в края на 2300-годишните дни. В анонимен труд от 1787 г. „P.

M.“ свързва „ежедневната“ със службата в светилището с тези думи: „Премахването на ежедневната жертва и установяването на мерзост е премахване на истинското християнско поклонение, установено от Христос и неговите апостоли, и установяване на човешките доктрини и заповеди. ... Ежедневната жертва е Моисеев термин за истинското поклонение на Бога, подходящ за времето, в което е живял Даниил.“

(Наблюдения върху някои пророчества в книгата на Даниил, [стр.](#) 8, 9).

Ханс Ууд от Ирландия, един от първите, които обявяват 70-те седмици за първата част от 2300-те дни, през 1787 г. определя премахването на „ежедневието“ като заместващите нововъведения в „божественото поклонение“, въведени от папския малък рог и водещи до „оскверняване на храма“ или църквата. Той датира това от началото на 1290-те години.

И по време на Френската революция, Джордж Бел, пишейки за „падението на Антихриста“ и потъпкването на Светия град от папството, казва, че „езичниците или папистите... премахват ежедневната жертва и установяват мерзостта, която прави видимата църква на Христос пуста за период от 1260 години“. Той нарича 1290-те години с 30 години по-дълги.

Гледки в Адвентното пробуждане през 19-ти век. — В Адвента на Стария свят през 19-ти век. Пробуждането, Уилям Кънингам от Шотландия, пишейки през 1808 г., отбелязва, че мохамеданството нито е премахнало „ежедневната“, нито е отхвърлило мястото на Христовото светилище, и заявява: „Църквата на Христос е храмът или светилището; и поклонението на тази църква е ежедневната жертва.“ Коментирайки 2 Сол. 2, той добавя: „От този храм ежедневната жертва се премахва, когато тази форма на здрави думи вече не съществува и когато поклонението на Бога, единствено чрез Христос, е покварено и замъглено от суеверно почитане на Дева Мария и светиите или от какъвто и да е вид поклонение на създания. Тогава то престава да бъде ежедневната жертва, постановена от Бога.“

(„Крисчън Обзървър“, април 1808 г., [стр. 211](#)).

Той твърди, че „ежедневната жертва“ на „източната църква“ е била отнета почти век преди появата на Мохамед, тоест през VI век, и мерзостта на запустението е установена чрез действията на римските императори при установяване на духовната власт на папския малък рог и идолопоклонническото почитане на Дева Мария и светиите.

Но Джордж Стенли Фабер, учен англикански пребендарий на катедралата в Солсбъри, смятал че мохамеданството е премахнало и „ежедневната жертва на хваление и благодарност“ и по този начин е „осквернило духовното светилище“, възвеличавайки се срещу Христос. А капитан Чарлз Д. Мейтланд от Кралската артилерия пише през 1814 г.: „Ежедневната жертва на духовно поклонение е премахната от езическата църква и в нея е поставена мерзостта, която опустошава, в годината Господня 533. От този период светиите са предадени в ръцете на папската власт и на тази власт е дадено разрешение да упражнява господство и да тиранира над тях 1260 години“

(„Кратък и свързан поглед върху пророчеството“, [стр. 27](#)).

Арчибалд Мейсън от Шотландия, известен презвитериански свещеник, който през 1820 г. е установил върху 457 г. пр.н.е. и 1843 г. сл.н.е. като начална и крайна дата на 2300-те години, заявява, че ежедневното жертвоприношение означава „установеното поклонение на Бога в църквата“ и „опустошението и потъпкването на светилището и войнството означава грешката, суеверието и идолопоклонството, които са били установени вместо това поклонение“ (Две есета върху две хиляди и триста дни на Даниил, стр. 6). Това, добавя той, ще приключи с изтичането на 2300-те години, когато „истинското поклонение на Бога ще бъде възстановено“.

Тогава Джон Бейфорд, съавтор на Джоузеф Волф, пише: „Ежедневната жертва, която той „[потъпкващата сила] е отнела, несъмнено е Божият Агнец, чиято кръв мохамеданинът тъпче с краката си.“ Ученият Фредерик Нолан, известен лингвист, свързва „ежедневната служба“ с „особената тържественост“ на службите във „великия ден на изкуплението“, извършвани от „първосвещеник в най-святото място на Храма“. Едуард Бикерстет, евангелски ректор и секретар на Църковното мисионерско общество, говорейки за 70-те седмици, отделени за евреите от 2300-те дни, казва, че те водят „от възстановяването на ежедневната жертва до завършването на свършената жертва на Христос“ и помазанието на „най-святия“.

Обратно приложение при Манинг. – По време на адвентното пробуждане през 19-ти век. Друг римокатолически кардинал, Хенри Едуард Манинг, когато му беше зададен въпросът „Какво представлява премахването на непрестанната жертва от Дан. 8:11–14?“, отговори, че това е премахването на „жертвата на Светата Евхаристия, ... жертвата на Самия Исус на Голгота, подновявана непрестанно и продължаваща завинаги в [католическата] жертва на олтара“. След това той обвини протестантството, че е премахнало жертвоприношението на литургията на Запад и го нарече предшественик на един футуристичен еврейски Антихрист, който точно преди края на света ще накара ежедневното жертвоприношение на литургията да „престане“ напълно за малко.

време. Той смъри различните протестантски земи за „потискане“ на „непрекъснатото жертвоприношение“, т.е. „отхвърляне на литургията“, като осъди подобно потискане като „белег и характеристика на протестантската Реформация“ („Времената власт на наместника на Исус Христос“, стр. 158–161).

По този начин, независимо от противоположните мнения, въпросът за „ежедневието“ винаги се е въртял около жертвата на Христос и свещенството и правилното или истинско поклонение на Бога.

Не е имало особено отклонение от историческия протестантски възглед сред северноамериканските тълкуватели от 19-ти век, които са били или не са били милеристи. Робърт Рийд, реформиран презвитериански свещеник, през 1828 г. продължава да твърди, че папското отстъпничество е „ужасно замърсило“ „светилището на Бога“ и че по този начин Антихристът е отнел „ежедневието“.

(„Седемте последни бедствия“, стр. 4–9, 67–72).

Милър заема различно мнение. – Уилям Милър, основателят на милеристкото движение, представи съвсем различно мнение. Съчетавайки израза „ежедневието“ в Дан. 8:11–14; 11:31; 12:11 с Мат. 24:15 и 2 Сол. 2:7, 8, той заяви, че спъващата сила на езическия Рим трябва да бъде премахната, преди да се разкрие папската тайна на беззаконието. Следователно той заключи, че „ежедневието“ трябва да е езичесвото, премахнато преди папството да може да се развие.

Жизнено важен фактор в този възглед беше неговото тълкуване на десетрогия звяр от Откровение 13 като езически Рим, с една от езическите му глави, ранена до смърт и заменена от гражданската власт на папството – тази последна глава упражнява властта си 42 месеца или 1260 години. Той прави двурогия звяр (неговия „образ на звяра“) папска църковна власт, но прилага числото 666 към първия звяр като години на господство на езическия Рим. Този период Милър датира от унизителния „сюз“ (Дан. 11:23) на евреите с римляните, който погрешно смята, че се е случил през 158 г. пр.н.е., който период ще се простира до „падението“ на езичесвото. Той получава това, като просто изважда 158 г. (пр.н.е.) от 666 г., което дава 508 г. сл.н.е. Милър смята, че това е датата на обръщането във вярата на последния от езическите царе. И този акт, разсъждава той, е това, което отнема „ежедневието“ на езичесвото (Милър, Доказателства от Писанието и историята, 1836, стр. 36, 50, 56–62, 71).

Тази концепция, коренно различаваща се от историческия възглед за Реформацията, е била поддържана от почти всички милеристи. Но до 1842 г. някои от тях изразиха несъгласие с някои от позициите на Милър. Доказателствата за събитието, което той датира с 508 г. сл. Хр., са поставени под въпрос от колегата му Чарлз Фич още през 1838 г. в първото му писмо до Милър (С. Блис, „Мемоари на Уилям Милър“, стр. 129).

Шест месеца преди разочарованието от октомври 1844 г., Милър публично заявява, че братята му като цяло не са съгласни с него, че 666 означава 666 години езически Рим („Midnight Cry“, 22 февруари 1844 г., стр. 242). Таблицата, приета от Генералната конференция на Милър през май 1842 г., пропуска числото 666 като години на езичесвото и „ежедневието“ като езичество.

Крозиър и реформаторският възглед. – През 1846 г. се появява статията на О. Р. Л. Крозиър, възплащаваща резултатите от съвместното му проучване с Хирам Едсън и Ф. Ф. Хан. Въпреки че не дефинира „ежедневието“, тя е изградена върху предпоставката, че светилището, което трябва да бъде очистено (Дан. 8:11–14), е небесното светилище, включващо двойното служение на Христос, основано на Неговата единствена и самодостатъчна жертва: „Какво беше това, което Рим и апостолите на християнството щяха да осквернят заедно? Тази комбинация беше сформирана срещу „светия завет“ и именно светилището на този завет те оскверниха; което те можеха да направят, както и да осквернят името на Бог; [Йер. 34:16](#); [Езек. 20](#); [Мал. 1:7](#). Това беше същото като оскверняване или хулене на името Му.“

„В този смисъл този „политико-религиозен“ звяр оскверни Светилището (Откр. 13:6) и го свали от мястото му на небето (Пс. 102:19; Ер. 17:12; Евр. 8:1, 2), когато нарекоха Рим светия град (Откр. 21:2) и поставиха там Папата с титлите „Господ Бог Папата“, „Свети Отец“, „Глава на Църквата“ и т.н., и там, в фалшивия „Божий храм“, той твърди, че прави това, което Исус всъщност прави в Своето Светилище; 2 Сол. 2:1–8. Светилището е било потъпкано (Дан. 8:13) , както е направил и Божият Син; Евр. 10:29“

(Крозиър, „Дневната звезда“, 7 февруари 1846 г., стр. 38).

По-късно, насочвайки се към гледната точка на Реформацията, Крозиер определя „ежедневието“ като доктрина – „че Христос „е бил разпнат за нас“ – която е била отнета „от него [Христос] и заменена от папството „с неговите човешки заслуги, ходатайства и институции на мястото на Христовите“ (Day-Dawn, 19 март 1847 г., стр. 2).

Уайт според гледната точка на Крозиър. — Джеймс Уайт приема гледната точка на Крозиър от 1846 г. за убежище, потъпкано под краката, но не и неговото идентифициране на „ежедневието“ от 1847 г.

„Тогава казваме, че небесното светилище е потъпкано в същия смисъл, в който е потъпкан Божият Син. По подобен начин е потъпкано и „множеството“, истинската църква. Онези, които са отхвърлили Божия Син, са го потъпкали и, разбира се, са потъпкали Неговото светилище. ...

Папата е заявил, че има „власт на земята да прощава грехове“, която власт принадлежи единствено на Христос. Хората са били научени да гледат към „човека на греха“, седнал в храма си, или както казва Павел – „така че той като Бог да седи в храма Божий“ и т.н. – вместо да гледат към Исус, седнал отдясно на Отца, в небесното светилище. Като се отвърщат по този начин от Исус, който единствен може да прощава грехове и да дава вечен живот, и като дават на Папата титли като НАЙ-СВЕТИ ГОСПОД, те „потъпкват Божия Син“. И като наричат Рим „Вечен град“ и „Свет град“, те потъпкват Града на живия Бог и небесното светилище. „Множеството“, истинската църква, която е погледнала към Исус в истинското светилище за прошка на греховете и вечен живот, е била потъпкана, както и техният Божествен Господ и Неговото светилище.

(„Ревю енд Хералд“, януари 1851 г., стр. 28, 29).

Уайт и други пионери на адвентната църква на седемдесетте дни възприели възгледа на Крозиър, че потъпканото светилище (Дан. 8:13) е това на небето, но поддържали възгледа на Милър, че събореното светилище (Дан. 8:11) е езическо светилище и че „ежедневието“ е езичество (Джоузеф Бейтс, „Отварящите се небеса“, 1846 г., стр. 30–32; Дж. Н. Андрюс, в „Ревю енд Хералд“, 6 януари 1853 г., стр. 129; Урия Смит, пак там, 1 ноември 1864 г., стр. 180, 181; Джеймс Уайт, пак там, 15 февруари 1870 г., стр. 57, 58, в поредицата „Нашата вяра и надежда“, която била препечатана като „Проповеди за идването... на... Христос“).

Смит преизказва гледната точка на Милър. — Изявлението на Урия Смит за преобладаващото мнение така изглежда в първото издание (1873 г.) на книгата му за Даниил (страница 94): „Малкият рог [от Даниил 8] символизира Рим в цялата му история, включително двете фази на езическа и папска. За тези две фази другаде се говори като за „ежедневна“ (жертвоприношение е допълнителна дума) и „прегрешение на запустението“; ежедневното (запустение) означава езическата форма, а прегрешението на запустението – папската. В действията, приписвани на тази власт, понякога се говори за едната форма, понякога за другата. „Чрез него“ папската форма, „ежедневната“, езическата форма „беше отнета“.“ Езическият Рим отстъпи място на папския Рим. И мястото на неговото светилище или поклонение, град Рим, беше свалено. Седалището на управлението беше преместено в Константинопол. Същата транзакция е представена в **Откровение 13:2**, където се казва, че драконът, езическият Рим, даде на звяра, папския Рим, неговия престол, град Рим, и сила и голяма власт, цялото влияние на империята.“

„Новият възглед“. – Към края на века недоволството от изложението на Смит води до появата на възгледа, че „ежедневно“ означава Христовото свещеническо служение в небесното светилище, „отнето“ чрез заместването му със земно свещенство и жертва. Този „нов възглед“ е застъпван от Л. Р. Конради в Европа и от А. Г.

Даниелс, У. У. Прескът, У. К. Уайт и други в Америка. Така се развиват двата възгледа на адвентистите от седмия ден за „ежедневието“.

VI. Прогресивна точност при датирането на 70 седмици

Раннохристиянски писатели изчисляват. — Иринеи намекна за „жертвата и възлиянието“, отнети от Антихрист по време на „полуседмичата“. Тертулиан (починал около 240 г.) заявява, че 70-те седмици са изпълнени с възплъщението и смъртта на Христос. Той обаче започва този пророчески период с първата година на Дарий, като любопитно го продължава до разрушението на Йерусалим под управлението на Тит. Той заявява, че периодът е запечатан с първото пришествие на Христос в края на 621/2 седмици.

Климент Александрийски (починал около 220 г.) също така е смятал, че 70-те седмици включват Христовото пришествие, като Храмът е построен през пророкуваните „седем седмици“. Юдея е била тиха през „шестдесет и двете седмици“ и „Христос, нашият Господ, „Святата Светих“, след като е дошъл и е изпълнил видението на пророчеството, е бил помазан в плътта Си от Светия Дух на Своя Отец“. Христос е бил Господ през шестдесет и двете седмици и едната седмица, казва Климент. През първата половина на седмичната Нерон е държал властта, а през другата половина е бил отведен и Йерусалим е бил разрушен в края на периода.

Иполит е направил 70-те пророчески седмици седмици от буквални години, като „434-те години“ (62 седмици) се простират от Зоровавел и Ездра до първото пришествие на Христос. Но той отделя 70-та седмица от предходните 69, като вмъква хронологична празнина, поставя последната седмица от годините в края на света и я разделя на два сегмента. Изглежда, че този възглед е имал малко последователи в ранната църква.

След това Юлий Африкански преброил 70-те седмици от Артаксеркс I до кръста. Той казал: „Следователно, чрез изчисляване от Артаксеркс до времето на Христос се съставят седемдесетте седмици, според преброяването на евреите.“

Въпреки това, той изчислил 490 лунни години (които той приравнил с 475 слънчеви години) от 20-тата година на Артаксеркс (444 г. пр.н.е.) до 31 г. сл.н.е. Тогава Ориген от Александрия, груб изопачаващ на тълкуването на Библията, странно изчислил 70-те седмици по десетилетия, като по този начин общо 4900 години, които той обявил за простиращи се от Адам до отхвърлянето на евреите при разрушаването на Йерусалим през 70 г. сл.н.е. След края на мъченическия период, Евсевий, епископ на Кесария, ясно представил 490-те години като от Персия до Христос и добавил: „Съвсем ясно е, че седем пъти по седемдесет седмици, изчислени в години, правят 490. Следователно това бил периодът, определен за народа на Даниил.“

Разпростирайки 70-те седмици от Кир до времето на Христос, Евсевий разделя съставните части и въвежда празнина, но поставя разпятието в средата на 70-та седмица с тези думи: „Една седмица от години следователно би била представена от целия период на Неговото общуване с апостолите, както времето преди Страстите Му, така и времето след Възкресението Му. Защото е писано, че преди Страстите Си Той се е явил в продължение на три години и половина на учениците Си, а също и на онези, които не са били Негови ученици: докато чрез поучение и чудеса Той е разкривал силите на Своята Божественост на всички еднакво, независимо дали са гърци или юдеи. Но след Възкресението Си Той най-вероятно е бил с учениците Си период, равен на годините. ... Така че това би била седмичната от години на пророка, през която Той „потвърди завет с мнозина“, потвърждавайки, с други думи, новия Завет на проповядването на Евангелието.“

Средновековните тълкуватели продължават да изтъкват различията. – В ранния средновековен период има малка промяна или дискусия. Августин е изчислил 490-те години до кръста, заявявайки, че датата на Страстите е показана от Даниил. Анонимният труд „Саргис д'Аберга“ по подобен начин

удължава 69-те седмици до Христос. Преподобният Беда следва позицията, заета рано от Африкан, който датира 70-те седмици от 20-тата година на Артаксеркс до Христос, с Неговото кръщение в средата на 70-тата седмица. Средновековните евреи, като Саадия, са разбирали периода като 490 години. Псевдо Аквински е смятал, че 70-те седмици са били

490 лунни години, от 20-тата година на Артаксеркс, с Христовото кръщение в средата на 70-тата седмица, но с кръста близо до края на периода. Арнолд от Виланова, лекар от 13-ти век, поставя Христовата смърт след 62-та седмица. Това очевидно не е крайната точка, защото той поставя „средата на седмицата“ в 4-тата година след падането на Йерусалим, 46-тата година след разпятието.

Лидерите на Реформацията се различават в датирането на Кръста. – По време на протестантската Реформация Лутер и Меланхтон обърнали внимание на всеобщото приемане на 70-те седмици като „седмици от години“, като първият ги датирал от втората година на Дарий, но поставил смъртта на Христос в началото на 70-та седмица. В това отношение той бил последван от някои. Меланхтон обаче ги датирал от втората година на Артаксеркс Лонгиманус, с 69 седмици до кръщението на Христос, с разпятието в средата на 70-та седмица, 3 1/2 години след кръщението на Христос.

Йохан Функ (починал през 1566 г.), придворен капелан на Нюрнберг, написал най-задълбочените и пълен трактат за 70-те седмици до неговото време и вероятно е първият по време на Реформацията, който започва 70-те седмици през 457 г. пр.н.е. и ги завършва през 34 г. сл.н.е. Това е епохално. Той ги смята за 490 слънчеви години от 7-мата година на Артаксеркс и това той представя в таблица, както и обяснява. Георг Нигрин (починал 1602 г.), евангелски богослов, поставя периода от 456 г. пр.н.е. до 34 г. сл.н.е. , също с кръста в края.

Хайнрих Булингер от Цюрих (1504–1575) също датира 70-те седмици от 7-ми година Артаксеркс, или около 457 г. пр.н.е. до около 33 г. сл.н.е. , с разпятието в края. Жак Капел (157–1624), френски теолог, по подобен начин започва 490-те години през 457 г. пр.н.е., „седмата година на Артаксеркс“. Йосиф Мед през 1638 г., променяйки 70-те седмици след разрушението на Йерусалим, ги изчислява от 421 г. пр.н.е. до 70 г. сл.н.е. , но поставя кръста в 33 г. сл.н.е. Напротив, Джон Тилингхаст е преброил 486 години до кръста през 34 г. сл. Хр .

В този период след Реформацията има малка промяна в акцентите и малко дискусии – Кокцей завършва 70-те седмици в 33 г. Уилям Уистън (последван от епископ Уилям Лойд) любопитно изчислява периода с 360-дневни години (които той предполага, че са били използвани от персите), като по този начин изчислява 490-те години от 445 г. пр.н.е. до известно време след 33 г. сл.н.е. Сър Исаак Нютон ги прекратява в 34 г. сл.н.е. Хайнрих Хорх, Берленбургската Библия, Йохан Бенгел и Йохан Петри поставят кръста в средата на 70-та седмица, като Петри датира периода от 453 г. пр.н.е. до 37 г. сл.н.е. Ханс Ууд (последван от Уилям Хейлс) ги разширява от 420 г. пр.н.е. до 70 г. сл.н.е. Кристиан Тубе от Германия поставя кръста в началото на последната седмица, през 30 г. сл.н.е. , като по този начин завършва 70-те седмици в 37 г. сл.н.е. Такова е било голямото разминаване.

Възгледите на американските тълкуватели. —Сред колониалните американски тълкуватели, първият систематичен тълкувател, Ефраим Хюит, през 1644 г. датира 70-те седмици от Артаксеркс, като кръстът е в края на първата половина на 70-та седмица. Джон Дейвънпорт (1597–1670), пуритански пастор от Бостън, оприличава разделенията на 70-те седмици на Даниил с последователни звена във верига. Самюъл Лангдън (1723–1797), президент на Харвард, използва 70-те седмици като доказателство за валидността на принципа ден-година за всички пророчески времеви периоди. Самюъл Осгуд датира периода от 7-мата година на Артаксеркс до кръста.

457 г. пр.н.е. до 33 г. сл.н.е. е преобладаващо датиране. – В Стария свят адвентното пробуждане В ранните десетилетия на 19-ти век десетки тълкуватели са определили годината 457 г. пр.н.е., 7-мата година от управлението на Артаксеркс, като начало на 70-те седмици, най-често завършвайки ги през 33 г. сл. Хр . (някои през 34 г.). Уилям Хейлс (1747–1831), хронологът, по-късно цитиран от милеристите, датира „една седмица“ (не 70-та седмица) от 27 до 34 г. сл. Хр. , като

кръст „в средата“ на тази 70-та седмица, през 31 г. сл. Хр. През 1820 г. Арчибалд Мейсън от Шотландия определя датата на 457 г. пр. Хр. и 33 г. сл. Хр., докато Дж. А. Браун приема 457 г. пр. Хр. до 34 г. сл. Хр. И двамата тълкуватели разбирали 70-те седмици като първата част от 2300-те години, като по този начин по-дългият период завършва съответно през 1843 и 1844 г.

От друга страна, няколко тълкуватели, като например епископ Даниел Уилсън от Индия, пишещи в 1836 г., избира 453 г. пр.н.е. до 37 г. сл.н.е., с кръста в средата на седмицата. Но архитектите Матю Хабершон, Едуард Бикерстет и Луи Гаусен от Женева поставят 70-седмичния сегмент от 457 г. пр.н.е. до 33 или 34 г. сл.н.е.

Ето коментарът на Хейлс относно кръста от 31 г. сл. Хр.:

„И след шестдесетте и двете седмици, посочени по-рано, като най-голямата част от 70-те, ПОМАЗАНИЯТ [ВОЖДАТЕЛ] беше отнет съдебно, чрез несправедлива присъда, по средата на едната седмица, която образуваше третата и последна част и започна с Кръщението на нашия Господ, около 27 г. сл. Хр. – „когато той започваше да бъде на тридесет години“, и започна своята мисия, която продължи три години и половина до разпятието му, около 31 г. сл. Хр.“

„27. През тази една седмица, която завърши около 34 г. сл. Хр. (около мъченическата смърт на Стефан), беше сключен нов завет беше установено с много от юдеите, от всякакъв клас; сред които жертвоприношението в храма беше практически отменено от вседостатъчната жертва на Божия Агнец, който взема греховете на [покаялия се и вярващ] свят.“

Д-р Мейсън защитава избора си на 7-та година от династията на Артаксеркс като началото на 70-те години седмици, а не указите на Кир или Дарий, с тези думи: „Указът на персийския цар, споменат в това пророчество, трябва да е указът на Артаксеркс, даден на Ездра в седмата година от царуването на този монарх. Указите на Кир и Дарий бяха твърде ранни, а указът на Артаксеркс, в двадесетата година от царуването му, даден на Неемия, беше твърде късен, за да отговори на предсказанието. — Артаксеркс издаде своя указ на Ездра в 457-ата година преди Христа. Ако добавим към това число 33 години, което е била възрастта на нашия Изкупител при разпятието му, получаваме 490 години.“

(„Две есета върху пророческото число на Даниил от две хиляди и триста дни“, стр. 16).

Изборът на 453 г. пр.н.е. от Уилям Пим и няколко други се основава на предположението, че 70-ата седмица е започнала през 30 г. сл. Хр., „когато Христос е бил на тридесет години“. Ето формулата на Пим: „Следователно заветът е евангелският завет, а последната седмица от седемдесетте са онези седем години, които са започнали, когато Христос е бил на тридесет години, и са завършили през 37 г. сл. Хр., при обръщането на Корнилий. Следователно шестдесет и девет седмици, или 483 години, трябва да се броят назад от 30-ата година на Христос за началото на седемдесетте седмици, които, като се извадят 30 от 483, правят преди Христос 453; или, което е същото, 490 години, т.е. 70 седмици от 37 г. сл. Хр.“

(„Слово на предупреждение в последните дни“, стр. 26).

И връзката на 70-те седмици с 2300-те години-дни е изразена от Бикерстет по следния начин: „От целия период от 2300 години, 70 седмици от години са били определени или отрязани, от възстановяването на ежедневното жертвоприношение до завършването на съвършената жертва на Христос, когато духовният храм е бил издигнат (Йоан II, 19–21) и Светая Светих е била помазана. Евр. I.9, ix.24. Тук имаме църковния период от 70 седмици или 490 години, отделен и съвършен.“

(„Практическо ръководство за пророчествата“ [5-то издание, 1836 г.], стр. 191).

Американските писатели се различават по отношение на 70-те седмици. – Най-малко 14 тълкуватели преди или не от Милър, между 1800 и 1844 г., поставят началната и крайната дата на 490-те години като 457 г. пр.н.е. и 33 г. сл.н.е. (с кръста в края на 70-та седмица) или 453 г. пр.н.е. до 37 г. сл.н.е. (с кръста в средата на 70-та седмица). Така че датирането на кръста е било същината на проблема и определящият фактор за определянето на времето на 70-те седмици.

Уилям Милър поставя кръста, тогава общоприето датиран като 33 г. сл. Хр., в края на 70-ти век седмица. Ранните му сътрудници отначало също приемаха това за даденост, както правеха повечето немилеристки авторитети както в Стария, така и в Новия свят. Но няколко учени милеристки писатели стигнаха дотам да видят непоследователността и неточността на тази позиция. Те решиха от

Проучване на Уилям Хейлс и различни автори върху еврейския календар показва, че разпятието се е случило през пролетта на 31 г. сл. Хр. , „в средата“ на 70-та седмица; по този начин 70-та седмица се е простирила от есента на 27 г. до есента на 34 г. Това е фактор за преместването на крайната дата на 2300-те години от „1843 г.“ на 1844 г. Освен това, от изучаването на символиката на еврейските празници, милеристите стигат до заключението, че 2300-те години завършват през 7-ия еврейски месец, т.е. през есента.

Това преместване от „1843“ на 1844 г., като край на 2300-те години, беше въведено като осъзнаем (1), че 2300 пълни години трябва да се простират от 457 г. пр.н.е. до 1844 г.; (2) следователно, че 70-те седмици (490 години) трябва да завършат през 34 г. сл.н.е. ; (3) че кръстът трябва да се намира в „средата“ на 70-та седмица (27–34 г. сл.н.е.), т.е. през 31 г. сл.н.е. Сега, ако „средата“ на 70-та седмица е била пролетта на 31 г. сл.н.е. , края на 70-та седмица е бил есента на 34 г. сл.н.е. Следователно, оставащите 1810 години, след края на 490-те години, които завършват през есента на 34 г. сл.н.е. , по необходимост биха довели до есента на 1844 г.

Критиката с течение на времето е невалидна. - Въпреки че е имало широко разпространени подигравки Критиките относно явния провал на очакването на милеристите за второто пришествие на Христос през 1844 г. и остро порицание за наглостта на подобно определяне на времето не са цялата картина. Тяхната грешка не е нито по-голяма, нито по-заслужаваща порицание от определянето на времето на много видни духовници на различни водещи църкви, които както в Стария, така и в Новия свят дълбоко вярваха, че годината 1843, 1844 или 1847 ще отбележи началото на земно хилядолетие или някакво важно събитие, водещо до него, като например падането на папата или турчина, завръщането на евреите или прочистването на църквата.

Мнозина определиха приблизително същата дата като Милърите за някакво трансцендентно събитие и го направиха въз основа на същото вдъхновено пророчество от Дан. 8:14— 2300-те години-дни до очистването на светилището, както е потвърдено от събитията през 70-те седмици. И все пак всички бяха еднакво погрешни относно събитието, което трябваше да се случи.

Тези, които критикуваха милеристите, но самите те бяха изоставили апостолското и вековната платформа на премилениализма, възприемаща заблудата на Уитбиан от 18-ти век за постмилениализма – и въпреки това стремяща се да я свърже с наистина неувязимо пророчество за времето за валидиране – не бива да остане неувредима. Историческите данни не позволяват на тези хора, определящи времето, да критикуват други хора, определящи времето, или да заемат отношение „по-свят от теб“.

Спорно беше значението на пророческите думи „тогава светилището ще се очисти“ (Дан. 8:14). По-ранните милерити са очаквали очистването на светилището в очистването на земята чрез огън при очакваното завръщане на техния Господ през 1843 г. Немилеристките тълкуватели, напротив, обикновено са разглеждали светилището или като църквата, предопределена да бъде очистена от замърсяванията на отстъпничеството, лъжливите доктрини и отклонението от Бога, или като Светата земя, която да бъде освободена от мохамеданите, за да позволи възстановяването на евреите. Много от тях са смятали, че това очистване ще започне около 1843, 1844 или 1847 г. и ще се разпространи триумфално през хилядолетния период. Нарисувана е сияйна картина на бъдещето.

Мечтата на постмилениалистите, които се стремяха към определяне на времето, тяхното с нетърпение очакване за обръщането във вратата и мирната трансформация на цялото човечество, не се осъществи и подобни надежди оттогава бяха разбити от неописуемите ужаси на две световни войни и парализиращите страхове от трета. По подобен начин онези, които очакваха Христос да дойде в началото на хилядолетието и да установи земно царство, бяха разочаровани. Пълният провал на тези немилеритски времеви рамки би трябвало да накара критиките към група, вярваща в Писанието.

които намериха своя път от частичната истина към по-пълната светлина относно очистването на небесното светилище.

Както милеристите, така и немилеристите са се объркали относно действителното събитие, което е трябвало да се случи. И едва когато допълнителна светлина прозря върху последната фаза от Христовото първосвещеническо служение в антитипичния Ден на изкуплението, истинското значение на движението от 1844 г. можеше да бъде разбрано като предвещаване на съда. Милъриското очакване беше погрешно по отношение на естеството на очакваното събитие. Но нещо трансцендентално наистина се случи през есента на 1844 г.

В последната, или „седмомесечна“, фаза от 1844 г. на милеристкото движение, у милеристите се е появила нова концепция за очистването на светилището. По-задълбоченото изучаване на Моисеевите образи на земната служба в светилището показва, че те са сянката на небесните реалности (Евр. 8; 9). Това е дълга крачка напред. В тази фаза от 1844 г. на движението милеристите виждат Исус Христос като наш небесен Първосвещеник, служещ в небесното светилище на светините – или небето на небесата, както те започват да го разбират – който, както вярват, ще излезе от небето в края на тази изкупителна служба на десетия ден от седмия месец, за да благослови Своя чакащ народ. И това ще включва и ще представлява Неговото второ пришествие, защото „на онези, които Го очакват, ще се яви втори път без грях за спасение“ (Евр. 9:28).

Тази концепция за „седмия месец“ беше съществена преходна стъпка към по-пълната истина, която се разкри веднага след голямото разочарование от 22 октомври – че вместо Исус Христос да слезе от небето на този ден, за да благослови чакащия Го народ чрез второто Си пришествие, Той за първи път влезе във втората фаза на Своето служение като Първосвещеник, представена чрез службата в най-святото място, и че Той имаше да извърши делото на съдния час, преди да дойде на тази земя при второто Си пришествие.

VII. Заключителна част от Даниил 11; Периоди на глава 12

Считани в продължение на векове като буквални дни. – Предхристиянското тълкуване на Дан. 11 започва с разбирането, че това пророчество повтаря в буквални подробности хода на същите три сили, изобразени в Дан. 8 – Персия, Гърция и Рим. Вероятно първото споменаване на Рим в пророческо тълкуване се появява в късен (IX век сл. Хр.) препис на това, което е прието за представящо оригиналния превод на Септуагинта на Даниил, датиращ може би от II век пр. Хр. Тук „Хитим“, гл. 11:36, е смело преведено като „римляните“.

Очевидно първият християнски писател, който се опитва да идентифицира специфична характеристика на тази глава, е Иполит, който заявява, че „безсрамният цар“ от Дан. 11:36 е Антихрист, злонамерен човек, който трябва да възстанови Йерусалим, да възстанови светилището и да приеме поклонение като Христос. За Иполит свързаните 1290 и 1335 дни от Дан. 12 са просто дни – 1290-те дни са времето на войната на Антихриста срещу светиите, като небесното царство идва при онези, които преживеят 45-те дни след 1290-те, тоест до края на 1335-те дни. Кирил Йерусалимски (ок. 315–386) споменава, че някои са приложили 1290-те и 1335-те дни към периода на Антихриста. А Йероним (ок. 340–420) пише: „Но нашите [хората] мислят, че всички тези неща са пророкувани за Антихриста, който ще бъде в последното време.“

Теодорит (ок. 386–457), гръцки теолог от Антиохия, е отъждествил 3 1/2 времена, или години, с 1290 дни. А Хаймо от Халберщат (епископ 840–853) е смятал, че след 1260 дни и смъртта на Антихрист, 45 дни – разликата между 1290 и 1335 дни – са дадени на избраните да се покаят и са дни на благодат. Преподобният Беда (ок. 673–735), английски историк, е вярвал, че второто пришествие ще последва след 1335 г.

дни — 45 дни след 1290 г. — когато Христос ще дойде във величие, след унищожението на Антихрист. А неговите 3 1/2 времена са буквални години.

Принципът „година-ден“, приложен през 13 век. — През 1297 г. Арнолд от Виланова заявява, че Антихрист ще дойде около края на 1290 години „от времето, когато еврейският народ загуби владението на земята си“ (след падането на Йерусалим под властта на римляните). Той очевидно е първият християнски писател (освен ако не е бил Оливи), който специално е приложил принципа ден-година към тези по-дълги периоди и е завършил 1290-те години през 1376 или 1378 г., а 1335-те години през 15 век, в ерата на всеобщото спокойствие на църквата.

Роденият във Франция лидер на спиричуълите, Пиер Жан д'Оливи (1248–1298), също прилага принципа „година-ден“ към 1290-те и 1335-те дни. Той смята, че периодите от 1260 и 1290 дни са едни и същи (просто изчислени по различен начин) – като 1290-те години се простират от смъртта на Христос до Антихриста, а 1335-те години достигат 45 години след това до Юбилея на мира и седмото състояние на благодатта.

Еврейски опити за локализиране на периодите. — Многобройни еврейски тълкуватели — от караита Бенямин бен Моисей Нахавенди от 9-ти век от Персия до Нефталим Херц бен Якоб Елханан от Германия от 16-ти век — са прилагали принципа „година-ден“ към пророческите времеви периоди от 1290 и/или 1335 дни на Даниил. Поне седем са тълкували така, преди католикът Йоаким Флориски да приложи формулата „година-ден“ към 1260 дни и преди неговите последователи през 13-ти век да я разширят, за да включат и другите времеви пророчества на Даниил. Нахавенди датира 1290-те години от разрушаването на Втория храм до 1358 г.

Редица еврейски учени, от Саадия бен Йосиф (882–942) от Вавилония нататък, обявяват тези времеви периоди за години. Някои не ги датират; други ги датират от 1-ви век, може би с разрушаването на Йерусалим, до времето на месианската ера, вероятно завършваща около 1358 и 1403 г.; а трети прекратяват 1290 г. около 1462 г., а 1335 г. през 1575 или 1594 г. Тези тълкуватели са били разпръснати във Франция, Испания, Германия, България, Алжир и Турция.

Държавникът Исак Абраванел очаква края на 1335-те години около 1503 г. и смята, че народите от Дан. 2, 7 и 8 са обект и на Дан. 11. Той смята, че вероятно царете на север и юг включват християните и турците и датира 1290 (1390) години до завладяването на Константинопол през 1453 г.

Различни възгледи преди и по време на Реформацията. – През Средновековието Джон Милич (починал през 1374 г.), предшественик на Бохемската Реформация, комбинирайки Дан. 12:12 с Мат. 24:15, е преброил 1335-те години от разпятието до Антихриста около 1363 г. 1367. Ученият Николас де Лира (починал през 1340 г.) също вярвал, че 1290-те и 1335-те дни на Даниил са години. А Джон Уиклиф (ок. 1324–1384 г.) тълкувал „мерзостта на запустението“ на Христос, приложена към оскверняването на светилището в Дан. 11, като доктрината за пресушествлението. А неговото изчисление на края, направено през 1356 г., определено е било повлияно от пророчествата за 1290-та и 1335-тата година.

Джон Първи (ок. 1354–1428), сътрудник на Уиклиф и автор на първия протестантски коментар, вярвал, че е в рамките на 45-те години (очевидно между 1290 и 1335 години), дадени на избраните за покаяние. А лоларският учен от 14-ти век, Уолтър Брут, датира 1290-те години от поставянето на мерзостта (идола) от Адриан на святото място до разкриването на Антихриста.

Мартин Лутер (1483–1546) се обърнал към папата със своенравния цар от Дан. 11, заявявайки, че ще дойде края му между Тиренско и Адриатическо море – без никой, който да му помогне.

„Тук, в [Даниил 11:37](#), имаме описание на Антихриста. ... Последният [Антихрист] ще царува между две морета, в Константинопол, но това място не е свято, те [турците] също не забраняват брака, следователно, повярвайте ми, Папата е Антихристът.“

Подобно на много други преди него, Лутер също е смятал 1290 и 1335 за години, но е завършил тях около 1372 г. Напротив, Меланхтон (1497–1560), подчертавайки мюсюлманските и папските извращения на истинското поклонение, казва, че Дан. 11:45 може да се отнася не само до турчина, чийто престол се намира между двете морета, но и до престола на римския папа, също разположен между две морета. Търсейки времевото разположение, Функ от Нюрнберг, приемайки 261 г. сл. Хр. за начална точка на 1290-те години, прекратява този период от време през 1550 г. и удължава 1335 г. до 1595 г., с 45 години след това. Еколампадий (1482–1531) твърди, че Дан. 11 достига кулминация с Антихриста.

От Николаус Зелнекер от Нюрнберг (1530–1592) нататък, многобройни известни учени, включително английският архиепископ Томас Кранмър и епископ Джон Джуъл, смятали папата за силата от последната част на Дан. 11. Напротив, малцина смятали, че това означава Турция.

Лорд Джон Нейпиър, от началото на 17 век, първият шотландски тълкувател на Откровението, приемайки 1290-ия и 1335-ия ден за години, той вярвал, че 1335-ият може да е от премахването на еврейските церемонии при Юлиан през 365 г. сл. Хр. и следователно ще приключи през 1700 г., когато е очаквал Страшния съд. Напротив, католическият контрареформатор кардинал Белармин, като футурист, се стреми да ограничи 1290-те дни до един-единствен злонамерен човек, а 45-дневния интервал между 1290 и 1335 г. - буквално до дни преди Антихристът да бъде убит.

Крайните дати се определят все по-късно и по-късно. – В епохата след Реформацията много мъже В Стария свят, между Джордж Даунхам (1603) и Джеймс Бичено (1974), са останали тълкувания на Дан. 11, опитвайки се да локализируют 1290-те и 1335-те дни. Някои просто казват, че по-дългият период води до второто пришествие, възкресението, края, съда или Новия Йерусалим. Други пък предлагат конкретни дати за тях, изчислени на принципа ден за година. Епископ Даунхам от Дери определя папството като „северния цар“, предопределен да дойде до своя край, като по-дългият период от 1335 дни или години завършва с това, което той нарича „славното състояние на Новия Йерусалим“.

От друга страна, неконформисткият педагог Хенри Мор (1614–1687) вярвал не само, че Антихристът (очевидно папството) е посочен в Дан. 11:37, 38, но и че турчинът е последният цар на север, който ще дойде до края си без никой, който да му помогне. Така че тези две гледни точки сега вървят успоредно.

Двете позиции са преплетени от Джон Тилингхаст, който смята, че както папството, така и турчинът са посочени в Дан. 11:40 и нататък, като и двамата ще бъдат унищожени от идването на Христос. И той изчислява 1290-те години от Юлиан (366 г. сл. Хр.) до 1656 г., датирайки 1335-те години от същите 366 до 1701 г. - края на 2300-те години - с личното царуване на Христос и хилядолетието. Но Уилям Шеруин (1607–1687?) прилага последния северен цар към турчина, предопределен да стигне до своя край без помощ. И той прекратява 1290-те години през 1656 г. (отброявана от Юлиан Отстъпник), а 1335-те и 2300-те години през 1700 г., като начало на „благословеното време“. Така крайните точки постепенно се изместват напред.

Томас Бевърли, през 1684 г., също вижда северния цар като турчина, който скоро ще дойде до края си, както е предсказано. 2300-ата и 1335-ата години, които той завършва през 1772 г., са приближаващият „край на всичко“. Анонимният автор на „Завършените Божии мистерии“ (1699 г.) смята, че 1335-те години ще приключат синхронно с 2300-ата, може би през 1699 г., в края на царуването на

Антихрист, като 1260 и 1290 г. завършват през 1685 г. Библейският коментатор Уилям Лоут (1660–1732) определя папството като „Своеволния цар“ от Дан. 11, като 1335-те години водят до очистването на светилището и завършват заедно с 2300-те години.

През 18-ти век екзегети във Великобритания, Швейцария и Германия отново се опитват да разрешат мистерията на датирането на тези два периода. Единият ги завършва съответно през 1745 и 1790 г., а другият чак през 1860 г. Краят им е свързан със Страшния съд, възкресението и пришествието или установяването на Божието царство – винаги до „последните неща“.

Реформираният пастор Йохан Петри, през втората половина на 18-ти век, слага край на 1290-годишния период през 1847 г., с което започва хилядолетното царуване, а 1335 г. завършва през 1892 г. подготовка за вечния покой. По-късно Ханс Ууд от Ирландия поставя турчина в Дан. 11:44, 45, като 1290 и 1335 завършват с 2300 години през 1880 г. Дисидентът Джеймс Бичено (починал през 1831 г.) датира 1290 и 1335 от 529 г., като по този начин ги завършва с 1819 и 1864 г. - последната датира годината на „Благословения“, като турчинът е цар на север. Но Кристиан Г. Тубе от Германия, в края на века, смята папството за идентично с властта от Дан. 11:36–45.

Ранните американци съвпадат с експозициите на Стария свят. - Американски писатели от Роджър Уилямс (починал през 1683 г.) до Джошуа Сполдинг (1796 г.) дава почти същото обяснение за силите от последната част на Дан. 11 и времевите периоди от гл. 12. Така Уилямс, пионер на религиозната свобода в Америка, обявява силата на Дан. 11:36 за същата като папския малък рог от Дан. 7:25. Ефраим Хуит (починал през 1644 г.), първият систематичен колониален тълкувател на Даниил, казва, че 11-та глава е паралелна на предходните пророчества от гл. 2, 7 и 8. Той по подобен начин определя богохулния цар от гл. 11:36 като „римския Антихрист“, но определя турчина като „северния цар“ и завършва 1290-та и 1335-та година с 1650 и 1695 г. – започвайки и двете през 360 г., когато еврейските жертвоприношения са премахнати от Юлиан Отстъпник.

Томас Паркър, в средата на 17-ти век, по подобен начин прилага папските подвизи до стихове 36–40, с турчина като северния цар, но 1290-те години са приключили през 1859 г. Самюъл Хътчинсън по подобен начин вижда турците като последната сила от гл. 11, чийто край ще дойде при славното второ пришествие на Христос, заедно с унищожението на човека на греха, но не датира времевите периоди. Президентът на Харвард, Инкърс Мадър, също смята папството за силата от ст. 36, следвана от „турското османско семейство“, и започва периодите от 1290 и 1335 години през 440 или 450 г. Неговият известен син, Котън Мадър (починал през 1728 г.), също започва както 1290, така и 1335 г. през 440 или 450 г. сл. Хр. – като по този начин завършва последния около 1785 г. и води до последните неща.

Напротив, Уилям Бърнет, губернатор на Ню Йорк и Масачузетс, вярвал папството като водеща сила в последната част на главата и завършва 1290-те години през 1745 г., като 1335-те години се простират до 1790 г., когато ще се случи първото възкресение и Божието царство ще бъде близо. Епископалният ректор Ричард Кларк (починал 1780 г.) от Южна Каролина прекратява 1335-те години през 1765 г., когато очаква „полунощта“ на света и падането на Вавилон. Конгрегационалистският теолог Самюъл Хопкинс (починал 1803 г.) не датира конкретно периодите, но започва 1260 г. през 606 г. и смята, че този пророчески период може да започне заедно с 1290 г. и да доведе до възстановяването на църквата.

И така, 19-ти век започва с акцента на генерал-пощенския началник Самюъл Осгуд върху османската власт като централна фигура в Дан. 11:40 и сл., което ще приключи в

второ пришествие, но се въздържа от точно определяне на 1290 или 1335 години. Библиотекарят от Харвард Джеймс Уинтроп започва 1260 и 1290 години заедно през 532 г. и по този начин завършва 1290-те години през 1822 г. със съда, а 1335-та с началото на хилядолетието, синхронно с края на 2300-те години.

Джошуа Сполдинг, „зорницата“ на завръщащата се премилениална надежда, чийто трактат е препечатан от милеристите, изрично прилага Дан. 11:44, 45 към папския Антихрист, който излиза с голяма ярост, за да унищожи и напълно да погуби мнозина, а след това стига до своя край.

Периодите от 1290 и 1335 години от Дан. 12 са били приемани като водещи до първото възкресение и Новия Йерусалим, с избавлението на църквата, жетвата и предстоящия съд. Това е бил непосредственият фон на Милъритското изложение.

Тълкуване на Стария свят в пробуждането през 19-ти век. – Тълкувателите на адвентното пробуждане в Стария свят през 19-ти век са разделени по отношение на силите, посочени в последната част на главата – своенравният цар, северният цар и т.н. Някои тълкуват едната или и двете като папството, други като турците; някои включват революционна Франция или Наполеон. Други в същия период виждат Антиох като своенравния цар (гледната точка, която по-късно ще стане преобладаваща сред съвременните коментатори). Въпреки това, в началото на 19-ти век е имало по-голямо единодушие относно датиранието на 1290 и 1335 години, отколкото във всеки предишен период – мнозина поставят крайната дата на 1335 години през 1867 или 1868 г.

Тези тълкуватели бяха учени и видни мъже и налагаха своите гледни точки. Едно често срещано изчисление на времето беше периодите от 1260, 1290 и 1335 години да започват синхронно, през 533 г. сл. Хр. , като по този начин 1335-те години завършват през 1867 г. Според тази схема крайните последователности са датирани с 1792, 1822 и 1867 г. (или 1793, 1823 и 1868 г.). Повечето от тях вярваха, че края на 1335-те години ще въведе хилядолетието и периода на блаженство. Някои очакваха очистването на църквата, други - битката между Гог и Магог или великия ден Божий, съда, слизането на Христос от небето, възкресението и преобразяването на живите светии, унищожението на всяка земна сила, противопоставяща се на Христос и Неговия народ, и началото на славното царуване на Христос.

Не малко от тях са сложили край на един или друг от времевите периоди през 1844 г. Но 1867 г. е била преобладаващата фокусна точка, отбелязваща началото на благословената ера и въвеждаща надеждата на света.

Американско колебание при датиранието на периодите от 1290 и 1335 години. — По отношение на 1290-годишния период от Дан. 12:11, между 1800 и 1844 г. е имало сравнително малко американски тълкуватели, които не са били милеристи, и са се опитали да определят времето. Повечето от тях са започнали 1260, 1290 и 1335 години едновременно. Тези, които са определили 533 г. (датата на императорския рескрипт на Юстиниан) като обща отправна точка, са прекратили 1290-те години през 1823 г. Някои са взели 606 г. (от Фока или възхода на Мохамед) за общо начало и са завършили 1290 г. през 1896 г. Други са датирали 1290-те години от 587 до 1877 г. Други са имали изолирани дати.

В Даниил имаше по-голямо разнообразие по отношение на тези числа, отколкото по отношение на което и да е друго пророческо число.

Подобна липса на съгласие имаше и по отношение на периода от 1335 години. Немилеристите, които се опитаха да направят изчисление, най-често го поставяха от 533 г. сл. Хр. до 1866 г. или 1868 г. сл. Хр. (приблизително 45 години след края на 1290-те години). Някои го поставяха от 587 г. до 1922 г. и приблизително същия брой от 606 г. до 1941 г. Разпръснатото датирание характеризираше останалата част. Повечето американски тълкуватели обаче гледаха на 1335-те години като водещи до първото възкресение и „благословеното“ време, което ще последва през хилядолетието, не малко.

разбирайки, че това ще бъде въведено от второто пришествие. Следователно е имало тясна връзка в датирането на периодите от 1335, 1290 и 1260 години – независимо дали са започнали от 533, 587 или 606 г. сл. Хр.

В по-ранната фаза, или „1843 г.“ на Милъристкото движение, всички следвали примера на Милър и датирали както 1290, така и 1335 години от 508 г. сл. Хр. – неговата дата за премахването на езичеството – завършвайки 1290-те години едновременно с края на 1260-те години на папско духовно господство през 1798 г. И те удължили 1335-те години до 1843 г., за да завършат синхронно с 2300-те години. Но във фазата „седмия месец“ или 1844 г. на Милъристкото движение, когато започнало да се смята, че 2300-те години се простират от есента на 457 г. пр. Хр. до есента на 1844 г., мнозина изместили края на 1335-те години от 1843 на 1844 г., за да ги завършат едновременно с 2300-те години.

Очевидно те са се чувствали оправдани да направят тази промяна, защото не са имали фиксирано събитие за началната дата на 1335-те години, която по-скоро е била изчислена от „1843 г.“ до приблизително 508 г. сл. Хр. Но са смятали, че времето е кратко и нямат голям интерес да се коригират детайлите на такива незначителни точки.

Разделение в тълкуването на последните сили. – По времето на Уилям Милър тълкувателите до голяма степен са били единодушни относно прилагането на по-ранната част на Дан. 11 към Птолемейте и Селевкидите (включително Антиох Епифан). Но те са се различавали по отношение на това кои части от пророчеството се отнасят за Рим и са представляли безкрайни вариации в идентифицирането на силата или силите, появяващи се в последната част на главата. Милър обяснява своенравния цар от Дан. 11:36 като папството, а северния цар (ст. 40) като Англия. Той обаче е направил стихове 40–45 да се отнасят до Наполеон, който е трябвало да постави шатрите на двореца си в Италия и по-късно да дойде до края си („Доказателства от Писанието и историята на Второто пришествие на Христос“, издание от 1842 г., стр. 97, 98, 104–107).

По-старото разделение на мненията между папството и турците в тълкуването на Последната част от Дан. 11 продължила да се отразява във възгледите на адвентистите от седмия ден. Някои, като Джеймс Уайт, виждали папския Антихрист в своеволния цар, а също и във властта, която щяла да дойде към своя край; други въвели Франция и Наполеон в своето тълкуване. По-късно мнозина последвали Урия Смит, като идентифицирали Турция като северния цар (ст. 41–45), както и властта в шестата тръба и шестата язва.

VIII. В заключение

От гореизложените доказателства е ясно, че адвентистите от седмия ден в никакъв случай не са създателите на основното тълкуване на пророчествата, което е една от най-старите и най-благородни области на библейската екзегеза. Наблюдава се прогресивно разгръщане на свитъка, раздел по раздел. Ние стоим в края на забележителната редица от верни свидетели, разпростряла се в течение на 2000 години. Стотици пионери-тълкуватели са ни предшествовали. Можем смирено да кажем, че ние сме възстановители и реставратори на най-здравите принципи и приложения на най-благочестивите и образовани учени от миналото в тази жизненоважна област на библейското изследване.

Като продължителници и завършители на ясно формулирани и твърдо установени принципи на тълкуване на вековете, ние сме истински и здравословни ортодоксални тълкуватели на пророчествата. Изтъкнатите тълкуватели на юдейската, католическата и протестантската вяра са наши предци, които са ги тълкували. Следователно, нашата платформа в никакъв случай не е изолирана сектантска. Това е най-обширната и най-обоснована, най-логичната и най-добре засвидетелстваната от всички изложения на пророчествата в историята на християнската църква.

Запазили сме това, което другите са пропуснали. Това, с една дума, изразява нашата връзка с Божиата линия от пророчески свидетели през цялото минало време. Събрали сме скъпоценните камъни на пророческата истина относно Дан. 2; 7; 8; 9; 11; 12, които са били погребани под отломките на църковното изхвърляне и пренебрегване. Ние просто сме поставили тези почитани изложения в рамките на „вечното евангелие“ – Божието послание за днес.

Нашите непосредствени предшественици могат да бъдат открити в световното движение за съживление и второ адвент от ранните десетилетия на 19-ти век, първо в Стария свят, а след това в Новия, където отличителното движение е известно като Милъризм.

Повечето от основните ни позиции относно пророчествата на Даниил идват директно от тълкувателите на Милър, защото това е била основната област на тяхното изследване в пророчески линии. Повечето от основните ни постижения и областта на най-интензивното ни изследване са в допълващите се пророчества на Апокалипсиса, отнасящи се до последните дни. Това е особено вярно за Откр. 13-18, отнасящи се до последните неща или крайните събития, за които нито тълкувателите на ранната църква, нито тълкувателите на Реформацията са били подготвени, просто защото тази част все още не е била приложима.

Библиография Колекции

Колекция от адвентни източници, Богословска семинария на адвентския адвент, Университет Андрюс, Бериен Спрингс, Мичиган.

Работи в областта на пророческото тълкуване.

Колекция „Adventual“, колеж „Aurora“ (Илинойс). Най-голямата единична колекция от милеристки източници: периодични издания, брошури и книги, особено ръкописни писма, статии, дневници, планове за проповеди и диаграми на Милър.

Единични произведения

Американските източници могат да бъдат открити предимно в Библиотеката на Конгреса, Съюза на теологичната семинария, Нюйоркската обществена библиотека, Харвардския университет, Американското антикварно дружество, Богословската семинария „Андовър Нютън“, Конгрегационалната библиотека на Бостън, Общата теологична семинария на Ню Йорк и Историческото дружество на Западния резерват в Кливланд.

Британски и европейски трудове върху пророчествата се намират предимно в Британския музей и библиотеките на Оксфорд, Кеймбридж, Глазгоу и Дъблин; континенталноевропейски трудове върху пророчествата главно в бившата Preussische Staatsbibliothek в Берлин, Bibliothèque nationale в Париж и Bibliothèque publique et universitaire в Женева; също така в библиотеки във Витенберг, Виена и Рим.

БИКЪРСТЕТ, ЕДУАРД. Практическо ръководство за пророчествата. Лондон: Р. Б. Сийли и У. Бърнсайд, 1836. 384 [стр.](#) Съкратен списък на британски тълкуватели.

БЪРКС, Т[ТОМАС] Р. Първи елементи на свещеното пророчество. Лондон: Уилям Едуард Пейнтър, 1843. 438 [стр.](#)

Класическият отговор на футуризма от британското адвентно пробуждане.

[БРУКС, ДЖОШУА У.], съставител. Речник на писателите, посветени на пророчествата. Лондон: Симпкин, Маршал и Ко., 1835. 114 [стр.](#) Най-пълният и полезен единичен контролен списък с експозиции от Стария свят.

КРОЛИ, ДЖОРДЖ. Апокалипсисът на Свети Йоан. Лондон: С. & J. Rivington, 1827. 372 [стр.](#) Историческо обсъждане на принципът „година за ден“, особено що се отнася до прилагането му за период от 1260 години.

ДЪОЛИНГЕР, [ЙОХАН Й.] ИГН[АЗ]В[ОН]. Пророчества и пророческият дух в християнската епоха. Лондон:

Ривингтънс, 1873. 226 [стр.](#) Ценно отразяване на периода от ранното Средновековие до 1519 г., с експозиции от онова време.

ЕЛИЪТ, Е[ДУАРД] Б[ИШОП]. Noeae Apocalypticae; или Коментар върху Апокалипсиса (5-то [издание](#)). Лондон: Seeley, Jackson, and Halliday, 1862. 628+576+632+738 [стр.](#) Най-обширното обсъждане на Откровението, обхващащо и паралелни автори, пишещи за Даниил.

ЕВАНС, ЧАРЛЗ. Американска библиография (12 [тома](#)). Чикаго: Авторът, 1903–1934. Най-голяма помощ в проверка на произведения, публикувани в Америка преди 19 век.

ФРУМ, ЛЕРОЙ Е. Пророческата вяра на нашите бащи (4 [тома](#)). Вашингтон, окръг Колумбия: Review and Herald Publishing Association, 1946–1954. 1066+863+802+1295 [стр.](#) Изчерпателна история на пророческото тълкуване. Съдържа множество откъси от източници и резюмета на водещите тълкувания на Даниил.

Източниците и препратките за всички елементи в предходната статия са взети от това произведение, където са посочени по-пълни данни. Вижте индекси, таблици, библиографии и текст на томове.

ГИНЕС, Х. ГРАТАН. Наближаващият край на епохата. Лондон: Ходър и Стоутън, 1880. 372 [стр.](#) Това и две следващи заглавия са изчерпателни трудове от 19-ти век върху пророчествата.

_____. История, разкриваща пророчествата. Ню Йорк: Флеминг Х. Ревел, 1905. 434 стр. _____. Римокатолически мит и Реформацията. Торонто: SR Briggs, 1887. 396 [стр.](#)

ХИЧКОК, ДЖОРДЖ С. Зверовите и Малкият рог. В публикации на Католическото общество на истината (Лондон), 1911. Ценна скица на футуризма.

ХОРН, ЗИГФРИД Х. и УУД, ЛИН Х. Хронологията на Ездра 7 (2-ро [издание](#)). Вашингтон, окръг Колумбия: Review and Herald Publishing Association, 1970. 160 [стр.](#) Най-авторитетното тълкуване на 7-мата година от царуването на Артаксеркс, обосноваващо фундаменталната позиция на адвентистите относно времето разположение на 2300-годишния период.

ДЖОНСЪН, АЛБЪРТ К. История на адвентните християни. Бостън: Advent Christian Publication Society, 1918. 598 [стр.](#) Кратка история на милеристкото движение.

ЛЪФБОРО, Дж. Н. Великото движение за Второ адвент: Неговият възход и напредък. Вашингтон, окръг Колумбия: Review and Herald Publishing Association, 1905. 480 [стр.](#) Написано дълго след събитията. Трябва да се провери спрямо оригиналните източници.

НИКОЛ, ФРАНСИС Д. Среднощният вик. Вашингтон, окръг Колумбия: Review and Herald Publishing Association, 1944. 560 [стр.](#) Критична и авторитетна история на милъризма, с особено внимание към обвинението, че движението е виновно за фанатични ексцесии. Представява безценен исторически спътник на Пророческата вяра.

[Том IV](#), който се занимава предимно с пророческия подход към експозицията.

СПАЛДИНГ, АРТУР У. Произход и история на адвентистите от седмия ден (4 [тома](#)), [том 1](#). Вашингтон, окръг Колумбия:

Издателска асоциация „Ревю енд Хералд“, 1961. История на началото на адвентното движение, написана предимно за младежи, но ценна за справка.

_____. Истории на пионерите за вестта за Второто адвентство (преработено [издание](#)). Нашвил, Тенеси: Southern Publishing Асоциация, 1942. 286 [стр.](#) Изказване от човешки интерес, но исторически доста точно.

ТЕЙЛЪР, ДАНИЕЛ Т. Царуването на Христос на Земята. Ревизирано и редактирано от Х. Л. Хейстингс. Бостън: Хранилище за библейски трактати, Х. Л. Хейстингс, 1882. 545 [стр.](#) Съдържа таблица с автори, някои от които се занимават с пророчествата на Даниил.

ВАЙС, ФРЕДЕРИК Л. Колониалното духовенство и колониалните църкви на Нова Англия. Ланкастър, Масачузетс: [Дружество на потомците на колониалното духовенство], 1936. Мина от биографични данни.

УЕЛКОУМ, АЙЗАК К. История на Второто адвентно послание и мисия, учение и хора. Ярмут, Мейн; IC Уелком, 1874, 707 [стр.](#) Важен милеристки исторически рецитал от участник.

2

²Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ис. 1:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.